

200486

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಚಂದ್ರ

ವಿನ್ನದಾಳ

ಎ.ಬಿ. ರಾಜ್, ಲಷಾ.

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200486

UNIVERSAL
LIBRARY

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಚಂದ್ರ

ಅನ್ನದಾತ

(ಬಂಗಾಲದ ಬರಗಾಲದ ಕತೆ)

ವೀ. ಚ ಹಿತ್ತಲಮುನಿ

೧೯೪೭

Checked 1969

ಪ್ರಕಾಶಕರು:

ಮಾಧವ ಬಲ್ಲಾಳ ಬಂಧುಗಳು,
ಸಾಧನ ಕೆರೆ, ಧಾರವಾಡ

K. 37 24

K 8311

H 39 A

CHECKED 1956

CHECKED. 1951

All rights are reserved by the author.

(First edition — 1000 Copies)

ಜಿಲ್ಲೆ:

೧—೪—೦

ಮುದ್ರಕರು:

ಎಚ್. ಬಿ. ನವೂರ
ಹಿಂದನಾತಾ ಮುದ್ರಣಾಲಯ,
ಗಾಂಧೀಚೌಕ, ಧಾರವಾಡ

ಅರ್ಪಣೆ

ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ. ಎಫ್. ಪಾಟೀಲರು ಅವರಿಗೆ—

ಪರಿವಿಡಿ

	ಪುಟ
(i) ಕತೆಗಾರರ ಪರಿಚಯ.	viii
(ii) ನನ್ನ ನುಡಿ.	x
ಒಂದನೆಯ ಭಾಗ— ಅಸರಾಧಿ ಹೃದಯದ ಮನುಷ್ಯ	೧
ಮೂರನೆಯ ಭಾಗ— ನಿರ್ಜೀವ ಮನುಷ್ಯ	೨೦
ಎರಡನೆಯ ಭಾಗ— ಸಜೀವ ಮನುಷ್ಯ	೩೩

ಕತೆಗಾರರ ಪರಿಚಯ

ಸಣ್ಣ ಕಥಾಕ್ಷೇತ್ರವು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಬೆಳಗಿಯೊಂದಿ ಅರ್ನಾಚೀನ ಉರ್ದು ಕಥಾಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಹುಭಾಗವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಸಣ್ಣ ಕಥಾಕ್ಷೇತ್ರವು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ನಿರಕ್ಷರತೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಹೋದ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಮಟ್ಟವೂ ತೀರ ಕೆಳಗಿನ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ; ಅಂಥ ನಾಡಿನ ಜನರು ಪುಸ್ತಕ ಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಒಂದು ದುಂದುಗಾರಿಕೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸುವರು. ಬರಿಯ ಪುಸ್ತಕ ಬರೆಯುವುದನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಮುಖ್ಯ ಕೆಲಸವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಯಾವ ಬರಹಗಾರನೂ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಲಾರನು. ಹೊಟ್ಟೆಯ ಪಾಡಿಗಾಗಿ ಬೇರೆ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುವದು. ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ, ಉಳಿದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಸೇವೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವದು. ವಾರಕ್ಕೊಂದು ಸಲ ಸಿಕ್ಕುವ ಅಲ್ಪ ಬಿಡುವಿನಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿ ಇಲ್ಲವೆ ಹಗನವಾದ ಮತ್ತಿತರ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವದು ಅವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ತರುಣ ಲೇಖಕರ ಪಾಲಿಗೆ ಸಣ್ಣ ಕಥಾಕ್ಷೇತ್ರವೊಂದೇ ಉಳಿಯುವದು. ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಹೀಗೆ ಅವರನ್ನು ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಬಲವಂತ ಪಡಿಸಿದರೂ ಅದನ್ನೇ ಅವರು ಸುಸಂಧಿಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಕತೆಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಾದರದಿಂದೂ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದಲೂ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಕತೆಗಳಂತೂ, ಅತ್ಯುನ್ನತ, ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತ, ಭಾವನಾಪ್ರಧಾನ ಕೃತಿಗಳಾಗಿವೆ. ಅಂಥ ಕತೆಗಳು ವಿಶ್ವದ ಯಾವದೇ ನುಡಿಯಲ್ಲಿನು ಕತೆಗಳಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲವು.

ಮೂವತ್ತೊಂದು ವರುಷ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕೃಷ್ಣ ಚಂದ್ರರು ಉರ್ದು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕತೆಗಾರರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಬರೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿ ಎಂಟು ವರುಷಗಳು ಸಂವೆವೆ; ಅಮೇರಿಕೆಯ ಮಿಶನರಿಗಳ 'ಫಾರಮಸ್ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಕಾಲೇಜ್'ದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದಾಗಲೇ ಬರೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಸುರುವು ಮಾಡಿದರು. ಈಗಾಗಲೇ ಅವರ ಅರ್ದ ಡಜನ್ ಕಥಾಸಂಗ್ರಹಗಳು ಅಚ್ಚಾಗಿವೆ. ಪ್ರಬಂಧ ನಾಟಕಗಳ ಒಂದೊಂದು ಗ್ರಂಥಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. 'ಶಿಕಸ್' ವೆಂಬುದು ಅವರು ಬರೆದ ಮೊದಲು ಕಾದಂಬರಿ; ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ

ಅಚ್ಚಾಗಿದೆ; ಅದು ಅಪೂರ್ವವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಹೊಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಕೃಷ್ಣ ಚಂದ್ರರು ಅಪ್ರತಿಮ ಕತೆಗಾರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಹೆಸರು ಗಳಿಸಿದ್ದಾದರೂ ಕತೆಗಾರರೆಂದೇ! 'ತನ್ನ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ತಾನೊಬ್ಬ ಆದರ್ಶ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಬೇಕು; ಒಳ್ಳೆಯ ಬರಹಗಾರನಾಗಲು ಯಾವನಾದರೊಬ್ಬ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ವಿದೇಶಿಯ ಬರಹಗಾರನನ್ನು ಅನುಕರಿಸಬೇಕು' ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷಕೊಡದೆ, ಸ್ವಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಹೆಣಗಾಟ ನಡೆಯಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಆಗಾಗ ವಿಮರ್ಶೆಯ ವರೆಗಲ್ಲಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು, ಆಳವಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸಾದಾ ಮತ್ತು ಸ್ಪಷ್ಟ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಜನತೆಯ ಮುಂದಿಡಲು ಕಲಿತರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಬಾಲ್ಯ ಮತ್ತು ಯೌವನಗಳನ್ನು ಕಾಶ್ಮೀರದಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆದುದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ಮೊದಮೊದಲು ಕಾವ್ಯಮಯವಾದ ಕಾಶ್ಮೀರದ ದೃಶ್ಯವನ್ನೇ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಎಷ್ಟೋ ಅನನುಭವಿಕ, ಅಸಕ್ತ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಪ್ರೇಮ ಕತೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು; ಆದರೆ ಇಂದು ಅವರೊಬ್ಬ ನುರಿತ ಅನುಭವಿಕ ಲೇಖಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಮಾನವರ ಅಂತರಾಳವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು, ಎಷ್ಟೋ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಬಗೆಗೆ ಪರಿಶೀಲನೆಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿ, ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಅಪೂರ್ವ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಬಲ್ಲರು. ದಲಿತರಿಗಾಗಿ, ಪರೋಪಕಾರ ಮತ್ತು ಅಸ್ಪೃಷ್ಠ ಅಂತಃಕರಣಗಳೇ ಅವರ ಮೊದಲಿನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಇಂದು ಅವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವರ ಪ್ರಾರಬ್ಧಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಅರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ವಿಷಯಗಳ ಸ್ಪಷ್ಟ ವಿಭಜನೆಯು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಅವರ ಎಲ್ಲ ಕತೆಗಳಿಗಿಂತ ಸಾಮಾಜಿಕ ದೃಷ್ಟಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ 'ಅನ್ನ ದಾತ' ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಕಟವಾದೊಡನೆಯೇ ಅದು ತುಂಬಾ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಪಡೆಯಿತು. ಬಂಗಾಲದ ಬರಗಾಲದ ಬಗೆಗೆ ಭಾರತದ ಯಾವ ನುಡಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಇಷ್ಟೊಂದು ಸುಂದರ, ಹೃದಯದ್ರಾವಕ ಕತೆಯನ್ನು ಯಾರೂ ಬರೆದಿಲ್ಲ. ಮುನ್ನಡೆದ ಉದ್ಧರಣೆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಕತೆಯೊಂದು ಬಾಂದುಗಲ್ಲು! ಇದೊಂದು ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಕತೆ; ಈ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವ ದೂರದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಲೇಖಕರು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕತೆಗೆ ಬಳಿಯಿಸಿಕೊಂಡ ಕ್ರಾಂತಿಯೆಬ್ಬಿಸುವ ತಂತ್ರ

ವನ್ನು ಕಂಡು ವಿಮರ್ಶಕರು ದಂಗು ಬಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ಕಥಾವಸ್ತು ವನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ಕೃಷ್ಣ ಚಂದ್ರರ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಸಹಬರಹಗಾರರು ಕರುಬಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಸಿರ ಸಾವಾನ್ಯ ಓದುಗರ ಹೃದಯವನ್ನು ಈ ಕತೆಯು ಆವರಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಓದುಗರು ಈ ಕತೆಯೊಂದಿಗೆ ತೇಲಿಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಇದೊಂದು ಸ್ಪಷ್ಟ ಕರುಣಾಜನಕ ಕೃತಿ! ಈ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಕೃತ್ರಿಮತೆಯ ಸುಳಿವೂ ಕೂಡ ಇಲ್ಲ. ಓದುಗರಿಗೆ ಓದುಕ್ಕ ನಡವಂತೆ ತಮ್ಮನ್ನೇ ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಬರೆದಂತೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದೊಂದು ಬಿತ್ತರವಾದ, ಭೀಕರವಾದ ಸಾವಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವ ಅಭೂತಪೂರ್ವ ಕಲಾಕೃತಿ. ಯಾವತ್ತೂ ಜನತೆಯ ನಿರ್ಗತಿಕತನವನ್ನು, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ದುಃಖವನ್ನು ಒಬ್ಬ ಮಾನವನ ಅನುಭವಗಳಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿ ಈ ಕತೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಜನತೆಯ ದುಃಖ, ದುರಂತಗಳ ಭೀಕರ ಚಿತ್ರಗಳು ಮರೆವಾಚದೆ, 'ಆನ್ನದಾತಾ' ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಎದ್ದು ನಿಂತಿವೆ.

ಒಂದೇ ಒಂದು ಕತೆಯನ್ನು ಮೂರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಿಂದ ಕಾಣುವ ಕುಶಲವಾದ ಅದ್ಭುತ ತಂತ್ರ ಬಳಿಯಿಸಿಕೊಂಡುದೇನೂ ಸಾವಾನ್ಯ ಮಾತಲ್ಲ. ಸವಾಜದ ವಾಸ್ತವ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು, ಸೋಜಿಗತೆಯ ಬಣ ಬಳಿಯದೆ, ಓದುಗರ ಮುಂದಿಡುವದಕ್ಕೇ ಈ ಕತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಾಲಿನಲ್ಲಿಯೂ, ಅನುರಾಗ ಸರಳತೆಗಳು ಎಮ್ಮ ತೋರದಿದ್ದ ಕಠಿ-ತಂತ್ರವೆಂಥದಿದ್ದರೂ ವಿಜಯಿಯಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕತಿ ರೂಪುಗೊಂಡುದು ಕತಿ ಗಾರರ ಹೃದಯದಿಂದ! ಅಂತೆಯೇ ಓದುಗರ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹೃದಯದಲ್ಲಾದ ಈ ಪರಿಣಾಮದ ಫಲವಾಗಿಯೇ ಅವರ ಈ ಕೃತಿ ಆದರ್ಶ ಕಲಾಕೃತಿಯಾಗಿದೆ.

ಭಾರತದ ಒಳಹೊರಗಿನ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಉರ್ದು ತಿಳಿಯದ ಓದುಗರಿಗೆಂದು ಇವನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಕೃಷ್ಣ ಚಂದ್ರರ ಮೂಲದಲ್ಲಿಯ ಸುವರವಾದ, ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸುವ ಶಬ್ದಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಇಳಿಸುವದರಲ್ಲಿ ನಾನು ಕಂಪೂರ್ಣ ವಿಜಯವನ್ನು ಪಡೆಯದಿದ್ದರೂ, ಭಾರತದ ಹೃದಯದ್ರಾವಕ ದುರಂತದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಈ ಉನ್ನತ ಕತೆಯ ಸಾಂದರ್ಭ್ಯ, ವಾಘ್ವಯಗಳ ಭಾಷಾಂತರದಲ್ಲಿ ಬರುವಂತೆ ಹೆಣಗಿದ್ದೇನೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಕಬ್ಬ. ಅ. ಅ.

ನನ್ನ ನುಡಿ

ಉರ್ದು ತಿಳಿಯದ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಭಾರತದ ಒಳಪೊರಗಿನ ಓದುಗರಿಗೆಂದು ಕ್ವಾಜಾ ಅಹಮ್ಮದ ಅಬ್ಬಾಸರು 'ಅನ್ನದಾತಾ' ಕತೆಯನ್ನು ಮೂಲ ಉರ್ದು ವಿನಿಂದ ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿ 'ಸಾಯಲಾರೆ' ನೆಂದು ನಾನುಕರಣ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಇಂಗ್ಲೀಷು ತಿಳಿಯದ ಸಹಸ್ರಾರು ನನ್ನ ಕನ್ನಡ ಸಹೋದರ ಸಹೋದರಿಯರಿಗೆ ಓದಲು ಅನುಕೂಲವಾಗಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಕನ್ನಡಿಸಿದ್ದೇನೆ; ಮೂಲ ಉರ್ದುವಿನಿಂದಲೇ ಕನ್ನಡಿಸಿದ್ದರೆ ಚನ್ನಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು; ಆದರೆ ನನಗೆ ಆ ಭಾಗ್ಯವಿಲ್ಲ; ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಿಂದ ಕನ್ನಡಿಸಿದ್ದೇನೆ; ಆದುದರಿಂದ ಈಗಾಗಲೇ ಮೂಲಕ್ಕೂ ಈಗ ನಿಮ್ಮ ಮುಂದಿರುವದಕ್ಕೂ ಎಷ್ಟೋ ಅಂತರವಾಗಿರಬಹುದು; ಭಾಷಾಂತರಿಸುವನೇನೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಷಯವಲ್ಲ; ಸ್ವಂತ ಕೃತಿರಚನೆ ಗಿಂತಲೂ ಕಠಿಣವಾದುದು; ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಿಂದ ಭಾರತೀಯ ಯಾವದೇ ನುಡಿಗೆ ಭಾಷಾಂತರಿಸುವದು ಕಷ್ಟಕರವಾದ ಮಾತು! ಇಂಗ್ಲೀಷ ಭಾಷೆಯ ರಚನೆಯೇ ಬೇರೆ; ಭಾರತ ಭಾಷೆಗಳ ರಚನೆಯೇ ಬೇರೆ; 'ಭಾಷಾಂತರಕಾರರು ಕೊಲೆಗಡಕ'ರೆಂದು ಆಂಗ್ಲರೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ; ಕೊಲೆಯಾಗುವದೆಂದು ಅಂಜಿ ಕುಳಿತರೆ, ಪರಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಗಳು ನಮ್ಮ ನುಡಿಗೇ ಬರಲಾರವು; ಕೊಲೆ ನಡೆಯುವದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಕ್ರೂರ ನಿರ್ದಯತನದಿಂದ ಅನಗಾನುಷ್ಠಾನಿ ಕೊಲೆ ಮಾಡುವದರ ಬದಲು ಸೌಮ್ಯ ಸಾಧನದಿಂದ ಕೊಲೆನಾಡಬಹುದಲ್ಲವೆ?.....ಎನೇ ಆಗಲಿ ಕನ್ನಡಿಸುವ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿದ್ದೇನೆ; ಎಷ್ಟೋ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಲದ ಸ್ಪಷ್ಟ ಚಿತ್ರ ಮೂಡಿಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ; ಮತ್ತೆ ಎಷ್ಟೋ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಜಸಾಧ್ಯವಾದ ಇಂಗ್ಲೀಷು ವಾಕ್ಯರಚನೆಗಳ ಪ್ರಭಾವವು ಮೂಡಿದ್ದರೂ ಮೂಡಿರಬಹುದು; ಆದರೆ ಒಂದು ಮಾತ್ರ ನಿಜ! ಕತೆ ಮೂಲಕ್ಕಿಂತಲೂ (ಇಂಗ್ಲೀಷ) ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸುಂದರವೂ ಸ್ಫೂಟಿವೂ ಆಗಿದೆ.....ಅದಕ್ಕೆ

ನಾನು ಹೊಣೆಯಲ್ಲ; ಕತೆಯೇ ಕಾರಣವು; ಕತೆ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದು ಅದನ್ನು ಭಾರತೀಯ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರೇನೇ ಸೊಗಸಾಗುವದು; ಭಾರತದ ರೀತಿನೀತಿಗಳನ್ನು ಹಲವುಸಲ ಭಾರತದ ಹೊರಗಿನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ;.....ಆದರೂ ಕ್ವಾಚಾ ಅಹಮ್ಮದ ಅಬ್ಬಾಸರು ಶಕ್ತಿ-ಮೂರಿ ಮೂಲದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ; ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನನ್ನು ಬಲ್ಲ ಕನ್ನಡಿಗನವರು ಅದನ್ನೊಮ್ಮೆ ಓದಲೇಬೇಕು. ಉರ್ದುಬಲ್ಲ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳು ಮೂಲವನ್ನೇ ಓದುವ ಸುಸಂಧಿ ದೊರಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ! ಉರ್ದುವಿನಲ್ಲಿಯ ಕತೆಯನ್ನು ಒಂದುಸಲ ಯಾರಿಂದಾದರೂ ಓದಿಸಿ ಕೇಳಬೇಕೆಂದಿದೆ; ಆದರೆ ಅಂಥ ಮಹನೀಯರು ಯಾರೂ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ; ಮೇಲಾಗಿ ಉರ್ದು ಕೃತಿಯೂ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ.

ಲೇಖಕರ ಬಗೆಗೆ ಮತ್ತು ಕತೆಯ ಬಗೆಗೆ ಕ್ವಾಚಾ ಅಹಮ್ಮದ ಅಬ್ಬಾಸರು ಸಾಕಷ್ಟು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ; ನಾನೇನೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ; ಬಂಗಾಲಕ್ಕೆ ಬರಗಾಲ ಬಂತು; ಆದೂ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ನಾತ್ರ! ಆದರೆ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರ ಮೊದಲಾದ ಕೆಲವು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ವರುಷ ಬರಗಾಲ ಬೀಳುತ್ತದೆ; ನಮ್ಮ ಬರಗಾಲ ಬಂಗಾಲದಷ್ಟು ಉಗ್ರವಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ; ಆದರೂ ಅದು ನಮ್ಮ ಲೇಖಕರ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಪರಿಣಾಮವನ್ನೂ ಮಾಡಿಲ್ಲವೆ? ಬರಗಾಲದಲ್ಲಿ ಬಳುವ ಹೃದಯಗಳನ್ನು ಕಂಡು ನಮ್ಮ ಲೇಖಕರ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಿದೆ? ಯಾರಿಂದ ಇಂಥ ಕೃತಿರತ್ನ ಹೊರಗೆ ಬಂದಿವೆ?.....ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಮಾದರೀಯ ಕತೆಯಾದೀತು. 'ಕತೆ ಹೃದಯದಿಂದಲೇ ರೂಪುಗೊಂಡು ಬಂದರೇನೇ ಅದರ ಪರಿಣಾಮ ಓದುಗರ ಮೇಲಾಗುತ್ತದೆ' ಯೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ಅಖಂಡ ದೃಷ್ಟಾಂತ.

ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ, ಬರಗಾಲದ ಬಗೆಗೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪರಿಸೀಲಿಸಿ ವರದಿ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆಂದು ಕಳುಹಿದ ವಿದೇಶೀಯ ಹೃದಯಹೀನ, ರಾಯಭಾರಿಯೊಬ್ಬನ ಸ್ಪಷ್ಟ ಚಿತ್ರವಿದೆ; ಸ್ವತಃ ಕಣ್ಣೆ ರುರಿನಲ್ಲಿ ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಜನರು ಸತ್ತು ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಬರಗಾಲವಿವೆಯೆಂಬುದು ಖಚಿತವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲವಂತೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಆ ಬಗೆಗೆ ಸರಕಾರವು ಅಧಿಕೃತ ಪ್ರಕಟನೆ

ಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಲಿಲ್ಲವಂತೆ. ಇದೊಂಥ ಅಣಕಾಟ! ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆಗರ್ಭ ಶ್ರೀಮಂತನಾದ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ತರುಣ ಕಲಾವಿದನನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು; ಹಸಿವೆಯಿಂದ ನರಳುವ ಬಾಂಧವರಿಗಾಗಿ ಮನದಲ್ಲಿ ಮರಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕಾರ್ಯತಃ ಅವನು ಏನೂ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ; ಮೇಲಾಗಿ ಬರಗಾಲದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಾನು ದೊಡ್ಡವನಾಗಲು ಹೇಗೆ ಅವನಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದನ್ನೇ ಚಿಂತಿಸಿ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಗೋಪುರ ಕಟ್ಟುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಮೂರನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭೀಕರ ಬರಗಾಲದ ದುರಂತಕ್ಕೆ ನೇರವಾಗಿ ಬಲಿಯಾದ ದುದೈವಿ ತರುಣನ ಚಿತ್ರವು ಅವನ ಮುದ್ದಿನ ಮಡದಿ, ಮೋಹದ ಮಗಕೊಂದಿಗೆ ತಾಂಡಸವಾಡುತ ನಿಂತಿದೆ; ಕತಿಯ ವಸ್ತು ಎಂಥ ಕಲ್ಲೆದೆಯನ್ನೂ ಅಲುಗಾಡಿಸಬಲ್ಲದು; ಮೂರನೆಯ ಭಾಗವನ್ನು ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕುತ್ತ ಓದದೆ ನಿರ್ವಾಹವೇ ಇಲ್ಲ;

ನೀವೇ ಒಮ್ಮೆ ಓದಿರಿ; ಅಂದರೆ ಕತಿಯ ಯಥಾರ್ಥಕಲ್ಪನೆಯು ತಾನೆ ಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಅತ್ಯಾದರದಿಂದಲೂ, ಪ್ರೇಮದಿಂದಲೂ ಅನುಮತಿಯಿತ್ತ ಶ್ರೀ. ಕೃಷ್ಣ ಚಂದ್ರರಿಗೂ, ಪಡಿಯಚ್ಚುಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟ 'ಕುತುಬ' ಪ್ರಕಟನಾಲಯದ ಶ್ರೀ. ಪಿ. ಕೆ. ಮೆಸ್ತ್ರಿ ಅವರಿಗೂ ಎಷ್ಟು ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳನ್ನರ್ಪಿಸಿದರೂ ಕಡಿಮೆಯೇ! ಈ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟಿಸುವಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಗೆಳೆಯರು ನೆರವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಗೆಳೆಯರಾದ ವಿಠಲ ಅಪ್ಪೆ, ವೆಂಕಟೇಶ ಪುರಾಣಿಕ, ಮತ್ತು ದೇವೇಂದ್ರ ವಗೂರ ಇವರು ಮುಖ್ಯರು. ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ನನ್ನ ಅನಂತ ವಂದನೆಗಳು. ಅದೆಷ್ಟೋ ಪ್ರೇಮ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಹಿರಿಯರಾದ ಶ್ರೀ. ಶಂ.ಬಾ. ಜೋಶಿ ಅವರು ಮುಂದೆ ಬಂದು ಪ್ರಕಟನೆಯ ಭಾರ ಹೊತ್ತಿದ್ದಾರೆ; ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ಅನಂತ ವಂದನೆಗಳು. ಸ್ವಲ್ಪೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಂದವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟಂಥ ಶ್ರೀ. ನವಿಲೂರ ಎಚ್. ಬಿ. ಅವರಿಗೂ ನಾನು ಅತ್ಯಂತ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಪುಣೆ,
ಒಕ್ಕಲತನದ ಕಾಲೇಜು.
೧—೧೦—೪೭

ಎ.ಬಿ. ಜೋಶಿ

ಒಂದನೆಯ ಭಾಗ

ಅವರಾಧಿ ಹೃದಯದ ಮನುಷ್ಯ

(ವಿದೇಶಿಯ: ರಾಯಭಾರಿ ಮನುಷ್ಯನೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ದೇಶದಲ್ಲಿಯ ಸರಕಾರದ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗೆ ಕಲಕತ್ತೆಯಿಂದ ಬರೆದ ಓಲೆಗಳು.)

೧

ಜೋತ್ಸನಿಹಾರ

ಕಲಕತ್ತಾ

ಅಗಸ್ಟ್ ೮, ೧೯೪೩

ಪ್ರಭುಗಳ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ—

ಕಲಕತ್ತೆಗೆ ಇಂದು ಮುಟ್ಟಿದೆನು. ಕಲಕತ್ತೆಯು ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅತಿದೊಡ್ಡ ದಾದ ನಗರವು. ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿಯೇ 'ಹೌರಾಪೂಲು' ಅದ್ಭುತವಾಗಿದೆ; ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿಯ ಬಂಗಾಲಿಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮೇಧಾಃಗಳು; ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಕಲಕತ್ತೆಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವು ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವು; ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅತಿ ಭೀಕರವಾದ ಪುಂಡ ಜಿಲ್ಲೆಯೆಂದರೆ 'ಸೋನಾಗಚಿ' ಜಿಲ್ಲೆ; ಕಲಕತ್ತೆಯ ನೆರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸುಂದರ ಬನಗಳು ಜನಪ್ರಿಯವಾದ ಹುಲಿ ಬೇಟೆಯ ಸ್ಥಳಗಳು: ಕಲಕತ್ತೆಯು ವಿಶ್ವದ ಜೂಟಿದ ದೊಡ್ಡ ಕೇಂದ್ರವು; ಕಲಕತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯವಾದ ಮಿಠಾಯಿಯೆಂದರೆ "ರಸಗುಲ್ಲಾ" ಅದನ್ನು ಮೊದಲು ತಯಾರಿಸಿದವಳು ಒಬ್ಬ ಸೂಳೆಯಂತೆ; ದುರ್ಯೋಧನದಿಂದ ಅದರ ಮಾಲ್ವೀ ಹಕ್ಕು ಆಕೆಗೆ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ; ಆಗ್ಗೆ ಹಿಂದು

ಸ್ತಾನ ಸರಕಾರದ ಕಾಯಿದೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಥದೊಂದು ಸಂರಕ್ಷಣೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುಸ್ಲಿಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಜೋಗತಿಯಾಗಿ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಬೇಡುತ್ತ ಆಕೆ ಸತ್ತು ಹೋದಳು; ಜೀರಿ 'ಪಾರಲಿ'ನಲ್ಲಿ ಇದರೊಂದಿಗೆ ಎರಡು ನೂರು 'ರಸಗುಲ್ಲಾ' ಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದೇನೆ; ಕೊಚ್ಚಿದ ಮಾಂಸದೊಂದಿಗೆ ತಿಂದರೆ ಅವುಗಳ ರುಚಿ ಹೆಚ್ಚಾಗುವದು.

ಸದಾ ತಮ್ಮ ನಂಬಿಗೆಯ

ಸೇವಕನಾಗಿರುವ

(ಅಂಕಿತ) ಎಫ್. ಬಿ. ಉಲ್ಲಾಸನ್ನ

ಸಿಲೋರಿಕಾ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ರಾಯಭಾರಿ

೨

ಕಲಕತ್ತಾ

ಅಗಸ್ಟ್ ೯, ೧೯೪೩

ಪ್ರಭುಗಳ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ—

ತಮ್ಮ ಮರುಚಲ ಮಗಳು—ಸಿಮಾರಾ, ಹಾವಾಡಗನ ಪುಂಗಿ ಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದಳು; ಇಂದು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಹಾವಾಡಗನನ್ನು ಕಂಡೆ; ಅವನ ಸುಂದರವಾದ ಪುಂಗಿಯನ್ನು ಒಂದು ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಅದು ತುಂಬಾ ಹಗುರಾಗಿದೆ; ಕಲಾಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ; 'ಹಾಲುಗುಂಬಳ' ವೆಂಬ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಒಂದು ಕಾಯಿಯಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ್ದಾರೆ; ಅದನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಕೈಯಿಂದಲೇ ತಯಾರಿಸಿದ್ದಾರೆ; ಮತ್ತೆ ಅದನ್ನು ಮೆರಗುಗೊಳಿಸಿ, ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅಂದವಾದ 'ತೇಗಿನ' ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯೊಂದನ್ನು ಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ನಿರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರಭುಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೋರಿ, ತಮ್ಮ ಮರುಚಲ ಮಗಳು ಸಿಮಾರಳಿಗೆ ಇದನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಯಸುವ,

ಸದಾ ತಮ್ಮ ನಂಬಿಗೆಯ

ಸೇವಕನಾಗಿರುವ

(ಅಂಕಿತ) ಎಫ್. ಬಿ. ಉಲ್ಲಾಸನ್ನ

ಸಿಲೋರಿಕಾದ ರಾಯಭಾರಿ

೩

ಅಗಷ್ಟ ೧೦, ೧೯೪೩

ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿಯಂತೆ ಕಲಕತ್ತೆಯಲ್ಲಿ 'ಸೀದಾ' ಪದ್ಧತಿ ಇಲ್ಲ: ಆಹಾರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯಂತೂ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೆ, ಪೂರ್ತಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರವಿದೆ. 'ನಿನ್ನೆ 'ತಿಳ್ಳಿ'ಯ ರಾಯಭಾರಿಯು ನನ್ನನ್ನು ಊಟಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ್ದನು; ಮೇಜಿನಮೇಲೆ ಇಪ್ಪತ್ತಾರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತೆರನಾದ ಮಾಂಸ ದಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಭಕ್ಷ್ಯಗಳಿದ್ದವು; ಅವುಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬಗೆಬಗೆಯ ಇಪ್ಪತ್ತು ನಾಲ್ಕು ತರಹದ ಪಲ್ಯೆಯು ಪೇಟೆಗಳೂ, ಕೋಸಂಬರಿ, ಚಟ್ಟಿಗಳ ತಟ್ಟೆ ಗಳೂ ಇದ್ದವು; ಶೆರೆಯು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಉಳ್ಳೇಗಡ್ಡಿ ಗಜ್ಜರಿಗಳಿಗೂ ಸೀದಾ ಇರುವಾಗ ಕಲಕತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪದಾರ್ಥಕ್ಕೂ ಸೀದಾ ಇರುವದಿಲ್ಲ; ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳು.

ಈ ಸವಾರಂಭಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ಭಾರತೀಯ ಯಂತ್ರಜ್ಞ (Engineer) ಬಂದಿದ್ದನು. ಅವನು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದಿದ್ದಾನಂತೆ. ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಕಲಕತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಬರಗಾಲವಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ 'ತಿಳ್ಳಿ'ಯ ರಾಯಭಾರಿಯು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟನು. ನಾನೂ ನಕ್ಕನು; ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇಂಥ ಸುಶಿಕ್ಷಿತರಾದ ಭಾರತೀಯರು ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿಯ ಸುಶಿಕ್ಷಿತರಾದ ಭಾರತೀಯರು ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ; ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನಷ್ಟು ಬಿಟ್ಟರೆ ತಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನಡೆದು ದರ ಸ್ಪಷ್ಟ ಜ್ಞಾನವೇ ಅವರಿರುವದಿಲ್ಲ. ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಜನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಎರಡುಮೂರಾಂಶ ಜನರು ಸದಾ, ಕಾಳುಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸುವದರಲ್ಲಿಯೂ, ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವದರಲ್ಲಿಯೂ ನಿರತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಯುದ್ಧ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಮೊದಲು ಇಲ್ಲಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೊರಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಅದರಂತೆಯೇ, ಮಕ್ಕಳು ದೊಡ್ಡವರಾದೊಡನೆ ಅವರನ್ನು ಕೂಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಿಂದಿನಿಂದ ಹೀಗೆ ಕೂಲಿಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಪ್ರಾಂತಗಳಿಗೆ ಗೃಹ ಆಡಳಿತಿಯನ್ನು ಕೊಡಲಾಯಿತು.

ನನಗಂತೂ ಈ ಹಿಂದೀಯ ಯಂತ್ರಜ್ಞನು ಭೀಕರ ಅಲ್ಲೋಲ ಕಲ್ಲೋಲ ವೆಬ್ಬಿಸುವ ಮನುಷ್ಯನಂತೆ ತೋರುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಹೋದನಂತರ 'ತಿಳ್ಳಿ' ದರಬ್ಬಾರದ ರಾಯಭಾರಿಯಾದ ಎಮ್. ರ್ಜಾನರ್ಜಾನ ಟ್ರೂಪನೊಂದಿಗೆ ಅವನ ಬಗೆಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿದೆ. ಬಹಳ ಸಮಯ ವಿಚಾರಿಸಿ ಹಿಂದೀಯರು ತಮ್ಮ ದೇಶವನ್ನೂ ಆಳಲು ಅಸಮರ್ಥರಾಗಿದ್ದಾರೆಂಬ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಎಮ್. ರ್ಜಾನರ್ಜಾನ ಟ್ರೂಪನಿಗೆ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ; ಆದುದರಿಂದ ಅವನ ಮಾತಿಗೆ ನಾನು ತುಂಬಾ ಮಹತ್ವ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ.

ನಿಮ್ಮ ಆಜ್ಞಾಧಾರಕ

(ಅಂಕಿತ) ಎಫ್. ಬಿ. ಉಲ್ಲಾಸನ್

೪

೧೧ ಅಗಸ್ಟ್ ೧೯೪೩

ಈ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಬೋಲಪುರದಿಂದ ಮರಳಿ ಬಂದೆನು; ಅಲ್ಲಿ ಡಾ. ಟಾಗೋರರ ಶಾಂತಿನಿಕೇತನವನ್ನು ಕಂಡೆನು; ಅದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿಯವರು ವಿಶ್ವ-ವಿದ್ಯಾಲಯವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬೆಂಚೂ ಕೂಡ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕಲ್ಪನೆ ಬರಬಹುದು; ಆಧ್ಯಾಪಕರೂ, ಶಿಕ್ಷಕರೂ ಯಾವ ಭೇದ ಭಾವನೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ಗಿಡಗಳ ತಾವಿನಲ್ಲಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಕೂಡುತ್ತಾರೆ; ಅವರು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಇಲ್ಲವೆ ತೂಗಡಿಸುತ್ತಾರೆಯೋ ನನಗಂತೂ ಸೋಜಿಗವಾಗಿದೆ; ಅಲ್ಲಿ ನಾನು ಬಹಳ ಸಮಯ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ; ಅಲ್ಲಿ ಸೆಕೆಯೆನಿಸಹತ್ತಿತು. ಮೇಲೆ ಗಿಡಗಳಲ್ಲಿ ಗುಬ್ಬಿಗಳು ಅಸಹ್ಯವಾಗಿ ಗಿಲಿ-ಬಿಲಿ ಸದ್ದು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು.

ಎಫ್. ಬಿ. ಯು.

೫

ಅಗಸ್ಟ್ ೧೨, ೧೯೪೩

ಇಂದು ಚೀನಾದೇಶದ ರಾಯಭಾರಿಯ ಕೆಚೇರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಒಬ್ಬನು ಬರಗಾಲದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾತೆತ್ತಿದನು. ಆಡರೆ ನನಗೆ

ಅದು ಪೂರ್ತಿಸತ್ಯವೆಂಬುದರ ಬಗೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪುರಾವೆಗಳು ದೊರೆತಿಲ್ಲ; ನಾವೆಲ್ಲ, ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಲ ಸರ್ಕಾರವು ಹೊರಡಿಸುವ ಪ್ರಕಟನೆಯ ಮಾರ್ಗ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಲಿದ್ದೇವೆ. ಪ್ರಕಟನೆಯು ಹೊರಟೊಡನೆಯೇ ಪ್ರಭುಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸುವೆ

ರಾಜಕಾರಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಭುಗಳ ಮರಚಲ ಮಗಳು ಸಿನಾರಳಿಗೆ ಒಂದು ಜತೆ ಚಪ್ಪಲಿಗಳನ್ನೂ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದೇನೆ ಈ ಚಪ್ಪಲಿಗಳನ್ನು ಹುರುಹಾವಿನ (ಚಿಣಗಿ ಹಾವು) ಚರ್ಮದಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ್ದಾರೆ; ಬ್ರಹ್ಮದೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಹಾವುಗಳು ಬಹಳ; ಬ್ರಿಟಿಷರು ಬ್ರಹ್ಮದೇಶವನ್ನು ಮರಳಿ ಗೆದ್ದ ನಂತರ ಈ ಚಪ್ಪಲಿಗಳ ವ್ಯಾಪಾರ ಭರದಿಂದ ಸಾಗುವದೆಂದು ಆಶಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಎಫ್. ಬಿ ಯು.

೬

ಅಗಸ್ಟ್ ೧೩, ೧೯೪೩

ನಮ್ಮ ಕಚೇರಿಯ ಸಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಗಸರು ಸತ್ತು ಬಿದ್ದರು; ಅವರ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿದವುಗಳೆಂದರೆ ಎಲುವಿನ ಹಂದರಗಳು ಮಾತ್ರ! ಮುರುಟು ರೋಗದಿಂದ ಸತ್ತಿರಬೇಕೆಂದೆನಿಸಿತು; ಬಂಗಾಲಲ್ಲಿ—ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ ಇಡೀಯ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಈ ಸುಂಕುರೋಗವು ಭರದಿಂದ ಹಬ್ಬುತ್ತ ನಡೆದಿದೆ; ಇದೊಂದು ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಭಯಂಕರ ಬೇನೆಯು; ಇದರ ಸೆಳವಿಗೆ ಸಿಕ್ಕವರು ಸೊರಗಿ ಸತ್ತುಹೋಗುತ್ತಾರೆ; ಇಲ್ಲಿಯ ತನಕ ಈ ಬೇನೆಗೆ ಔಷಧವನ್ನೇ ಯಾರೂ ಕಂಡುಹಿಡಿದಿಲ್ಲ; 'ಕ್ವಿನಿನ್' ಪುಕ್ಕಟೆ ಹಂಚಿದ್ದಾರೆ; ಆದರೆ ಅದರ ಉಪಯೋಗವಾಗಲಿಲ್ಲ; ಈ ಪೌರಾತ್ಯ ಉಷ್ಣತೆಯ ರೋಗಗಳು ವಾಶ್ಚಿ-ವಾತ್ಯರಾದ ನಮ್ಮ ರೋಗಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿವೆ; ಇದೊಂದು ಸಂಗತಿಯಿಂದಲೇ ಪೂರ್ವ ಸಶ್ಚಿಮ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದೇನು ಇಲ್ಲವೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಭುಗಳ ಹೆಂಡದಿರ ಅರವತ್ತನೆಯ ಹುಟ್ಟುಹಬ್ಬದ ಸುಖ-ಸಮಾರಂಭಕ್ಕೆಂದು ಬುದ್ಧನ ಹಾಲುಗಲ್ಲಿನ ಮೂರುತಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದೇನೆ; ಇದನ್ನು

ಬರೀಯ ಎರಡೇ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ; ಇದು ಬಿಂದು-
ಸಾರನ ಕಾಲದ್ದಂತೆ; ಕಾಶಿಯ ಪವಿತ್ರ ಅರಸುಮನೆತನದವರೊಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿತು;
ಆಗಿನಿಂದ ಸುಗಮ ತನಕ ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಭುಗಳ ಸ್ವಾಗತ
ಬಯಸುವ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಮನಸೆಳೆಯುವ ವಸ್ತುವಾಗುವೆಂದು
ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

ತಮ್ಮ ಆಜ್ಞಾಧಾರಕ
ಸೇವಕ

ಎಫ್. ಬಿ. ಉಲ್ಲಾಸನ್.

ಮ. ಮಾ.

ನಮ್ಮ ಕಚೇರಿಯ ಹೊರಬದಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ತುಬಿದ್ದ ಎರಡು ದೇಹಗಳ
ಕೊಂದಿಗೆ ಒಂದು ಕೂಸೂ ಇತ್ತು; ಅದು ಸತ್ತುಬಿದ್ದ ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಒಣ
ನೊಲೆಯನ್ನು ಚೀಪಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು; ಅದನ್ನು ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದೆನು.

೭

ಅಗಷ್ಟ ೧೪, ೧೯೪೩

ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದ ಕೂಸನ್ನು ತಮ್ಮ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಡಾಕ್ಟರರು
ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ; ಆದುದರಿಂದ ಆ ಕೂಸು ಇನ್ನೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ; ಏನು ಮಾಡ
ಬೇಕೆಂಬುದೇ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ. ಪ್ರಭುಗಳ ಸಲಹೆಗಾಗಿ ಕಾದಿದ್ದೇನೆ.
ತಿಳಿ ರಾಯಭಾರಿಯು ಆ ಕೂಸನ್ನು ಮೊದಲಿನ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಲು
ಸಲಹೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಸರಕಾರದ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸದೆ,
ರಾಜಕಾರಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ನಿರ್ಣಯ
ವನ್ನೂ ಕೊಡುವುದು ಒಳ್ಳೆದಲ್ಲವೆಂದು ನನಗೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಎಫ್. ಬಿ. ಉಲ್ಲಾಸನ್

೮

ಅಗಷ್ಟ ೧೬, ೧೯೪೩

ನಮ್ಮ ದರಬಾರದ ಹೊರಬದಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಣಗಳು ಬೀಳಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿವೆ-
ಅವರೆಲ್ಲರು ಆ ಸೆಟಿಬೇನೆಗೇನೆ ತುತ್ತಾಗಿರಬೇಕೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿನ ಓಲೆ
ಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಬೇನೆಯ ಬಗೆಗೆ ಆಗಲೇ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ.

ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಹೋಗಿ ಆ ಕೂಸನ್ನು ಆ ಹೆಣಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಪೋಲಿಸಿ ರಿಗೆ ದರಬಾರದ ನೆರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹೆಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಆದಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ' ಪೋನಿ ' ನಿಂದ ತಿಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಬಹಳವಾಡ್ಡು ಈ ಸಂಜೆ ಯೊಳಗಾಗಿ ಹೆಣಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗಬಹುದು.

ಎಫ್. ಬಿ. ಉಲ್ಲಾಸನ್

೯

ಆಗಸ್ಟ್ ೧೭, ೧೯೪೩

ಇಲ್ಲಿಯ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ದಿನಪತ್ರಿಕೆಯಾದ ' ದಿ ಸ್ಟೇಟ್ಸ್ ಮನ್ ' ಆಗ್ರ ಲೇಖನ ಬರೆದು ಕಲಕತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಉಗ್ರ ಬರಗಾಲವಿದೆಯೆಂದು ಸಾರಿರುತ್ತದೆ; ಕೆಲವು ದಿನ ಈ ಪತ್ರಿಕೆ ಬರಗಾಲದ ಬವಣೆಗೆ ತುತ್ತಾದ ಅದೆಷ್ಟೋ ನಿರ್ಭಾ ಗ್ಯರ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿತು; ಆದರೂ ಆ ಚಿತ್ರಗಳು ವಾಸ್ತವಾದವೊ ಇಲ್ಲವೆ ಕಾಲ್ಪನಿಕವಾದವುಗಳೊ ನನಗಂತೂ ನಂಬಲು ಸರಿಯಾದ ಪುರಾವೆ ಗಳಿಲ್ಲ; ಮೇಲಾಗಿ ಅವು ಹಿಂದಿನ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಬರೆದ ಸೆಟಿಬೇನೆಯಿಂದ ಮಡಿದವರ ಚಿತ್ರಗಳಾಗಿರಬೇಕು

ಯಾವ ವಿದೇಶಿಯ ರಾಯಭಾರಿಯೂ ಇನ್ನೂ ಪ್ರಕಟಣೆ ಹೊರಡಿಸಿಲ್ಲ.

೧೦

ಆಗಸ್ಟ್ ೨೦, ೧೯೪೩

ಸರಕಾರವು ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಸೆಟಿಬೇನೆಯಿಂದ ಬಳಲುವ ಜನರನ್ನು ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳಿಗೆ ಸೇರಿಸಲು ಅನುಮತಿ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಕಲಕತ್ತೆಯಿಂದೇ ನಗರದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯ ಎರಡುನೂರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಜನರು ಈ ರೋಗದಿಂದ ಸಾಯು ತಿದ್ದಾರಂತೆ; ಇದೊಂದು ಪ್ರಬಲ ಸೋಂಕುರೋಗವಾಗಿದೆ. ಎಷ್ಟೊಂದು ಕ್ಷಿಪಣ ಕೊಟ್ಟರೂ ಉಪಯೋಗವೇ ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಡಾಕ್ಟರ ರಿಗೆ ದಿಗಿಲುಬಿದ್ದಿದೆ. ಅದೆಷ್ಟೋ ಮಿಶ್ರಣ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದಾರೆ; ಔಷ್ಕಲ ಎಣ್ಣೆಯಾಯಿತು; ಆಸ್ಪಿರಿನ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ—ಹೆಚ್ಚೇಕೆ, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಫಾರ್ಮ್‌ಸಿ-

ಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧ ಪಡಿಸಿದ ಔಷಧಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾರೆಂತೆ. ಆದರೂ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿ ಬರಲೊಲ್ಲದು. ಎಷ್ಟೋ ರೋಗಿಗಳ ರಕ್ತವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಏಜ್ಞಾನಿಗಳ ಕಡೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತೆಯೇ ತಾವೂ ಕೂಡ ಒಬ್ಬ ತಜ್ಞನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಬೇಕು; ಮೇಲಾಗಿ ಒಂದು ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ ತಂಡವೊಂದನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿ ನಾಲಕ್ಕಾರು ವರುಷಗಳಲ್ಲಿ ಇದರ ಬಗೆಗೆ ಪರಿಶೋಧನೆ ನಡೆಯಿಸಿ ವರದಿ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯದ ಮಾತಾಗಿದೆ.

ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ, ಆ ದುದೈವಿಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದು ದೆಲ್ಲವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ; ಮನುಷ್ಯನು ಮಾಡುವದೇನೂ ಉಳಿದಿಲ್ಲ; 'ಸಾವು, ಬಾಳು, ದೇವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ' ಎಂದು 'ಬಾಯಬಲ್ಲ'ದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಲ್ಲವೆ?

ಬಂಗಾಲಿಯ ಪತ್ರಿಕೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಇಡೀಯ ಬಂಗಾಲದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಬರಗಾಲವೆಂದು ಪದೇಪದೇ ಬೊಬ್ಬೆಯಿಡುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿವಾರ ಸಾಸಿರದಷ್ಟು ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದೆ ಸಾಯುತ್ತಾರೆಂದು ಅವರು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಲದವಳೇ ಆದ ಒಬ್ಬ ಒಕ್ಕಲಗಿತ್ತಿಯಿದ್ದಾಳೆ. ವರ್ತಮಾನಕಾರರು ಯಾವಾಗಲೂ ಹೀಗೆಯೇ ಸುಳ್ಳು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆಂದು ಆಕೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ನಮ್ಮ ಅಡಿಗಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಸಾಮಾನುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಆಕೆಯೇ ಪೇಟಿಯಿಂದ ತರುತ್ತಾಳೆ. ಬೆಲೆಗಳು ಬಹಳ ಏರಿವೆ; ಅದನ್ನಂತೂ ತಡೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಯುದ್ಧವೇ ನಡೆದಿದೆಯೆಂದಮೇಲೆ ಮಾಡುವದೇನು?

೧೧

ಅಗಸ್ಟ್ ೨೫, ೧೯೪೩

ಬರಗಾಲದ ಬಗೆಗೆ ಹೊರಟ ಹಾರಿಕೆ ಸುದ್ದಿಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಯ ರಾಜಕೀಯ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಪುಷ್ಟಿದೊರೆತಿಲ್ಲ; ಹಿಂದೀಯರೇ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಭಾಸದ ಮತ್ತು ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗುವ ಬಂಗಾಲದ ಅಸೆಂಬ್ಲಿಯವರು ಕಲಕತ್ತೆಯಲ್ಲಾಗಲೀ, ಇನ್ನುಳಿದ ಬಂಗಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಬೇರೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ-

ಯಾಗಲೀ ಬರಗಾಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಾರಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಸದ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾದರೂ ಸೀದಾ ಪದ್ಧತಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಇದರ ಮೇಲಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ; ಇಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತ ವಿದೇಶಿಯ ರಾಯಭಾರಿಗಳೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅವರ ಆ ಹೇಳಿಕೆಯು ತುಂಬಾ ಸಂತಸವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದೆ; ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದಿಲ್ಲ; ಒಂದು ವೇಳೆ ಬಂಗಾಲವನ್ನು 'ಬರಗಾಲದ ಪ್ರದೇಶ'ವೆಂದು ಸಾರಿದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಒತ್ತಾಯದಿಂದಾದರೂ ಸೀದಾ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಹೇರುವರು. ಅದರ ಸರಿಣಾಮ ನಮ್ಮ ಮೇಲಾಗುವ ಸಂಭವವಿದೆ.

ಫ್ರೆಂಚ ರಾಯಭಾರಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ. ಜೀನಗಲ್ಲೆಯವರು, ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಸೀದಾ ಪದ್ಧತಿಯು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಭೀತಿಯಿರುವದರಿಂದ, ಮೊದಲೇ ಸೆರೆಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಡಬೇಕೆಂದು ನಿನ್ನೆ ತಾನೇ ನನಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಚಂದ್ರನಗರದಿಂದ ಫ್ರೆಂಚ ಸೆರೆಯನ್ನು ತರಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ; ಫ್ರೆಂಚ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹಳೆಯ ಸಂಗ್ರಹವಿದೆಯೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಫ್ರೆಂಚ ರಾಜ್ಯಕ್ರಾಂತಿಗಿಂತಲೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಸಂಗ್ರಹವೂ ಅಲ್ಲಿರುವಂತೆ; ಪ್ರಭುಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಯಾದರೆ ಮಾದರಿಗಾಗಿ ಕೆಲವು 'ಬಾಟ್ಲಿ'ಗಳನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕಳಹುತ್ತೇನೆ.

ಎಫ್. ಬಿ. ಯು.

೧೨

ಅಗಸ್ಟ್ ೨೮, ೧೯೪೩

ನಿನ್ನೆ ಒಂದು ಸೋಜಿಗದ ಸಂಗತಿ ನಡೆಯಿತು ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕತಂಗಿ 'ಮೇರಿಯಾ'ಳಿಗೆ 'ನ್ಯೂಬರ್ನಾರ್' ದಿಂದ ಕೆಲವು ಆಟಿಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ತಂದೆನು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಂದವಾದ ಚೀನಿ ಗೋಂಬೆಯೂ ಇದೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಮೇರಿಯಾಳ ಮನುತೆ ಅಧಿಕ; ಅದರ ಬೆಲೆ ಆರು ರೂಪಾಯಿಗಳು; ಮೇರಿಯಾ ಅದನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು; ಆಕೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಕೈಯನ್ನು ನಾನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಆಕೆಯನ್ನು ನಡಿಸುತ್ತ ಅಂಗಡಿಯ ಹೊರಗೆ ಬಂದು, ಮೋಟಾರು ಹತ್ತುವದರಲ್ಲಿದ್ದೆವು. ಆಗ ನಡುವಯಸ್ಸಿನ ಬಂಗಾಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳೊಬ್ಬಳು ನನ್ನ ಸನಿಯಕ್ಕೆ ಬಂದು

ಕೋಟನ್ನು ಜಗತ್ತ ತನ್ನ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೋ ಕೇಳಿದಳು, ಹೊಲಸಾದ ಕೈಯಿಂದ ನನ್ನ ಕೋಟನ್ನು ಎಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಳಾಕೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಕೊಸರಿಕೊಂಡು ನಾನು ಕಾರಿನೊಳಗೆ ಬಂದೆ; ಮೋಟಾರು ನಡೆಯಿಸುವ ಬಂಗಾಲಿಯವನಿಗೆ ಆಕೆಗೆ ಏನು ಬೇಕಾಗಿದೆಯೆಂದು ಕೇಳಲು ಹೇಳಿದನು.

ಅವನು ಆ ಬಂಗಾಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡಿದನು; ಆಕೆ ಅವನ ಮಾತಿಗೆ ಉತ್ತರಕೊಡುತ್ತ ತನ್ನ ಕಂಕುಳದಲ್ಲಿರುವ ಕೂಸನ್ನು ತೋರಿಸಿದಳು. ಅದು ಮೇರಿಯಾಳನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಚೀನಿ ಬೊಂಬೆಯಂತೆಯೇ ಇತ್ತು. ತಿಳಿವರ್ಣದ ಬಿಳಿಯ ಕಂಗಳ ಆ ಕೂಸು ಅಂದ ವಾಗಿತ್ತು.

ಬಂಗಾಲಿಯ ಆ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ಏನನ್ನೋ ತಟ್ಟನೆ ಹೇಳಿದಳು. ಡ್ರಾಯವರನೂ ತಟ್ಟನೆ ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟನು.

“ ಆಕೆಗೆನು ಬೇಕಾಗಿದೆ ? ” ನಾನು ಅವನನ್ನು ಕೇಳಿದೆ.

ಡ್ರಾಯವರನು ಕೆಲವು ತಾಮ್ರದ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಆ ಹೆಂಗಸಿನ ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕಾರನ್ನು ಮುಂದೆ ಬಿಟ್ಟನು.

“ ಸಾರ್, ಆಕೆಗೆ ತನ್ನ ಹೆಣ್ಣು ಕೂಸನ್ನು ಮಾರಬೇಕಾಗಿದೆಯಂತೆ; ಒಂದೂವರೆ ರೂಪಾಯಿಗೆ ಕೊಡುವಳಂತೆ; ”

“ ಬರಿಯ ಒಂದೂವರೆ ರೂಪಾಯಿಗೆ ? ” ನಾನು ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತನಾಗಿ ನುಡಿದೆನು

“ ಅಷ್ಟು ಬೆಲೆಗೆ ಒಂದು ಚೀನಿ ಬೊಂಬೆಯೂ ಬರುವದಿಲ್ಲ ! ”

“ ಈಗಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಲಿಯ ಕೂಸುಗಳು ಅದಕ್ಕೂ ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಗೆ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ”

ಅವನ ಮಾತಿನಿಂದ ನನಗೆ ಸೋಜಿಗವೆನಿಸಿತು; ಮೌನನಾಗಿ ಕುಳಿತೆನು.

ನಂತರ ಅಮೇರಿಕೆಯ ಚರಿತ್ರದ ನೆನಪು ಮೂಡಿತು; ಆಫ್ರಿಕೆಯಿಂದ ‘ ನಿಗ್ರೊ ’ ಜನರನ್ನು ಕೊಂಡುತಂದು ಗುಲಾಮರಂತೆ ಮಾರಿದ ಕಾಲದ ಚಿತ್ರಗಳು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿನಂತವು: ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ

ಸಾಮಾನ್ಯ 'ನಿಗ್ರೋ'ನಾದರೂ ಇಪ್ಪತ್ತು, ಮೂವತ್ತು ಡಾಲರುಗಳಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಗೆ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅಮೇರಿಕದವರು ಅದೆಂಥ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದರು ? ಅಫ್ರಿಕೆಗೆ ಬದಲು ಹಿಂದುಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಗುಲಾಮರು ತೀರ ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಬಹುದಾಗಿತ್ತು ! ಹಿಂದೀಯರನ್ನೇ ಕೊಂಡಿದ್ದ ರೆಲಕ್ಷಾವಧಿ ಡಾಲರುಗಳು ಉಳಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಅರ್ಧ ಡಾಲರಿಗೆ ಒಂದು ಹಿಂದೀಯ ಹುಡುಗ ! ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ನಾಲ್ಕತ್ತು ಕೋಟಿ ! ಅಂದರೆ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಅಮೇರಿಕೆಯು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ಕೋಟಿ ಡಾಲರುಗಳಿಗೆ ಕೊಳ್ಳಬಹುದು; ಇದರ ಬಗೆಗೆ ವಿಚಾರಿಸಿರಿ ! ಮೇಲಾಗಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ಕೋಟಿಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಡಾಲರುಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ.

‘ಸೋನಾಗಚಿ’ಯಲ್ಲಿರುವರೆಲ್ಲ ವೇಶ್ಯೆಯರಂತೆ. ನಮ್ಮ ಡ್ರಾಯವರನು ಹೇಳಿದನು. ಅದೊಂದು ಗುಲಾಮ ಸಂತತಿಯಂತೆ ! ನೂರಾರು ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ತಂದು ನಿತ್ಯ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಾರಂತೆ; ತಾಯಿತಂದೆಗಳೇ ಮಾರುತ್ತಾರೆ; ಸೂಳೆಯರು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಸರ್ವ ಸಾಧಾರಣ ಒಂದು ಹುಡುಗಿಯು ಬೆಲೆ ಒಂದೂಕಾಲು ರೂಪಾಯಿ ! ಆದರೆ ಹುಡುಗಿಯು ಅಂದವಾಗಿದ್ದರೆ ನಾಲ್ಕು, ಐದು, ಇಲ್ಲವೆ ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳತನಕವೂ ಅಕೆಗೆ ಬೆಲೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಪೌಂಡ ಅಕ್ಕಿಗೆ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಬೆಲೆ; ಒಂದು ಮನೆಯವರು ಎರಡು ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ಮಾರಿ ಒಂದೆರಡು ವಾರಗಳಿಗೆ ಗಂಜಿ ಗಾಗುವಷ್ಟು ಅಕ್ಕಿ ದೊರಕಿಸುವರು; ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಬಂಗಾಲಿಗಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಹುಡುಗಿಯಿರುತ್ತಾರೆ.

ನಾಳೆ ಕಲಕತ್ತಿಯ ‘ಮೇಯರ’ನು ನಮ್ಮನ್ನು ಊಟಕ್ಕೆ ಕರೆದಿದ್ದಾನೆ. ದಾನೆ; ಅಲ್ಲಿ ತೆರೆತೆರನಾದ ವಿಷಯಗಳ ಬಗೆಗೆ ಮಾತುಕತೆಗಳು ನಡೆಯುವದು ಬಂದಿತ !

ಎಫ್. ಬಿ. ಯು.

೧೩

ಆಗಸ್ಟ್ ೨೯, ೧೯೪೩

ಮೇಯರನು ಕಲಕತ್ತೆ ನಗರದಲ್ಲಿ ಬರಗಾಲವಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಸರಿಸ್ಥಿತಿ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಗಂಭೀರವಾಗುತ್ತ ನಡೆದಿದೆ. ನಮ್ಮ ಸರಕಾರ ಹಿಂದು

ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರದ್ರವ್ಯ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಅವನು ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ; ನಾನೂ ಸರಕಾರದ ಪರವಾಗಿ ಸಹಾನುಭೂತಿ ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಿದೆ; ಅದರೊಂದಿಗೇನೇ ಬಿಚ್ಚುನಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ‘ಬರಗಾಲವು ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಅಂತುಕ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದೆ; ನಮ್ಮ ಸರಕಾರವು ಪರಕೀಯರ ಅಂತರಿಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಹಾಕುವದಿಲ್ಲ’ ವೆಂದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ನಾವು ನಿಜವಾದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವಾದಿಗಳು; ಬದುಕುವದಕ್ಕೂ ಸಾಯುವದಕ್ಕೂ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ತಿಯಿದೆ; ಅದರಲ್ಲಿ ನಾವು ಕೈಹಾಕುವದಿಲ್ಲ. ಇದು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆ; ಬಹಳವಾದರೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಶ್ನೆ; ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಮಸ್ಯೆಯಲ್ಲ. ಎಮ್. ರುಾನರುಾನ ಟ್ರೂಪನೂ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ನನ್ನ ಮಾತಿಗೇನೆ ಬೆಂಬಲ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. “ನಿಮ್ಮ ಆಸೆಂಬಿಯವರೇ ಬಂಗಾಲವನ್ನು ಬರಗಾಲದ ಪ್ರದೇಶವೆಂದು ಸಾರಿಲ್ಲ; ಅಂದಮೇಲೆ ವಿದೇಶೀಯರ ನೆರವೇಕೆ ನಿಮಗೆ ಬೇಕು?” ಎಂದು ಮೇಯರರನ್ನು ಸವಾಲಿಟ್ಟರು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಮೇಯರರು ಸುಮ್ಮನಾಗಿ ‘ರಸಗುಲ್ಲಾ’ ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಎಫ್. ಬಿ. ಯು.

೧೪

ಅಗಸ್ಟ್ ೩೦, ೧೯೪೩

ಭಾರತ ಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಅಮೇರಿಯವರು ಕಾಮನ್ವೆಲ್ತ್ ಸಭೆಯಿಂದ ಒಂದು ಪ್ರಕಟನೆ ಹೊರಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು, ಅಲ್ಲಿಯ ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಬೆಳೆದಿದೆಯೆಂದು ಸಾರಿದ್ದಾರೆ. ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ನೂರೈವತ್ತು ಪಟ್ಟು, ಏರಿದ್ದರೂ ಭೂಮಿಯ ಉತ್ಪಾದನೆಯು ತೀರ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಮೇಲಾಗಿ ಭಾರತೀಯರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಭುಗಳೇ, ಇದು ಸತ್ಯವಾದ ಮಾತು; ನನ್ನ ಲಕ್ಷಕ್ಕೂ ಬಂದಿದೆ. ಹಿಂದೀಯರು ದಿನಕ್ಕೆ ಎರಡೇ ಊಟ—ಹಲವು ಸಲ ಒಂದೇ ಒಂದು ಊಟ—ಉಂಡರೂ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯರಾದ ನಾವು ನಿತ್ಯ ಐದು ಊಟಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಉಣ್ಣುವದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಉಣ್ಣುತ್ತಾರೆ. ಎಮ್. ರುಾನರುಾನ ಟ್ರೂಪನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಬಂಗಾಲಿಗಳ ಸಾವು ಇಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಅವರ ಕೂಳುಬಾಕ ವೃತ್ತಿಯೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವು; ಹಲವು ಸಲ ಅವರು ಮಿತಿಮೀರಿ ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ;

ಆಗ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಡೆದುಕೊಂಡು ಸಾಯುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಡೆಯ ಲಿಲ್ಲವೆಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ; ಸ್ವೀಹ ಒಡೆಯುವದು; ಹೆಗ್ಗಣಗಳು ಸಂತಾನ ಬೆಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಪಡೆವಂತೆ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಡೆಯುವದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಹಲವು ಸಲ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರ ಮತ್ತು ಹೆಗ್ಗಣಗಳ ಸಂತಾನಗಳಲ್ಲಿ ಭೇದವನ್ನು ಅರಸುವದು ಕಠಿನವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೊಸುಗಳು ಹುಟ್ಟಿವಷ್ಟೇ ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಯುತ್ತವೆ. ಹೆಗ್ಗಣಗಳು ಪ್ಲೇಗದಿಂದ ಸತ್ತರೆ ಹಿಂದೀಯರು ಸೆಟಿಬೇನೆಯಿಂದ ಸಾಯುವರು; ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಅವರಿಗೂ ಪ್ಲೇಗ ಬರುವದು; ಆದರಿಂದಂತೂ ಬದುಕುವದೆ ಇಲ್ಲ; ಹೇಗೂ ಹೆಗ್ಗಣಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಬಿಲಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿವೆ; ವಿಶ್ವಶಾಂತಿಯನ್ನು ಭಂಗಗೊಳಿಸಲು ಅವು ಹೊರಗೆ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ; ಅಂದಮೇಲೆ ಅವುಗಳ ಅಂತರಿಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಹಾಕುವದು ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವಲ್ಲ.

ಹಿಂದೀ ಸರಕಾರದ ಆಹಾರ ಮಂತ್ರಿಯು ಸ್ಥಾನಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಿಸಲು ಕಲಕತ್ತೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ; ಬಂಗಾಲದಲ್ಲಿ ಬರಗಾಲ ಬಿದ್ದುದೂ, ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಜನಗಳು ಪಟಪಟನೆ ಬಿದ್ದು ಸತ್ತುಹೋಗುವದೂ ಆಹಾರ ಕೊರತೆಯಿಂದಲ್ಲದೆ, ಅರಾಜಕತ್ವದಿಂದಲ್ಲವೆಂಬುದು ಮಾನ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೆ ತಾನೇ ವೇದ್ಯವಾಗುವದೆಂದು ಬಂಗಾಲಿಗಳು ಆನಂದಭರಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಎಫ್. ಬಿ. ಉಲ್ಲುಸನ್ನ

೧೫

ಸಪ್ಟೆಂಬರ ೨೦, ೧೯೪೩

ಮಾನ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಮರಳಿ ದಿಲ್ಲಿಗೆ ತೆರಳಿದರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ವ್ಹಾಯಿಸರಾಯರ ಎದುರಿನಲ್ಲಿಡುವರೆಂದು ನಂಬಲಾಗಿದೆ.

ಎಫ್. ಬಿ. ಉಲ್ಲುಸನ್ನ

೧೬

ಸಪ್ಟೆಂಬರ ೨೫, ೧೯೪೩

ಕಲಕತ್ತೆಯ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಕಾಲುಹಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿತ್ಯ ಜನರು ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಲಂಡನ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ವರದಿಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿವೆ.

ಆದರೆ ಅವು ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರದ ವರದಿಗಳು. ಬಂಗಾಲದಲ್ಲಿ ಬರಗಾಲವಿಡೆಯೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಸರಕಾರವು ಅಧೀಕೃತ ಪ್ರಕಟನೆ ಹೊರಡಿಸಿಲ್ಲ.

ನಿನ್ನೆ ಚೀನದೇಶದ ರಾಯಭಾರಿಯು ಬಂಗಾಲದ ಜನರಿಗಾಗಿ ತನ್ನ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪರಿಹಾರದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಕೂಡಿಸಬೇಕೆಂದಿರುವನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ಆದರೆ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನೂ ಯಾವ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೂ ಅವರು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವರು ಬರಗಾಲವಿದೆಯೆನ್ನುತ್ತಾರೆ; ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಬರಗಾಲವೇ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಅಂತೆಯೇ ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ; “ ಇನ್ನೂ ಬರಗಾಲವಿದೆಯೆಂಬುದು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ: ಸುಮ್ಮನೆ ಮುರ್ದರ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಡಿರಿ; ಸರಕಾರದ ವರು ಹೊರಡಿಸಿದ್ದು ಒಂದೇ ಒಂದು ಪ್ರಕಟನೆ; ಅದರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯರು ಹೆಚ್ಚು ತಿನ್ನುವದರಿಂದ ಆಹಾರಪದಾರ್ಥಗಳ ಕೊರತೆಯಾಗಿರುವದೆಂದು ಹೊರಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಾವು ಹೀಗೆಯೇ ಪರಿಹಾರ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಕೂಡಿಸಿಕೊಟ್ಟರೆ ಅವರ ಕೂಳುಬಾಕತನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಮೂರ್ಛತನ ಇನ್ನೊಂದಿಲ್ಲ.” ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯ ಮಾತು ಆ ರಾಯಭಾರಿಗಳ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಪರಿಣಾಮವನ್ನೂ ಮಾಡಿದಂತಿಲ್ಲ.

ಎಫ್. ಬಿ. ಉಲ್ಲಾಸನ್.

೧೭

ಸಪ್ಟೆಂಬರ ೨೮, ೧೯೪೩

ಆಹಾರ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ದಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಭೆಯನ್ನು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆಂತೆ; ಇಂದು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಸೆಟಿಬೇನೆಯಿಂದ ಸತ್ತರು. ಬಂಗಾಲ ಸರಕಾರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡು, ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸರಕಾರಗಳು ಆಹಾರ ಹಂಚುವಿಕೆಯ ಪದ್ಧತಿಯೊಂದರಿಂದಲೇ ಲಕ್ಷಾವಧಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಅಭಿಪಡೆದಿವೆಯೆಂದು ಪ್ರಕಟನೆಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿವೆ.

ಎಫ್. ಬಿ. ಉಲ್ಲಾಸನ್.

೧೮

ಅಕ್ಟೋಬರ ೨೦, ೧೯೪೩

ನಿನ್ನೆ ‘ಗ್ರಾಂಡ್ ಹೋಟೆಲಿ’ನಲ್ಲಿ ‘ಬಂಗಾಲದ ದಿನ’ವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದರು. ಸ್ಥಾನಿಕ ಯುರೋಪಿಯನ್ನ ಸಭ್ಯಗೃಹಸ್ಥರಲ್ಲದೆ, ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ

ಸರಕಾರೀ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ, ವ್ಯಾಪಾರಸಫಿರೂ ಮತ್ತು ನರೇಂದ್ರರೂ ಬಂದಿದ್ದರು. ' ಕಾಕ್ಟೇಲಬಾರ ' ತುಂಬಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ನಾನು ಶ್ರೀಮತಿ ಜ್ಯಾಲಿಯೆಟೆ ಟ್ರೊಸಳೊಂದಿಗೆ ಎರಡುಸಲ ನೃತ್ಯಮಾಡಿದೆನು, ಆಕೆಯ ಬಾಯಿಂದ ಬಳ್ಳೊಳ್ಳಿಯ ವಾಸನೆಯು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಸವಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಒಂಭತ್ತು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಕೂಡುವೆಯೆಂದು ಆಕೆ ಹೇಳಿದಳು. ಶ್ರೀಮತಿ ಟ್ರೊಸಳು ಸುಂದರಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ದುರ್ದೈವದಿಂದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಬಹಳ ಜನ ಗೆಳೆಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ರಾಯಭಾರಿಗಳ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಜನಪ್ರಿಯಳಾಗಿಲ್ಲ ಹಿಂದೀಯರ ಬಗೆಗೆ ಆಕೆಗಿರುವ ಈ ಒಲವಿನಿಂದಾಗಿಯೇ ಆಕೆಯ ಗಂಡನನ್ನು ಅದಷ್ಟು ತೀವ್ರ ಅವರ ದೇಶದ ಸರಕಾರದವರು ತಿರುಗಿ ಕರೆಯಿಸುವರೆಂದು ನನಗೆ ವಿಶ್ವಸನೀಯವಾಗಿ ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ.

ನೇರದ ಹಿಂದೀಯ ಲಲನೆಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳು ಸುಂದರಳಾದ ಚಿತ್ತಾ ಕರ್ವಕ ಕನ್ಯಾರಮಣಿ ಇದ್ದಳು. ಆಕೆಯ ಹೆಸರು ಸ್ನೇಹಲತೆ! ಆಕೆಯ ನೃತ್ಯ ಅದ್ಭುತ ರಮ್ಯವಾಗಿತ್ತು.

ಎಫ್. ಬಿ. ಉಲ್ಲಾಸನ್ನ

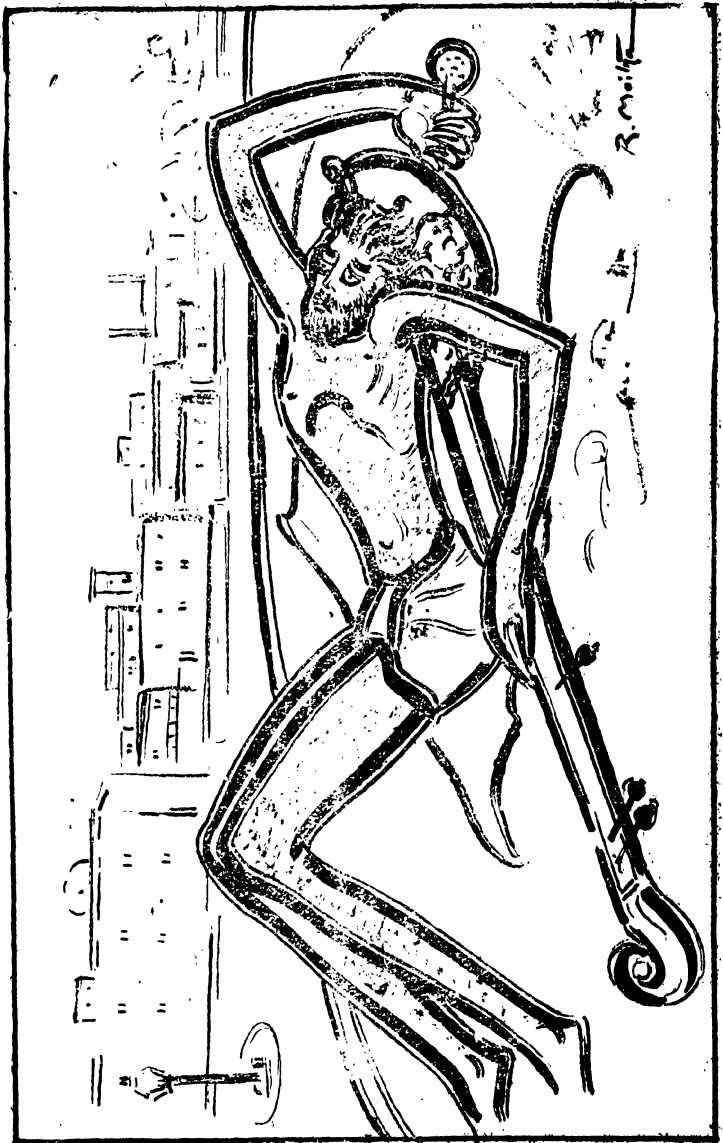
೧೯

ಅಕ್ಟೋಬರ ೨೬, ೧೯೪೩

ಮುಂಬಯಿ ಸರಕಾರದ ಹಿಂದಿನ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಅಂಕಿ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಲೆಕ್ಕಹಾಕಿ ಬಂಗಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವಾರ ಬರಗಾಲದಿಂದ ಸುಮಾರು ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಜನರು ಸಾಯುವರೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ; ಆದರೆ ಅದು ಸರಕಾರೀ ಪ್ರಕಟನೆಯಲ್ಲ.

ನಮ್ಮ ದರಬಾರದ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಹೆಣಗಲು ಬೀಳುತ್ತಲಿವೆ. ಬಾರಿಸಾಲದಿಂದ ಅನ್ನಾನ್ವೇಷಣೆಗಾಗಿ ಬಂದ ಇಡೀಯ ಒಂದು ಕುಟುಂಬವೇ ಸತ್ತು ಬಿದ್ದಿದೆಯೆಂದು ನಮ್ಮ ಡ್ರಾಯವರನು ಹೇಳಿದನು.

ನಿನ್ನೆ ನಾನು ಗಾಯಕನೊಬ್ಬನ ಹೆಣವನ್ನು ನೋಡಿದೆನು. ಅವನ ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಿತಾರವಿತ್ತು; ಮತ್ತೊಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಆಡುವ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ

ಗಲಗಂಚಿ ಇತ್ತು; ಸಿತಾರ ಮತ್ತು ಗಲಗಂಚಿ! ಅವುಗಳೆರಡನ್ನು ಏಕೆ ಹಿಡಿ ದಿದ್ದನೆಂಬುದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

ದುರ್ದೈವಿಗಳಾದ ಹೆಗ್ಗಣಗಳು! ಅದೆಷ್ಟು ಶಾಂತರಾಗಿ ಅವರು ಸಾಯು ತ್ತಾರಲ್ಲ! ಅವರ ಬಾಯಿಂದ ಒಂದೂ ಮಾತು ಹೊರಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೊಂದು ಸೌಮ್ಯ, ಶಾಂತ ಹೆಗ್ಗಣಗಳನ್ನು ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡಿಲ್ಲ; ಶಾಂತತೆಗಾಗಿ ಸಿಕ್ಕುವ ನೋಬೆಲ್ ಪಾರಿತೋಷಕಕ್ಕೆ ಹಿಂದುಸ್ತಾನವು ಪಾತ್ರ ವಾಗಿದೆ; ಲಕ್ಷಗಟ್ಟಲೆ ಜನರು, ಒಂದೂ ಎದುರು ಮಾತನಾಡದೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಗಿಲ್ಲದೆ, ಉಪನಾಸಬಿಂದು ಸತ್ತುಹೋಗುತ್ತಾರೆ; “ ಅಯ್ಯೋ ದೇವರೆ! ಅನ್ನ ದಾತಾ!” ಎಂದೆನ್ನುತ್ತಿರುವಂತಿರುವ ಅವರ ನಿರ್ಜೀವ ಕಾಂತಿರಹಿತ ಕಂಗಳು ಆಗಸವನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

ಕಳೆದ ರಾತ್ರಿ, ಆ ದರಿದ್ರ ಗಾಯಕನ ನಿರ್ಜೀವ, ಕಠಿನ, ಅಚಲ, ಅಗೋಚರ ಕಂಗಳು ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನೆದುರಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತಂತಾಗುತ್ತವೆ.

ಎಫ್. ಬಿ. ಯು.

೨೦

ನವಂಬರ ೫, ೧೯೪೩

ಹೊಸ ವಾಯುಸರಾಯರು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಪರಿಹಾರದ ಕೆಲ ಸಕ್ಕೆ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಾರಂತೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ತೆರದಿದ್ದಾ ರಂತೆ; ಆ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೆ ಕಲಕತ್ತೆಯ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಸಾಯುವವರನ್ನು ತಂದು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಾರಂತೆ, ಆ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಎಲ್ಲ ತೆರನಾದ ಸೌಕರ್ಯಗಳೂ, ಸುಖಗಳೂ ದೊರೆಯುವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿದೆ.

ಬಂಗಾಲದಲ್ಲಿ ಸೆಟೆಬೇನೆಯಿಲ್ಲ; ಬರಗಾಲವಿರುವದೇ ನಿಜವೆಂದು ಈಗ ಎಮ್. ರುನಾನುನಾನ ಟ್ರೂಪನಿಗೆ ಅನಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದೆಯಂತೆ. ಈ ಅನಿ ಸಿಕೆಯು ವಿದೇಶಿಯ ರಾಯಭಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ತೆರನಾದ ಕೋಲಾಹಲವನ್ನೇ ಎಬ್ಬಿಸಿದೆಯಂತೆ; ಯುರ್ಬಾನಿಯಾ, ಪ್ರಿಟಾನಿ, ತಿರಾನಿಕಾಗಳ ರಾಯ ಭಾರಿಗಳು ಎಮ್. ರುನಾನುನಾನ ಟ್ರೂಪನ ಈ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಮುಂಬ ರುವ ಯುದ್ಧದ ಗುರುತೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ವ್ಹಾಯಿಸರಾಯರು ಕೈಕೊಂಡ ಈ ಕಾರ್ಯದ ತೊಡಕಿನಿಂದ ಹಿಂದು ಸ್ತಾನದಲ್ಲಿಯ ಯುರೋಪ ಮತ್ತು ಏಸಿಯಾಗಳ ಆಶ್ರಿತರು ಕಳವಳಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ಸಮಯ ಬಂಗಾಲವನ್ನು ಬರಗಾಲವೆಂದು ಸಾರಿದರೆ, ತಮಗೂ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಭತ್ತಿಗಳಿಗೂ ಪರಿಣಾಮವಾಗುವದೆಂದು ಅವರು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ.

ವ್ಹಾಯಿಸರಾಯರು ಹೊರಡಿಸಿದ ಸರಕಾರೀ ಪ್ರಕಟನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಪ್ರಭುಗಳ ಲಕ್ಷವನ್ನು ಎಳೆಯ ಬಯಸುತ್ತೀನೆ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿಯ ಯುರೋಪ ದೇಶದ ಆಶ್ರಿತರ ರಕ್ಷಣೆಗೆಂದು ನಾವು ಬಡಿದಾಡಬೇಕಲ್ಲವೆ? ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ನಾಗರಿಕತೆಗಳ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆಯೇ ನಡೆಯಬೇಕಲ್ಲವೆ? ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲು ಯಾವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು?

ಸಲಹೆಗಾಗಿ ಪ್ರಭುಗಳು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸುವದರ ಮಾರ್ಗ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದೀನೆ.

ಎಫ್. ಬಿ. ಉಲ್ಲಸನ್ನ

೨೧

ನವಂಬರ ೨೫, ೧೯೪೩

ಎಮ್. ರುಾನರೂನ ಟ್ರೂಪನಿಗೆ ಬಂಗಾಲದಲ್ಲಿ ಬರಗಾಲವಿಲ್ಲವೆಂದು ಈಗ ಖಚಿತವಾಗಿ ತಿಳಿದುಬಿಟ್ಟಿದೆ; ಆದರೆ ಚೀನಾದೇಶದ ರಾಯಭಾರಿಯು ಬಂಗಾಲದಲ್ಲಿ ಬರವಿರುವ ಮಾತನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ನಂಬಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ., ಕಲಕತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಬರಗಾಲವಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ತಿಳುಹಿಸಲು ನನ್ನನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದೇನೋ ನಿಜ; ಆದರೆ ಆ ಕೆಲಸ ನನ್ನಿಂದಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಅತಿ ವಿಷಾದದಿಂದ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಬಂಗಾಲದಲ್ಲಿ ಬರಗಾಲವಿರುವದೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನನ್ನೆದುರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದಾದರೂ ಸರಕಾರಿಯ ಅಧೀಕೃತ ಪ್ರಕಟನೆ ಇಲ್ಲ. ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಯಿಸಿದರೂ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವದು ನನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಮಾತಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ಕಾರ್ಯದ ಬಗೆಗೆ ನನಗೆ ನಾಚಿಕೆ ಬಂದಿದೆ; ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮೆ ಯಾಚಿಸುವೆ.

ಪ್ರಭುಗಳೇ, ತಮ್ಮ ಮರುಚಲಮಗಳು—ಸಿವಾರಗಳನ್ನು ನಾನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಆಕೆಯೇ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಈ ರಾಯಭಾರಿಯ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಮರುಳಿ ಕರೆಯಿಸಿರಿ; ಸಿವಾರಳೊಂದಿಗೆ ಲಗ್ನವಾಡಿಕೊಟ್ಟು ಪುನಃ ಬೇರೆ ಯಾವ ದಾದರೊಂದು ರಾಯಭಾರಿಗಳ ತಂಡದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನನ್ನಾಗಿ ವಾಡಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಿರಿ; ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಋಣಿಯಾಗುವೆ.

ಇದರೊಂದಿಗೆ ತಮ್ಮ ಅಸ್ವಣೆ ಕೋರಿ, ನೀಲರತ್ನದ ಉಂಗುರವನ್ನು ಸಿವಾರಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ, ಇದು ಅವಾಚೀನ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದ ಉಂಗುರವು; ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಶೋಕ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಮಗಳು ಇದನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಳಂತೆ !

ಸದಾ ತಮ್ಮ ನಂಬಿಯ

ಸೇವಕನಾಗಿರುವ

(ಅಂಕಿತ) ಎಫ್. ಬಿ ಉಲ್ಲಾಸನ್ನ

ಸಿಲೋರಿಕಾ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ರಾಯಭಾರಿ.

ಎರಡನೆಯ ಭಾಗ

ನಿರ್ಜೀವ ಮನುಷ್ಯ

ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ತಿಂಡಿಯನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತ ಅವನು ವರ್ತಮಾನಪತ್ರವನ್ನು ಓದುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಂದಿನ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಉಪವಾಸಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾದ ದುರ್ದೈವಿ ಬಂಗಾಲಿಗಳನ್ನೇಕರ ಚಿತ್ರಗಳಿದ್ದವು: ಜನರು ಬಿದ್ದು ಸಾಯದ ಸ್ಥಳಗಳೇ ಇರಲಿಲ್ಲ; ಏಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಣಗಳೇ ಹೆಣಗಳು; ಗಿಡಗಳ ಅಡಿಗಳಲ್ಲಿ; ಬೀದಿಗಳ ಮೇಲೆ, ಪೇಟೆಯ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ, ಬಿತ್ತರವಾದ ಬಾಂದಳದ ಕೆಳಗಿನ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಣಗಳು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದವು; ಒಂದೆರಡೇ ಹೆಣಗಳಲ್ಲ; ಸಾಸಿರಗಟ್ಟಲೆ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸತ್ತು ಬಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿತ್ತು.

ಹಲವರ ಜೀವ ಇನ್ನೂ 'ಟುಕು, ಟುಕು' ಅನ್ನುತ್ತಿತ್ತು; ಮೃತ್ಯುದೇವತೆ ಅವರನ್ನು ಸಂತೈಸಲು ಜೋಗುಗಳ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವರು ಬದುಕಿ ಉಳಿಯುವ ಆಶೆಗಳೊಂದಾದರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ; 'ಆಮಲೆಟ್ಟಿ' ತಿನ್ನುತ್ತಲೇ ಅವನು ಈ ದರಿದ್ರ ದುಃಖಿಗಳಿಗೆ ಯಾವ ರೀತಿಯ ನೆರವಿಯಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮೆಲುಕುಹಾಕುತ್ತಿದ್ದನು. ಮತ್ತೆ ಅವರಿಗೆ ಜೀವದಾನ ಕೊಟ್ಟು ಮೊದಲಿನಂತೆ ಕುಲುಕುಲು ನಗುವಂತೆ ಮಾಡುವದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಮಾತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಅದೊಂದು ಅಂತಃಕರಣಕ್ಕೂ ನಿಲುಕದ ಅಮಾನುಷ ಕತೆ! ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಅದೇ ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರವನ್ನು ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಹರಡಿದನು; ಅದರಮೇಲೆ ಹುರಿದ 'ಬ್ರೆಡ್ಡಿ'ನ ಚೂರು ಹಾಕಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಗುಳಂಬ ಹಚ್ಚಿದನು. ಹುರಿದ ಬ್ರೆಡ್ಡುಗಳು ಇನ್ನೂ ಬಿಸಿಯಾಗಿದ್ದವು; ಬಿರುಸಾಗಿದ್ದವು; ಗುಳಂಬದ ಹುಳಿ ಮಿಶ್ರಿತ ಸಿಹಿ ರುಚಿಯು ಹುರಿದ ಬ್ರೆಡ್ಡುಗಳ ರುಚಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿತ್ತು, ಅವುಗಳಿಂದ ಒಂದು ತೆರನಾದ 'ಘಮಘಮ'ವಾಸನೆಯು ಬರುತ್ತಿತ್ತು; ಅದು ಸೌಗಂಧವನ್ನು ಬೀರುವ ಹೆಣ್ಣಿನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನೆನಪು ಮಾಡಿ ಕೊಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಒಮ್ಮೆಲೇ ಅವನಿಗೆ ಸ್ನೇಹಲತೆಯ ನೆನಪು ಮೂಡಿತು. ಆಕೆ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಚಹಕ್ಕೆ ಬರುವದಾಗಿ ಮಾತು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಳು; ಇನ್ನೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯನ್ನೂ ಮಲಗದ್ದಿರಬೇಕು! ವೇಳೆ ಎಷ್ಟು?

ಎಳೆಯ ಮೃದು ಚರ್ಮದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ತೋರುವ, ಕರಿಯ ರೇಶ್ಮಿಯ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ಭಂಗಾರದ ಕೈಗಡಿಯಾರದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದನು; ಗಡಿಯಾರ, ಬಿರಡಿ, 'ಟಾಯಪಿನ್ನ ಗಳ'ಷ್ಟೇ ಗಂಡಸರು ಧರಿಸಬೇಕು; ಆದರೆ ಈ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ! ತಮ್ಮ ದೇಹವನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಚ್ಚುವಷ್ಟು ಅಭರಣಗಳು ಬೇಕು— ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ಬಿಂಡೋಲೆ; ಕಾಲುಗಳಿಗೆ ಪೈಜಣ; ನಡುವಿಗೆ ಪಟ್ಟಿ; ಮೂಗಿಗೆ ಮೂಗುಬಟ್ಟು; ತಲೆಗೆ ಹೂವು; ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಸರ; ಕೈಗಳಿಗೆ ಬಳೆ; ಇಡೀಯ ಮೈಗೆ ಅಭರಣಗಳು ಬೇಕೆ ಬೇಕು; ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಇಷ್ಟು ಅಭರಣ ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ; ಗಂಡಸರು ಮೇಲಿನ ಮೂರೇ ಅಭರಣಗಳನ್ನೇಕೆ ಧರಿಸಬೇಕು? ಎರಡು 'ಟಾಯಪಿನ್ನ' ಧರಿಸುವದು, ಬೇರೆ ವ್ಯಾಶನ್ನಿನ ಸೀಮೆ ವಿೂರುವದಂತೆ...

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ವಿಚಾರಗಳು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದವು; ಗಂಟಲಿನಲ್ಲಿ ಗಂಜಿಯು ಇಳಿಯುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಅದಕ್ಕಿದ್ದ ಏಲಕ್ಕೆಯ ವಾಸನೆಯು ಸುತ್ತಲೂ ಹರಡುತ್ತಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆಲೇ ಆ ಸೌಗಂಧವು ಅವನನ್ನು ಪುಲಕಿತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿತು. ಅಂಥದೇ ವಾಸನೆಯ ಜ್ಞಾಪಕ ಬಂತು! ಅದುವೇ ಸ್ನೇಹಲತೆ ಅವನೊಂದಿಗೆ ಕುಣಿಯುವಾಗ ತೊಟ್ಟ ತೋಳುಗಳಿಲ್ಲದ ಪೋಲಕ ಮತ್ತು ಉಟ್ಟ ರೇಶ್ಮಿಯ ಸೀರೆಗೆ ಚಿಮುಕಿಸಿಕೊಂಡ ಅತ್ತರಿನ ವಾಸನೆ!

ಹಾ! ಕಳೆದ ಇರುಳು ಅದೆಷ್ಟು ರಮ್ಯಮಧುರವಾಗಿತ್ತು!! ಆಗಿನ ದೃಶ್ಯವಿನ್ನೂ ಅವನ ಕಣ್ಣೆದುರಿನಲ್ಲಿ ನೆರೆಯಿತ್ತು. 'ಗ್ರಾಂಡ್‌ಹೋಟೆಲಿ' ನಲ್ಲಿಯ ನೃತ್ಯವನ್ನು ಕೇಳುವದೆ? ಸದಾ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದೇ; ಜೊತೆಯನ್ನು ಆರಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಅದೆಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿ ವೆಚ್ಚವಾಡಿದ್ದರು! — ಅವನು ಮತ್ತು ಸ್ನೇಹಲತಾ!! ನೆರದ ನೆರವಿಯ ಕಂಗಳು ಅವರಲ್ಲಿಯೇ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿದ್ದವು. ಆಕೆ ಧರಿಸಿದ ಭಂಗಾರದ ಬಿಂಡೋಲೆಗಳು ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದ್ದವು; ತುಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಸದಾ ಮುಗುಳು ನಗೆ ನಲಿಯುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು; ಆಕೆ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ ಮುತ್ತಿನ ಸರವು ಥಳಥಳಿಸಿ ಮಿನಗುತ್ತ, ಮುರಿಹೊಡೆದು ಗರಗರನೆ ತಿರುಗುತ್ತ, ಅಂಕಡೊಂಕಾಗಿ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಎದೆಯ ಮೇಲೆ, ಉದ್ರೇಕಗೊಂಡ ಹಾವಿನಂತೆ

ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಕುಣಿದ ಧಂಭಾನ್ಯತ್ಯ ಎಷ್ಟು ಘನವಾದುದು! ತಾಳಬದ್ಧವಾಗಿ ಮಣಿದ ದೇಹ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಸರಿದುಹೋಗುವ ಉಟ್ಟ ಜಾರ್ಜೆಟ್ಟು ಸೀರೆಯ ಗೂಡಿಸುವಂತಿರುವ ನೀರಿಗೆಯ ತೆರೆಗಳು, ಬೆಳ್ಳಿಯಂತೆ ಧಳಧಳಿಸುವ ಉಸುಕನ್ನು ಮುತ್ತಿಡಲು ತವರಿಸಿ ಹೆಣಗಾಡುತ್ತಿರುವ ತಿಂಗಳಿನ ಪಡಿರೂಪಗಳನ್ನಳವಡಿಸಿಕೊಂಡ ಕಡಲ ತೆರೆಗಳಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದವು. ತೆರೆಗಳು ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಮುನ್ನಡೆದು ಸಾಗರ ದಂಡೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಮತ್ತೆ ಹಿಂದೆ ಹೋಗಿ ಬಿಡುತ್ತವೆ. ಆಗ ಒಂದು ತೆರನಾದ ಸರಬರ ಸದ್ದು ಕೇಳಬರುವದು. ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಶಾಂತವಾಗಿಬಿಡುವದು. ಮಂಜುಳ ರಾಗ ಎರಿ ಇಳಿಯುತ್ತದೆ. ಒಯ್ಯಾಯ್ಯನೆ, ಮೃದುವಾಗಿ, ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಅಲೆಗಳು ಜೋತ್ಸು ತುಂಬಿದ ಕಡಲ ಅಂಚನ್ನು ಮುತ್ತಿಟ್ಟು ಹಿಂದೆ ಸರಿಯುತ್ತಿವೆ.....ಅರೆದರೆದ ತುಟಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹಲತೆಯ ದಂತಗಳು ಮುತ್ತಿನಂತೆ ಝಗಝಗಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.... ಒಮ್ಮೆಲೇ ದೀಪಗಳು ಆರಿದವು; ತುಟಿಗಳು ತುಟಿಗಳನ್ನು ವರಿಸಿದವು; ದೇಹವು ದೇಹವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿತು; ಕಂಗಳು ಮುಚ್ಚಿದವು; ವಾದ್ಯದ ಮೇಳಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸ್ನೇಹಲತಾ ಮತ್ತು ಅನನು ಕುಣಿದರು; ಆಹಾ! ಆ ಅಲೆಗಳ ಎರಿತಗಳು ಅದೆಷ್ಟು ಮಧುರ ಮನೋಹರವಾಗಿದ್ದವು! ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಣಿಸುವ ರಮ್ಯವಾದ ಬಿರುಗಾಳಿ ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತ ಇತ್ತಿಂದತ್ತ ಎಂತು ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಲಿತ್ತು !!

ಸೇಬುಹಣ್ಣು ಹೆಚ್ಚಿದನು; ಒಂದು ಹೋಳನ್ನು 'ಫೋರ್ಕ'ದಿಂದ ಮೃದುವಾಗಿ ಚುಚ್ಚಿದನು; ಮತ್ತೆ ಕಪ್ಪಿಗೆ ಚಹವನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತ ವಿಚಾರಿಸಿದನು; " ಸ್ನೇಹಲತೆಯ ದೇಹ ಅದೆಷ್ಟು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ! ಆತ್ಮದ ಅಂದವೆಷ್ಟು! ಆದರೆ ಬರಿದಾದ ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸು....."

ಬುದ್ಧಿಯಿದ್ದ ಲಲನೆಯನ್ನು ಕಂಡರೆ ಅವನಿಗೆ ಸೇರಿಕೆಯಿಲ್ಲ. ಅವರು ಸದಾ ಸಮತಾವಾದ, ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವಾದ, ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ವಾದ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯಗಳ ಬಗೆಗೇ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಲಿರುವರು. ಇಂಥ ನನಯುವತಿಯರು ಹೆಂಗಸರೇ ಅಲ್ಲ; ಬರೀಯ ತತ್ವಜ್ಞಾನದ ಹೊತ್ತಿಗೆಗಳು; ಇಂಥ ಯುವತಿಯರನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವದಕ್ಕಿಂತ ಅರಿಸ್ವಾಟಲನ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಓದುವದು ಎಷ್ಟೋ ಪಾಲು ಮೇಲು!

ದಾರಿಯನ್ನು ಕಾಯ್ದು ಕಾಯ್ದು ಅವನು ತಾಂಗೆಳ್ಳಿಟ್ಟನು. ಮತ್ತೆ ಗಡಿಯಾರದ ಕಡೆಗೆ ದಿಟ್ಟಿ ಸರಿಯಿತು; ಇನ್ನೂ ಸ್ನೇಹಲತೆ ಬರಲಿಲ್ಲ; ಚರ್ಚಿಲ, ಸ್ವಾಲಿನ, ಮತ್ತು ರುಜವೆಲ್ಲರು ತೀರಹಾನದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ವಿಶ್ವದ ನಕೌಶವನ್ನೇ ಬದಲು ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನರಾಗಿದ್ದರು. ನಿತ್ಯವೂ ಬಂಗಾಲದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ-ಗಟ್ಟಲೆ ಜನರು ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಟ್ಟಾಂಟಿಕೆ ಘೋಷಣೆ ಹೊರಟಿತ್ತು. ಬಂಗಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಳು ಅಕ್ಕಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಭಾರತದ ದಾರಿದ್ರ್ಯವು ಅವನನ್ನ ಅಲುಗಾಡಿಸಿತು. ಕಂಗಳು ನೀರಿನಿಂದ ತುಂಬಿದವು.

“ ನಾವು ದರಿದ್ರರು: ನೀಸಹಾಯಕ; ನಮ್ಮನ್ನು ಅಡಿಗಳ ಕೆಳಗೆ ಹಾಕಿ ತುಳಿದಿದ್ದಾರೆ; ನಮ್ಮ ಮನೆ ಮಾರಕವಿಯು ವರ್ಣಿಸಿದ ಮನೆಯಂತಾಗಿದೆ — ‘ಗೋಡೆಗಳು ಕುಸಿಯುತ್ತಲಿವೆ; ತೂತುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಚಪ್ಪರವು ದುಃಖದ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಲಿದೆ’ — ಭಾರತದವರು ಸದಾ ಕಣ್ಣೀರು ಕರೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಏನೂ ಸಿಗುವದಿಲ್ಲ. ಹಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಧರಿಸಲು ಚಿಂದಿ ದೊರೆಯುವದಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟೋ ವರುಷಗಳ ವರೆಗೆ ಒಂದ್ಲಿ ಮಳೆಯೂ ಬೀಳುವದಿಲ್ಲ; ಎಷ್ಟೋ ವರುಷ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡದೆ ಸುರಿಮಳೆ ಸುರಿಯುತ್ತದೆ; ಹಲವು ವರುಷ ಸುಂಕುರೋಗದ ಹಾವಳಿ; ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ವರುಷ ಬರಗಾಲದ ತಾಂಡವ ನೃತ್ಯ! ಸದ್ಯದ ಬಂಗಾಲದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೋಡಿ; ಬರೀಯ ಎಲುವಿನ ಹಂದರಗಳು! ದುಃಖದಿಂದ ಕಂಗಳ ಕಾಂತಿ ಸಂದಿಹೋಗಿದೆ. ಬಾಯಿ ತೆರೆದು ಬಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುತ್ತಾರೆ—

“ ಅನ್ನ ! ಒಂದು ಕಾಳು ಅಕ್ಕಿ ? ”

ಚಹವು ಕಹಿಯಾದಂತೆನಿಸಿತು. ಆಗಲೇ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು— ನಾಡಿಗರಿಗೆ ನೆರವು ನೀಡಲೇಬೇಕು; ಧನ ಕೂಡಿಸಬೇಕು; ಭಾರತದ ಮೂಲೆ. ಮೂಲೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು; ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಜನರ ವಿವೇಕಗಳನ್ನು ಜಾಗ್ರತಗೊಳಿಸಬೇಕು; ಸಭೆ; ಮೆರವಣಿಗೆ; ಸ್ವಯಂಸೇವಕರು; ಕೊಡುಗೆಗಳು ಜೀವನ ಅಲೆಯೊಂದು ಮಿಂಚಿನ ಸೆಳಕಿನಂತೆ ದೇಶದ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಹರಿದಾಡುವದು— ಒಮ್ಮೆಲೇ ಹೊಳೆಹೊಳೆವ ದಸ್ಪಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ ಹೆಸರು ಅಚ್ಚಾದುದು ಕಾಣಿಸಿತು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರವು ಅವನ ದೇಶಾಭಿಮಾನದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮುಕ್ತಕಂಠದಿಂದ ಹೊಗಳುತ್ತಿತ್ತು; ಆ ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ

ಅವನ ಸಡಿಯಚ್ಚೊ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ: ತರುಣನೊಬ್ಬನು ಖಾದೀ ಬಟ್ಟೆ ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ; ಜನಾಹರಲಾಲರಂತೆ ಜಾಕೆಟ್ಟು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ; ಅವರದೇ ಆದ ಅಂದವಾದ ಮುಗುಳುನಗೆ ಮುಖವಲ್ಲಿ ನಲಿಯುತ್ತಿದೆ.

ಅದು ನಿಜ ! ಮತ್ತೆ ಒಂದು 'ಆಮಲೆಟ್ಟಿ' ಅಸ್ವಣೆ ಕೊಡಿಸಿದನು;

ಅಂದಿನಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಜೀವಿತದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿ ಬಿಡಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು; ಅವನ ಬಾಳಿನ ಒಂದೊಂದು ಕ್ಷಣವು, ಉಪವಾಸದಿಂದ ಬೇನೆಯಿಂದ ಸಾಯುವ ಸ್ವಬಾಂಧವರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅರ್ಪಿತವಾಗಬೇಕು. ಹೆಚ್ಚೇಕೆ, ಇಡೀಯ ಜೀವನವನ್ನೇ ಅವರಿಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಲಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. ಒಮ್ಮೆಲೇ ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೈದಿಯಾಗಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು;..... ವಧೆಯ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಎಳೆದೊಯ್ಯುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಕೊರಳಿಗೆ ಮೃತ್ಯುಪಾಶವನ್ನು ಬಿಗಿದಿದ್ದಾರೆ; ಮುಖವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಾವಿಯ ಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದ್ದಾರೆ. ಅದರೊಳಗಿಂದಲೇ ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದನು.

“ ಉಪವಾಸದಿಂದ ನರಳುವ ನನ್ನ ನಾಡಿಗಾಗಿ ಪ್ರಾಣಾರ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ” ಕಂಗಳು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ನಿರೀನಿಂದ ತುಂಬಿದವು. ಉಪ್ಪುಸ್ವಾದ ಕೆಲವು ಬಿಸಿ ಹನಿಗಳನ್ನು ಒರಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲದಲ್ಲಿ ಕಾರು ಬಂದು ನಿಂತಿತು. ಸ್ನೇಹಲತಾ ಕಾರಿನ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಳು. ನಗುನಗುತ್ತ ಪಾವಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಏರಿ ಒಳಗೆ ಬಂದಳು; “ಹೆಲೋ!” ಎಂದೆನ್ನುತ್ತ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಅವನ ಕೊರಳ ಸುತ್ತಲೂ ತನ್ನ ಕೈಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಪರಿಮಳದಿಂದ ಕೂಡಿದ ತುಟಿಗಳನ್ನು ಗಲ್ಲಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿ ಮುತ್ತು ಕೊಟ್ಟಳು. ಆಕೆಯ ಮೃದು ನಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಂತಿಯಿತ್ತು; ಬಿಸಿಯಿತ್ತು; ಸೌಖ್ಯವಿತ್ತು;—ಕಹಿಯೂ ಇಲ್ಲದಿರಲಿಲ್ಲ; ಆಕೆಯ ಕಂಗಳಲ್ಲಿ ಕಹಿಯಿತ್ತು; ತುಟಿಗಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕಹಿಯಿತ್ತು; ವಕ್ರವಾಗಿ ಬಾಗಿದ ನಡುವಿನಲ್ಲಿ ಕಹಿಯಿತ್ತು; ಮೃದು ಮೂರುತಿಯಲ್ಲಿ ಕಹಿಯಿತ್ತು; ತೇಲಿ ನಡೆಯುವ ಕರುಳಿನಲ್ಲಿ ಕಹಿಯಿತ್ತು; ಆಕೆಯ ರಂಧ್ರರಂಧ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷವು ತುಂಬಿತ್ತು; ಆಕೆ ವಿಷದ ಬಂಣಗಳಿಂದ ತಗದಿ ಅಜಂತದ ಚಿತ್ರಗಳಂತಿದ್ದಳು.

“ ತಿಂಡಿ ? ” ಅವನು ಕೇಳಿದನು.

“ ಬೇಡ; ತುಂಬಾ ಉಸಕಾರ — ನಾನು ತಕ್ಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ” ಅವನ ಕಂಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ನೀರು ನಿಂತಿತ್ತು; ಆಕೆ ಕೇಳಿದಳು,

“ ಪ್ರಿಯಾ, ಏನಾಯಿತು ? ”

“ ಏನೂ ಇಲ್ಲ; ಬಂಗಾಲದ ದುದೈವಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ಓದಿದೆ; ಸ್ನೇಹಲತಾ, ಬಂಗಾಲಕ್ಕೆ ನಾವು ಏನಾದರೂ ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ”

“ ಹೂಂ! ಪ್ರಿಯಾ! ಅವರ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿಸಿಕ್ಕಲೆಂದು ದಯಾಮಯನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸಲ್ಲಿಸೋಣ! ಅದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾಡಲು ನಮಗೇನು ಸಾಧ್ಯ ? ” ಕಿರುಗನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ತುಟಿಗಳಿಗೆ ಮೆತ್ತಿ ಕೊಂಡ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಸರಿಮಾಡಿಕೊಂಡಳು.

“ ಸತ್ಯವಾದ ಮಾತು! ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೇಗುಲ, ಮಸೀದೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಸವಾಸದಿಂದ ಬಳಲುವ, ಸಾಯುವ ಬಂಗಾಲದವರಿಗಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳು ನಡೆಯಬೇಕು! ಅಹಾ ಎಂಥ ವಿಚಾರ! ಸ್ನೇಹಲತಾ, ನೀನೇಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿವಂತೆ ! ” ಆತನು ಉದ್ದೇಶಗೊಂಡು ಉಸುರಿದನು.

ಸ್ನೇಹಲತೆಯೂ ಸುಂದರವಾದ ಹೆಬ್ಬುಗಳನ್ನು ಕಿರಿದು ಹೇಳಿದಳು.

“ ಎಷ್ಟೆಂದರೂ ‘ ಕಾನ್ಸ್ಟೆಂಟೆ ’ ಶಿಕ್ಷಣವಲ್ಲವೇ ! ”

ಮತ್ತೆ ಕೆಲಹೊತ್ತು ವಿಚಾರಿಸಿ ಆಕೆಗೆ ಹೇಳಿದನು.

“ ನಾವೂ — ನಾವು ಸಹಿತ ಒಂದು ಗೊತ್ತುವಳಿಯನ್ನು ಪಾಸುಮಾಡಬೇಕು ! ”

“ ಏಕೆ ? ”

ಸೀರಿಯೆ ಸೆರಗನ್ನು ಸರಿಮಾಡುತ್ತ ಸ್ನೇಹಲತೆ ಕೇಳಿದಳು.

“ ಏಕೆಂಬುದು ಸರಿಯಾಗಿ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು; ದೇಶದಲ್ಲಿ ಏನಾದರೊಂದು ಆಪತ್ತು ಒದಗಿದಾಗ ಗೊತ್ತುವಳಿಯನ್ನು ಪಾಸುಮಾಡುತ್ತಾರೆಂಬುದು ಮಾತ್ರ ಗೊತ್ತು! ಗೊತ್ತುವಳಿಯನ್ನು ಪಾಸುಮಾಡುವದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಆಪತ್ತುಗಳು ದೂರವಾಗುತ್ತವೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ..... ನಾನು ಒಬ್ಬ ಮುಖಂಡನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಗೊತ್ತುವಳಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಕೇಳುವನಿದ್ದೇನೆ. ”

“ ಪ್ರಿಯಾ, ಆದನ್ನೆಲ್ಲ ಮರೆತುಬಿಡು; ಹೇಳು, ನನ್ನ ಹೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಈ ಹೊವು ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ ? ” ಆಕೆ ನಸುನಗುತ್ತ ಮುರಕಮಾಡಿಕೆ ಳಿದಳು.

ಆಕೆಯ ಹೆರಳಿನಲ್ಲಿದ್ದ ನೀಲರಾಜ ಪುಷ್ಪದ ದೇಟನ್ನು ಮೃದುವಾಗಿ ಮುಟ್ಟಿದನು. “ ಅದೆಷ್ಟು ಅಂದವಾಗಿದೆ ಹೂ ! ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ದೇಹದಂತೆ ನೀಲವರ್ಣದ ಹೂ !!..... ”

ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯ ಮೌನವಾಗಿದ್ದು ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿದನು.

“ ಇಲ್ಲ; ಇಲ್ಲ; ಗೊತ್ತುವಳಿಯನ್ನು ಪಾಸುಮಾಡಲೇ ಬೇಕು; ‘ ಟಿಲಿಫೋನಿ ’ನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತೇನೆ. ”

ಆಕೆಯು ಅವನನ್ನು ತಡೆದಳು. ಆಕೆಯ ಕೋಮಲವಾದ ಬೆರಳುಗಳ ಮೃದುಸ್ಪರ್ಶವು ಅವನ ನರನರಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿದಾಡಿತು. ಮೃದು ಭಾವನೆಗಳ ಅಲೆಗಳು ಅವನನ್ನು ಸುತ್ತಿದವು.

“ ನಿನ್ನೆಯ ದಿನದ ರಂಭಾನ್ಯತ್ಯ ಎಷ್ಟೊಂದು ಸ್ವರ್ಗೀಯವಾಗಿತ್ತು ! ” ಆಕೆ ಮುತ್ತಿಡುತ್ತ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಳು.

ಇರುವೆಯ ಸೈನ್ಯವೊಂದು ಅವನ ಮಿದುಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಿರುವಂತೆನಿಸಿತು; ನಿರ್ಭಾಗ್ಯರು ಸಾಸಿರ ತಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು ಅವನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ನೆರೆದಂತೆನಿಸಿತು; ಅವರನ್ನು ಹೊರದೂಡಿಬಿಡುವದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

“ ಹೇಳು, ಸ್ನೇಹಲತಾ, ಗೊತ್ತುವಳಿಯನ್ನು ಪಾಸುಮಾಡಿದ ನಂತರ ಏನು ಮಾಡೋಣ ?.....ಬರಗಾಲಪೀಡಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡೋಣ !.....ನಿನಗೇನೆನಿಸುತ್ತದೆ ? ”

“ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಅಷ್ಟೊಂದು ಏಕೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಬುವದು? ಹೀಗೆಯೇ ಮಾಡಿದ್ದಾದರೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ನೀವು ಬೇನೆ ಬೀಳುವಿರಿ; ಅವರ ಪಾಡಿಗೆ ಅವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿರಿ; ಹೇಗೂ ಆ ದರಿದ್ರರು ಸಾಯುವದು ನಿಶ್ಚಿತ; ಶಾಂತರಾಗಿ ಸಾಯಲಿ ! ನೀವೇಕೆ ಅವರ ಬಾಗಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಕಳವಳಗೊಂಡಿದ್ದೀರಿ ? ” ಕಳಕಳಿಯ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹಲತಾ ಸಲಹೆ ಕೊಟ್ಟಳು.

“ ಇಲ್ಲ; ಅದಾಗದು; ನಾನು ಬರಗಾಲಪೀಡಿತ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಡಿ ಕೊಂಡು ಬರಲೇಬೇಕು; ಬರಲೇಬೇಕು! ಸ್ನೇಹಲತಾ, ನೀನೂ ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಬರುವೆಯಲ್ಲವೆ ? ”

“ ಎಲ್ಲಿಗೆ ? ”

“ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ”

“ ನನಗೂ ಹಳ್ಳಿಗಳೆಂದರೆ ತುಂಬಾ ಮಮತೆ; ಅಲ್ಲಿ ಏನಿರುವದು ? ಅಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಹೋಟೆಲುಗಳಿವೆಯೇ ? ”

ಹೋಟೆಲು ! ಆ ಒಂದೇ ಒಂದು ಶಬ್ದ ಅವನ ವಿಚಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಮೆಟ್ಟಿ ನಿಂತಿತು; ಈಗಾಗಲೇ ಅದೇಷ್ಟೋ ಮಹತ್ತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ವಿಚಾರಗಳ ಮೌಢವಟೆಯಾದ್ದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಹುಗಿದುಬಿಟ್ಟನು.

ಕೆಲಹೊತ್ತು ಮೌನಿಯಾಗಿ, ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಬಿಗಿದುಕೊಂಡು ಕುಳಿತನು. ಸ್ನೇಹಲತೆಯೇ ಮೌನವನ್ನು ಮುರಿದು ಸೂಚಿಸಿದಳು.

“ ವಾಡಬೇಕಾದುದನ್ನು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ‘ಗ್ರಾಂಡ್‌ಹೋಟೆಲಿ’ ನಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ನೃತ್ಯವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸೋಣ; ಪ್ರವೇಶದ ದರವನ್ನು ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಏರಿಸೋಣ; ಕುಡಿಯುವದರ ವೆಚ್ಚ ಬೇರೆಯೇ ! ಆದಾಯ ವನ್ನೆಲ್ಲ ಪರಿಹಾರ ದ್ರವ್ಯಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸೋಣ.....”

ಅವನು ಖುರ್ರಿಯಿಂದ ಚಂಗನೆ ಜಿಗಿದು, ಆನಂದಪರವಶನಾಗಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟನು.

“ ಪ್ರಿಯೆ, ನಿನ್ನ ಆತ್ಮವೆಷ್ಟು ಉದಾರವಾಗಿದೆ ಬಲ್ಲೆಯಾ ? ”

“ ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿಯೇ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ನೀವೇಕೆ ಸೂಚಿಸಲಿಲ್ಲ ? ” ಸ್ನೇಹಲತಾ ಕೇಳಿದಳು.

“ ನಾನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದರೆ ನೀನು ಒಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದೆ ಯಲ್ಲವೇ ? ”

“ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ” ಆಕೆ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ನಿಜವನ್ನು ನುಡಿದಳು.

“ ನಿನ್ನಂತೆಯೇ ನನ್ನೆದೂ ಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿತ್ತು; ನಾನಾಗ ಕುಡಿದಿದ್ದೆನು ”

*

*

*

ಮೋಟಾರು ಕಾರು ತಂಬಾಕದ ನ್ಯಾಸಾರಿ, ಮೆಯೋನಿರಾಮು, ಜೆನ್ನಿ ರಾಮು ಭೋಂಡೋವಲ್ಲನ ಅಂಗಡಿಯ ಎದುರಿದಲ್ಲಿ 'ಬ್ರೆಕ್ಕು' ಹಾಕಿದ ಸಪ್ಪಳ ಘಾಡುತ್ತ ನಿಂತಿತು. ಆ ಅಂಗಡಿಯ ಎದುರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಗ್ರಾಂಡ್ ಹೋಟೆಲು; ಅದು ಮೊಘಲರ ಗುಮ್ಮಟದಂತೆ ಅತಿ ಎತ್ತರವೂ ಏಶಾಲವೂ ವೈಭವಸ್ವರ್ಣವೂ ಆಗಿತ್ತು !

“ಏ ದೋದಿನ ಖೇತೆ ಸಾಯನಿ ಕಿಚ್ಚೂ ಖೇತೆ ದೋ”

ಒಬ್ಬ ಬಂಗಾಲಿಯ ಹುಡುಗನು, ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಬೇಡುತ್ತ ನಡೆ ದಿದ್ದನು; ಅವನುಟ್ಟಿ ಧೇತರವೆಲ್ಲ ಹರಿದು ಚಿಂಡಿಯಾಗಿತ್ತು; ಅವನೊಂದಿಗೆ ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಹುಡುಗಿಯಿತ್ತು; ಧೂಳವಿಡಿದು, ಬೆವರಿನಿಂದ ಮಜ್ಜ ನಗೈದಂತಿದ್ದ ಆ ಬಾಲಕೆ ಖಿನ್ನವದನೆಯಾಗಿದ್ದಳು. ಆ ಕೂಗನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ನೇಹಲತಾ ಅಸಹ್ಯತೆಯಿಂದ ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಮುಖ ತಿರುವಿದಳು.

“ಮೆಮ್ ಸಾಹೀಬ, ಏಕ್ತಾ ಪೊಯಶಾ ದಾವ್ಡ - ಬೊರೆ ಬಿದೆ ಪಿಯೆಚ್ಚೆ” ಹುಡುಗನು ದೀನನಾಗಿ ಅಂಗಲಾಚುತ್ತಿದ್ದನು.

ಅವನು ಸ್ನೇಹಲತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದನು.

“ನಿನಗೆ ಯಾವ ಸಿಗರೇಟನ್ನು ತರಲಿ ? ”

“ಟರ್ಕಿಸ” ಸ್ನೇಹಲತೆ ಉತ್ತರವಿತ್ತಳು;

ಅಂಗಡಿಯೊಳಗೆ ನಡೆದನವನು. ಸ್ನೇಹಲತೆಯೊಬ್ಬಳೇ ಮೋಟಾರು ನಲ್ಲಿ ಉಳಿದಳು. ಹಸಿದು ಗುಂಯ್ದು ಡುವ ಬಂಗಾಲದ ನೋಣಗಳು ಆಕೆಯ ಮೆದುಳನ್ನು ಕೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದವು.

“ಮೆಮ್ ಸಾಹೀಬ ! ಮೆಮ್ ಸಾಹೀಬ !!.....ಮೆಮ್ ಸಾಹೀಬ !!!

ಒಂದೆರಡು ಸಲ ಅವರನ್ನು ಗದ ರಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ಹಸಿವು ಅಷ್ಟು ಗದ್ದರಿಕೆಗೆ ಅಂಜಿ ತೊಲಗಿ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ. ಆ ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗಿ ಮುಂದೆ ಬಂದು, ಸ್ನೇಹಲತೆಯ ಸೀರೆಯ ಅಂಚನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ತಂದು, ಅಂಗಲಾಚಿದಳು.

“ಮೆಮ್ ಸಾಹೀಬ !.....ಮೆಮ್ ಸಾಹೀಬ.....ಮೆಮ್ ಸಾಹೀಬ”

ಸ್ನೇಹಲತೆ ಕೆರಳಿದಳು. ಹುಡುಗಿಗೆ ಸೀರೆಯ ಅಂಚನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡಿತು; ಅದನ್ನು ಜಗ್ಗಿದಳು; ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವನು ಬಂದನು; ಸ್ನೇಹಲತಾ ತಕರಾರು ಹೇಳಿದಳು.

“ಈ ಬಿಕ್ಕುಕರಿಂದ ನನಗೆ ಸಾಕಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಅವರು ಅಸಹ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ; ಭೀಕರರಾಗಿದ್ದಾರೆ ನಗರದಿಂದ ಹೊರಗೇಕೆ ‘ಕಾರ್ಪೊರೇಶನ್’ ದವರು ಇವರನ್ನು ಇಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸಿಲ್ಲ? ನೀವು ಅಂಗಡಿಯ ಒಳಗಿದ್ದೀರಿ; ಇಲ್ಲಿ ಇವರು ಕಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.....”

ಮಗುವಿಗೊಂದು ಬಲವಾದ ಏಟುಕೊಟ್ಟು ಧೂಳವಿಡಿದು ಮಾಸಿದ ಆ ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗಿಯ ಕೂದಲುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ದೂರ ಬಿಸುಟಿದನು; ಮೋಟಾರು ಸುರುವು ಮಾಡಿದನು; ಮೋಟಾರು ‘ಗ್ರ್ಯಾಂಡ್ ಹೋಟೆಲಿ’ನ ‘ವರ್ಷಾಂಡ’ದ ಒಳಗೆ ನಡೆಯಿತು.

ಕಾಲು ದಾರಿಯಮೇಲೆ ಆ ಹುಡುಗಿ ಹೋಗಿ ಬಿದ್ದಳು; ಬಿಕ್ಕಿಬಿಕ್ಕಿ ಅಳ ಹತ್ತಿದಳು. ಆ ಹುಡುಗನು ತಂಗಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಆಕೆಯನ್ನು ರಮಿಸಿ, ಎಬ್ಬಿಸಿ, ನಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಅಂದನು.

“ತುಮ್ಮಾರ ಕೊ ಥಾವೊ ಲಾಗೆ ನೆ ತೊ ?”

ಆ ಪುಟ್ಟ ಬಾಲಿಕೆಯು ನಿರಾಶಳಾಗಿ ಬಿಕ್ಕುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಳು-

* * *

ನೃತ್ಯಕ್ರೀಡಾ ಮಂದಿರವು ಜನರಿಂದ ಕಿಕ್ಕಿರಿದು ತುಂಬಿ ಹೋಗಿತ್ತು ! ನೃತ್ಯವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು; ಒಳ್ಳೆಯ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ನಡೆದಿತ್ತು;

ಸ್ನೇಹಲತೆಯೊಂದಿಗೆ ಅವನು, ಕುಣಿದುದರಿಂದ ನೋವಾದ ಕಾಲುಗಳ ದಣವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆಂದು ಹೊರಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದನು.

ಸ್ನೇಹಲತಾ ಕೇಳಿದಳು.

“ಎಷ್ಟು ಹಣ ಕೂಡಿತು ?”

“ಆರು-ಸಾವಿರ-ಐದನ್ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳು”

“ಇನ್ನೂ ಅಷ್ಟೊಂದು ರಾತ್ರಿಯಾಗಿಲ್ಲ; ಬೆಳಗಿನ ನಾಲ್ಕುಘಂಟೆಯೊಳಗಾಗಿ ಇನ್ನೂ.....”

“ಒಂಭತ್ತು ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಕೂಡಬಹುದು.”

“ನೀವು ತುಂಬಾ ದಣಿದಿದ್ದೀರಿ” ಆಕೆಯ ಕೈ ಅವನ ಬೆರಳುಗಳನ್ನು ಮೃದುಮಾಗೆ ಒತ್ತುತ್ತಿತ್ತು.

“ನಿನಗೇನು ಬೇಕು ? ”

“ನಿಮಗೇನು ಬೇಕು ? ”

“ ‘ಜಿನ್ನ’ ಮತ್ತು ‘ಸೋಡಾ’ ”

“ವಾಣಿ! ಸಾಹೀಬರಿಗಾಗಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ‘ಜಿನ್ನ’ ಮತ್ತು ಸೋಡಾ ತಕ್ಕೊಂಡು ಬಾ !” ಸ್ನೇಹಲತೆ ಆಣತಿ ವಿಧಿಸಿದಳು.

“ನಿನಗೇನೂ ಬೇಡವೆ ? ”

“ನನಗೆ ಆಯಾಸವಾಗಿದೆ—ಕುಣಿದು, ಕುಡಿದು, ಕುಡಿದು ಕುಣಿದು ನನಗೆ ದಣುವಾಗಿದೆ ”

“ಪ್ರಿಯೆ, ನಾಡಿಗಾಗಿ ದುಃಖ ಸಹಿಸಲೇ ಬೇಕು ” ಆಕೆಯನ್ನು ಸಂತ್ವಿಸಿ ಲೆತ್ತಿಸಿದನು.

“ಸಾವ್ರಾಜ್ಯರಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ನಾನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ ”

ಸ್ನೇಹಲತೆಯ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ, ಎದ್ದು ನಿಂತಿತ್ತು: ಆಕೆ ವಾಣಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು.

“ವಾಣಿ, ಒಂದು ‘ವ್ಲರ್ಜಿನ್’ ಕೊಡು ನನಗೆ;”

ವಾಣಿ ತಂದು ಸ್ನೇಹಲತೆಯ ಎದುರಿನಲ್ಲಿಟ್ಟನು. ಹಳದಿ ವರ್ಣದ ಮುಖದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಎದ್ದು ತೋರುವ ಸ್ನೇಹಲತೆಯ ಕೆಂಪು ತುಟಿಗಳಂತೆ ‘ಜಿನ್ನ’ದ ಕೆಂಪು ವರ್ಣ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಸ್ನೇಹಲತೆ ಅದನ್ನು ಗ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಅಲುಗಾಡಿಸಿದಳು. ಮುಂಜಾವಿನ ಉದಗುರಾಗದಂತೆ ಅದು ಗುಲಾಬಿ ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿತು. ಸ್ನೇಹಲತಾ ಗ್ಲಾಸನ್ನು ಎತ್ತಿ ಬೆಳಕಿಗೆ ಹಿಡಿದಳು; ಅದು ಕೆಂಪು ವಾಣಿಕ್ಕದಂತೆ ಶೋಭಿಸಿತು; ರಕುತದಂತೆ ಕೆಂಪಾದ ಪದ್ಮ ರಾಗದ ಪ್ರವಾಹಿ ಆಕೆಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮೇಲುಕೆಳಗಾಗುತ್ತಲಿತ್ತು !

ಮತ್ತೆ ಕುಣಿದರು- ಅವನು ಮತ್ತು ಸ್ನೇಹಲತೆ; ಒಂದೇ ರಾಗಕ್ಕೆ ಮೇಳವಾಗಿ, ಒಂದೇ ತಾಳದಲ್ಲಿ ಅವರು ಕುಣಿದರು. ಉಳಿದುದಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಮಹತ್ವವಿರಲಿಲ್ಲ; ಕಡಲು ದೂರದಲ್ಲಿತ್ತು. ಅತಿ ದೂರದಲ್ಲಿ-ಅತಿದೂರದಲ್ಲಿತ್ತು; ಬಿತ್ತರವಾದ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಲೋಕವು ಲೀನವಾಗಿತ್ತು. ಅವರಿಬ್ಬರು ಚಿಕ್ಕಗಳು ಚಿಮುಕಿಸುವ ಆಗಸದಲ್ಲಿ ನಲಿಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆತನ ಭುಜಕ್ಕೆ ಆಕೆ ತನ್ನ ಗಲ್ಲವನ್ನು ಹಚ್ಚಿದಳು; ಮನ ವೋಹಿಸುವ ಆಕೆಯ ಕೂದಲಿನಿಂದ ಹೊರಡುವ ಸೌಗಂಧವು ಅವನನ್ನು ತೂಕಡಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿತ್ತು! ಆಕೆ ಕೂದಲುಗಳನ್ನು ಹಿಕ್ಕಿ ಕಟ್ಟುವ ಬಗೆಯೇ ಒಂದು ತೆರನಾಗಿತ್ತು; ಉಳಿದ ಹುಡುಗಿಯರಂತೆ ಒಂದೆರಡು ತೆರನಾದ ಆಧುನಿಕ 'ಫ್ಯಾಷನ್ನು'ಗಳಿಂದ ಆಕೆಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಿಲ್ಲ.

ಕಲಾವಿದನೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ಸುಂದರವಾದ ಕಲಾಕೃತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವದರ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷಗೊಡುವಂತೆ ಆಕೆ ತನ್ನ ಕೂದಲುಗಳನ್ನು ಶೃಂಗರಿಸುವದರ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ ಹಾಕುತ್ತಾಳೆ. ಒಂದು ದಿವಸ ಆಕೆಯ ಕೂದಲುಗಳು ಕಮಲದಂತಿದ್ದರೆ, ಮರುದಿವಸ ನಾಗರಹಾವಿನ ಹೆಡೆಯಂತೆ ಎರಡೂ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಬಳಿಯಿಸುತ್ತಿದ್ದವು: ಕೆಲವು ಸಲ ಅವು ಕಣಕಟ್ಟಿದ ತಿಂಗಳಿನ ನೆನಪು ತಂದೊಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೆ ಹಲವು ಸಲ ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತಗಳ ರಾಶಿಗಳಂತೆ ತಗ್ಗು ಉಬ್ಬುಗಳು ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದವು. ಕೂದಲನ್ನು ಶೃಂಗರಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಜಾಣ್ಮೆ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಕೆ ಈ ಕಲೆಯನ್ನು ಯಾರನ್ನೂ ನೋಡಿ ಕಲಿತಿಲ್ಲ: ಆಕೆಯದೇ ಆದ ಕಲೆಯದು; ಆಕೆಯ ಜಾಣ್ಮೆಯೆಲ್ಲ ತಲೆಯಲ್ಲಿರದೆ ಕೂದಲುಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಅವನಿಗೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿತ್ತು

ನೃತ್ಯವು ಭರದಿಂದ ಮತ್ತೆ ನಡೆಯಿತು. ಆಕೆಯ ಮುಂಗುರುಳುಗಳು ಮೃದುವಾಗಿ ಅವನ ಗಲ್ಲಗಳಿಗೆ ತಾಗುತ್ತಿದ್ದವು, ಅವನ ರೋಮರೋಮಗಳಲ್ಲಿ ನೃತ್ಯದ ಹುಚ್ಚು ಸೇರಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ವಿಷಯಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಮತ್ತು ಸ್ನೇಹಲತೆಯ ದೇಹಗಳು ಕರಗಿ ಒಂದಾಗಿದ್ದವು; ಗಾಳಿಗೆ ಹೊಯ್ದಾಡುವ ಜ್ಯೋತಿಯಂತೆ ಅವರು ತಾಳಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕುಣಿದರು; ಜೋತ್ಯೆ!

ನಾಗರಹಾವು! ಅಲೆ!.....ತೆರೆಗಳು.....ತೆರೆಗಳು.....ಮೃದುನಾದ
ಬಿಸಿಯಾದ ತೆರೆಗಳು ಒಯ್ಯೊಯ್ಯನೆ ಮೆಲುಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಜೋಗುಳ ಹಾಡುತ್ತ
ಉಸುಗಿನ ಕಡಲದಂಡೆಯನ್ನು ಮುತ್ತಿಡುತ್ತವೆ: ಪ್ರಿಯೆ! ನಿದ್ರಿಸು; ಮಲಗು;
ಸಾವು ಬಾಳಿನ ಸಾರವು! ಅಲುಗಾಡ ಬೇಡ; ನಟನೆ ಬೇಡ; ಏನನ್ನೂ ಚಿಂತಿಸ
ಬೇಡ; ಶಾಂತತೆಯು ಬಾಳಿನ ಸಾರವು! ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಕಳವಳ ಬೇಡ;
ಆ ವಿಚಾರ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗಿರಲಿ; ದಾಸ್ಯವೇ ಬಾಳಿನ ತಿರುಳು!

ನೃತ್ಯದ ಮಂದಿರವ ವಾತಾವರಣವನ್ನೆಲ್ಲ ಮಧುರನಾದ ಹಾಲಾಹಲವು
ಆವರಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು.....ಸೆರೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲಾಹಲ.....ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ
ಹಾಲಾಹಲ.....ಹೆಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಹಾಲಾಹಲ.....ಹಾಲಾಹಲ! ನಿದ್ರೆ!
ಅರ್ಧ ತೆರೆದ ಸ್ನೇಹಲತೆಯ ತುಟಿಗಳು ಮೋಹಕವಾಗಿದ್ದವು.....ಅದರಂತೆ
ಹಾಲಾಹಲವು ತುಂಬಿದ ಮಂಜುಳ ಗಾನವೂ ಮೋಹಕವಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರಿಯೇ!
ಹೋಗು ನಿದ್ರಿಸು; ಮಲಗು; ಮಲಗು; ಅನಂತಕಾಲದವರೆಗೆ ಮಲಗಿ
ಬಿಡು!..... ಒಮ್ಮೆಲೇ ದೀಪಗಳು ಆರಿದವು; ಇಬ್ಬರ ತುಟಿಗಳು ಒಂದ
ಕ್ಕೊಂದು ಕೂಡಿದವು; ದೇಹಗಳು ತಕ್ಕೈಸಿದವು; ಮೃದುವಾಗಿ ಮೆಲ್ಲ
ಮೆಲ್ಲನೆ, ಸಂಗೀತದ ಉಯ್ಯಾಲೆಯಲ್ಲಿ ತಲ್ಲಿನನಾಗಿ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟನು; ಅನಂತತೆ
ಯಲ್ಲಿ ಲೀನನಾದನು; ಮುಳುಗಿಯೇ ಬಿಟ್ಟನು; ಗಾಢನಿದ್ರೆ ಹತ್ತಿತು;
ಸತ್ತು ಬಿಟ್ಟನು

ಮೂರನೆಯ ಭಾಗ

ಸಜೀವ ಮನುಷ್ಯ

ಸತ್ತಿರುವೆನೆಯೇ?.....ಬದುಕಿರುವೆನೇ?.....ಬಿತ್ತ ರವಾದ ಬಾಂದಳದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕುರುಡು ಕಣ್ಣುಗಳು ಏನನ್ನು ಅರಸುತ್ತಲಿವೆ?

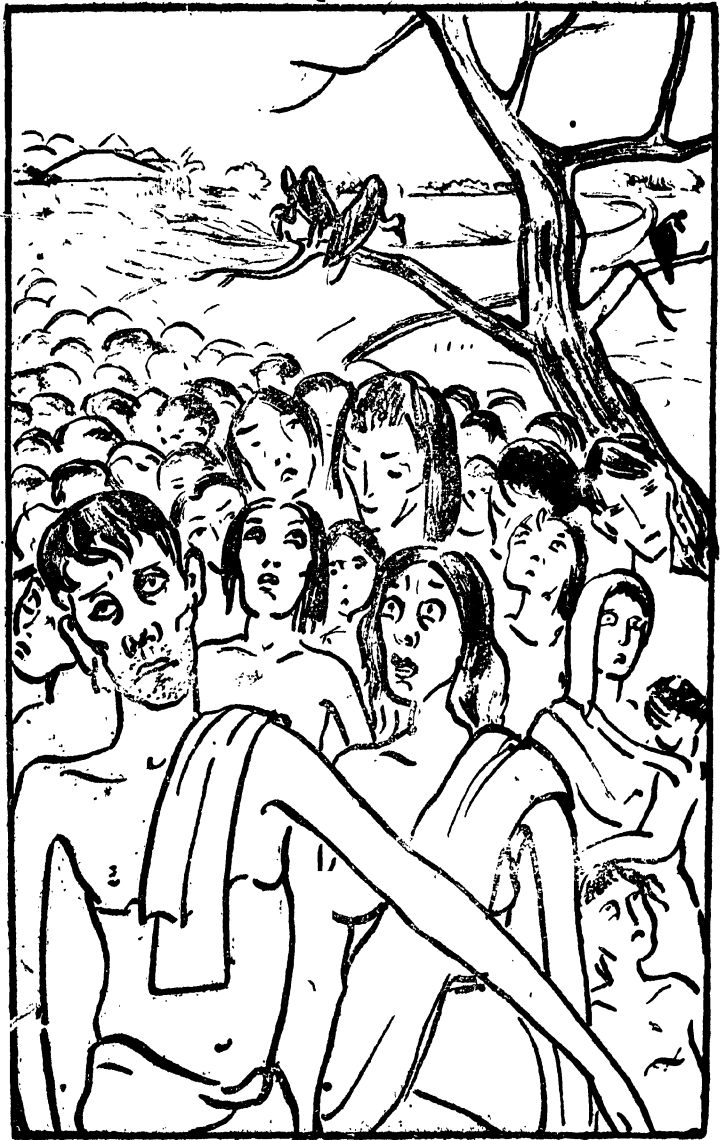
ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ! ಇಲ್ಲಿಯೇ ದರಬಾರಿನ ಪಾವಟಿಗೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳಿ! ಪ್ರೋಲಿಸರಾಗಲೀ, ಸೇನಾ ಸಮಿತಿಯವರಾಗಲೀ ಅಂಜುಮಾನ ಋದ್ಧಾಪುಲ ಮುಸ್ಲೀಮೀನದವರಾಗಲೀ ನನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಹುಗಿದು ಇಲ್ಲವೆ ಸುಟ್ಟುಬಿಡುವ ಮೊದಲು ನನ್ನ ಕತೆಯನ್ನಷ್ಟು ಹೇಳಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ; ಕೇಳಿರಿ.

ಓಕರಿಕೆ ಬಂದು, ಅಸಹ್ಯತೆಯಿಂದ ಮುಖವನ್ನು ತಿರುಗಿಸಬೇಡಿ; ನಾನೂ ನಿಮ್ಮಂತೆ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿದ್ದೇನೆ - ನಾನೂ ಒಬ್ಬ ರಕ್ತ, ಮಾಂಸ ಎಲುವುಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಜೀವಿ! ಆದರೆ ಈಗ ನನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಇಂದು ಮಾಂಸಕ್ಕಿಂತ ಎಲುವುಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವವೆಂಬುದೇನೋ ನಿಜ; ನನ್ನ ಸ್ನಾಯುಗಳು ಕೊಳೆಯುತ್ತ ನಡೆದಿವೆ: ದುರ್ಗಂಧವು ಹರಡುತ್ತಲಿದೆ. ಅನಾರೋಗ್ಯಕರವಾದ ವಾಸನೆಯು ಹೊರಡುತ್ತಲಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಾವ ಸೋಜಿಗದ ವಿಷಯವಿಲ್ಲ; ಅದೊಂದು ರಸಾಯನ ಕ್ರಿಯೆ. ನನ್ನ ಮೆತ್ತು ನಿಮ್ಮ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ಭೇದ ಬಹಳವಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟೋ ದಿನಗಳ ಉಪವಾಸದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ನನ್ನ ಜ್ವದಯದ ಬಡಿತ ನಿಂತುಹೋಗಿದೆ. ಮೆದುಳು ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹೊಟ್ಟೆಯೇ ಒಳ ಸೇರಿ ಗೂಡುಗಟ್ಟಿದೆ. ನಾನು ಸತ್ತಿದ್ದರೂ ಇನ್ನೂ ಹಸಿವೆ ಹಿಂಗಿಲ್ಲ; ಒಂದು ಅಗಳು ಅನ್ನವನ್ನು ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ನೋಡಿರಿ; ನನ್ನ ಹೋದ ಜೀವವು ಮತ್ತೆ ತಿರುಗಿ ಬರುವದು; ಮೊದಲಿ ನಂತೆ ಬಾಳು ಮೊದಲಾಗುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ವಾತಿನಲ್ಲಿ ನಂಬುಗೆ ಸಾಲದಿದ್ದರೆ

ಪರೀಕ್ಷಿಸಿರುವರೂ ನೋಡಿರಿ! ಎಲ್ಲಿ ಹೊರಟಿರಿ? ಅಣ್ಣಗಳಿರಾ, ಒಂದಿಂತು ನಿಲ್ಲರಿ; ಹೋಗಬೇಡಿರಿ; ಏನೋ ಒಂದಿಂತು ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿದೆ. 'ಸತ್ತವರೂ ಬಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುವರಲ್ಲ' ಎಂದು ನೀವು ಹದರಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.!

ದಯವಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಡಿರಿ; ನನ್ನ ಕತೆ ಆಲಿಸಿರಿ; ಅಕ್ಕಿಯ ಕಾಳನ್ನು ಅದರ ಪಾಲಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಿರಿ. ಅದನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಮಂಗಮುಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಿಡಿರಿ; ನಾನು ಈಗ ಅನ್ನವನ್ನು ಬೇಡುವದಿಲ್ಲ' ನನ್ನ ದೇಹವು ಕೊಳೆಯುತ್ತ ನಡೆದಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅಕ್ಕಿಯ ಕಾಳಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಈ ದೇಹವೇ ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯ ಕಾಳೇ ಆಗಿ ಬಿಡುವದು. ದೇಹವು ಮಿದುವಾದ ಬಿಸಿ ಮಣ್ಣಿನೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ಒಂದಾಗಿ ಬಿಡುವದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಭತ್ತವನ್ನು ನೆಟ್ಟರೆ ಅದು ಮೊಳಕೆಯೊಡೆಯುತ್ತದೆ; ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪೈರು ತಲೆಯೆತ್ತಿ, ತೆಳ್ಳಗೆ ನೀರುಬಿಟ್ಟು ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಶೋಭಿಸುವದು. ಹಚ್ಚಿಗೆ ಹಸಿರು ಮೆರೆಯುತ್ತ ತಂಗಾಳಿಗೆ ತಲೆದೂಗುವದು. ಒಣಗಿದ ಪೈರು ನಸುನಗುತ್ತ ಬಿಸಿಯಾದ ರವಿರಶ್ಮಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಚಿನ್ನಾಟವಾಡಿ ಬೆಳದಿಂಗಳ ತಂಪು ತುಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಪಕ್ಷಿಗಳ ಮಂಜುಳ ಗಾನವನ್ನು ಆಲಿಸುತ್ತ ನಿಂತಾಗ, ಒಯ್ಯೊಯ್ಯನೆ ಮೆಲ್ಲಡಿಯಿಡುತ್ತ ಸುಳಿಗಾಳಿ ಸಾಗಿಬಂದು, ಅದನ್ನು ಮುತ್ತಿಡುವದು. ಒಂದೊಂದು ಭತ್ತದ ಕಾಳಿನಿಂದ, ನವಸೌಂದರ್ಯ, ನವಗಾಯನ, ನವಜೀವನಗಳು ನೊದಲಾಗುತ್ತವೆ. ಒಂದೇ ಒಂದು ಅಕ್ಕಿಯ ಕಾಳಿನಿಂದ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಸಾಧಿಸುವದು! ಅಹುದು ಅದೇ ಅಕ್ಕಿಯ ಕಾಳಿನಿಂದಲೇ! ಹೊದಿಕೆಯಲ್ಲಿಯ ಸುಂದರವಾದ ಮುತ್ತಿನಂತೆ, ಹೊನ್ನವರ್ಣದ ಕವಚದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಶುಭ್ರವಾದ ಒಂದೇ ಒಂದು ಅಕ್ಕಿಯ ಕಾಳಿನಿಂದ.....

ನಾನೊಂದು ಗುಟ್ಟನ್ನು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ರಟ್ಟು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅದುನೇ ಬಾಳಿನ ಗುಟ್ಟು, ಸತ್ತವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಆ ಗುಟ್ಟು ಗೊತ್ತು! 'ಮಾನವನನ್ನಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಬೇಡ; ಅಕ್ಕಿಯ ಕಾಳಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸೆ'ಂದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನು ದೇವರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವದೇ ಆ ಗುಟ್ಟು! ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿರಿ; ಅಡ್ಡ ಬೀಳಿರಿ; ಸೆರೆಗೊಡ್ಡಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರಿ; ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತೃವಿನ ಮನವೊಲಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಬವಣು ಅಕ್ಕಿಯ ಕಾಳನ್ನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಸೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಮಾನವನಲ್ಲಿ ಜೀವವಿದೆ; ಅಕ್ಕಿಯ ಕಾಳಿನಲ್ಲಿಯೂ

ಜೀವವಿದೆ. ಆದರೆ ಅಕ್ಕಿಯ ಕಾಳಿನಲ್ಲಿಯ ಜೀವ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಹೆಚ್ಚು ಶ್ರೇಷ್ಠ ತರಗತಿಯದು; ಮತ್ತು ಸರಿಶುದ್ಧವಾದುದು; ಆ ಜೀವ ಪಾಪರಹಿತವಾಗಿದೆ; ಸೌಂದರ್ಯಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಮಾನವ ಜೀವಕ್ಕೂ ಇದರಲ್ಲಿಯ ಜೀವಕ್ಕೂ ಎಷ್ಟು ಅಂತರ! ಮಾನವನ ನಿಜವಾದ ಧನವೆಂದರೆ ಅವನ ದೇಹವಲ್ಲ; ಮನೆಯಲ್ಲ; ದುಡ್ಡೆಲ್ಲ; ಅವನ ನಿಜವಾದ ಧನವೆಂದರೆ ಅವನ ಬಾಳು— ಅವನ ಆತ್ಮ! ತನು, ಮಣ್ಣು, ಧನಗಳು ಅವನು ಜೀವಂತನಾಗಿರುವತನಕ ಮಾತ್ರ ಉಪಯೋಗ ಬೀಳುತ್ತವೆ; ಸತ್ತಮೇಲೆ ಮಾನವನು ಅವುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪಡಿರೂಪಗಳು, ನೆನಪುಗಳು, ದಾವಾನಲದ ಜ್ವಾಲೆಗಳು, ನಕ್ಕುನಲಿದ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಅಚ್ಚೊತ್ತಿ ನಿಂತಿರುತ್ತವೆ. ಮಾನವನ ಬಾಳೇ ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ; ಸತ್ತಮೇಲೆ ಹಿಂಬಾಲಿಸುವವು ಅವುಗಳೇ ಹೊರತು ಬೇರೆಯವುಗಳಲ್ಲ.

ಅಕ್ಕಿಯ ಕಾಳಿನ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದಿರಿ. ನನ್ನದಷ್ಟನ್ನು ಹೇಳುವೆ; ಅಸಹ್ಯತೆಯಿಂದ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಬೇಡಿರಿ. ನನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಜೀವವಿಲ್ಲ; ಆದರೂ ಆತ್ಮ ಇನ್ನೂ ಜಾಗೃತವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಅದೂ ಸಹಿತ ಮುಗ್ಧ ಮರುಟಿ ಹೋಗುವದರೊಳಗಾಗಿ ದೇಹ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಗಳು ಒಂದಾಗಿ ನಕ್ಕು, ನಲಿದಾಡಿ, ಚಿನ್ನಾಟಗೈದ ದಿನಗಳ ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ; ಕೇಳಿರಿ.

ದೇಹ ಮತ್ತು ಆತ್ಮ! ಅವೆರಡೂ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಒಂದಿಕೊಂಡಿರುವಾಗಲೇ ನೆಮ್ಮದಿ; ಕಾರ್ಯಪ್ರಾರಂಭ; ನಿರ್ಮಾಣಗಳು ತೋರಿಬರುತ್ತಲಿವೆ. ಮಣ್ಣು ನಿರರುಗಳು ಕೂಡಿದಾಗ ಭತ್ತ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಗಂಡುಹೆಣ್ಣು ಸಂಧಿಸಿದರೆ ನಗುಮೊಗದ ಮಗು ಜನಿಸುತ್ತದೆ; ದೇಹ ಆತ್ಮಗಳು ಒಂದಾಗಿರುವದೇ ಜೀವನ! ಬನ್ನಿ! ಅನಂತ ಕಾಲದ ವರೆಗೆ ಅಗಲಿಹೋದ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ! ದೇಹ ಮತ್ತು ಆತ್ಮ— ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಅಂತರವಿಷ್ಟೇ! ದೇಹವು ನಾಶವಾದರೆ ದುರ್ಗಂಧ ವಾಸನೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಆತ್ಮ ನಾಶವಾದರೆ ಬರಿಯ ಹೊಗೆ ಮಾತ್ರ ಹೊರಡುವದು. ಆ ಹೊರಡುವ ಹೊಗೆಯನ್ನು ಲಕ್ಷಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದಿಟ್ಟಿಸಿರಿ. ಅದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಹಿಂದಿನ ದಿನಗಳ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು— ಕೆಲವು ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಪನವಿದೆ; ಕೆಲವು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತವೆ. ಇನ್ನುಳಿದವು ಬಾಡಿದೆ.....ಅದಾವ ಮಿಂಚಿನ ಸೇಳಕದು?.....ಅದು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಮುಗುಳು ನಗೆ.....ಅಹುದು; ಆಕೆಯೇ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ....

ಚೆನ್ನೆ! ನಾಚಬೇಡ; ಹೊರಗೆ ಬಾ !..... ಈಗ ಆಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸು-
ವಳಲ್ಲವೇ? ಮುಗ್ಧ ಸೌಂದರ್ಯವತಿಯಾಕೆ; ಆಕೆಯ ನಿಡಿದಾಗ ಉಂಗುರು-
ಗೂವಲುಗಳು ಗಾಳಿಯೊಂದಿಗೆ ತೇಲುತ್ತ ನಡೆದಿವೆ; ಲಜೆ ಬೆರೆತ ಮುಗುಳುನಗೆ
ಆಕೆಗೊಂದು ಆಭರಣವಿದ್ದಂತೆ; ಆಕೆ ಚಂಚಲಳಾದ ವಿನಯಾಂಗನಿ !.....
ಅತಸರವು ಒಂದು ಹಳ್ಳಿ; ಅದು ಕಡಲುದಂಡೆಯ ಮೇಲಿತ್ತು; ಅದೊಂದು
ಮೊನಗಾರರ ಬೀಡಾರ; ಮೂರು ವರುಷಗಳ ಕೆಳಗೆ ನಾನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ರಜೆಪಡೆದು
ನನ್ನ ಅತ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಣಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದೆ; ಅದೊಂದು ಪ್ರಶಾಂತವಾದ ಹಳ್ಳಿ;
ಕಡಲ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಶಾಂತವಾಗಿ ಮಲಗಿದಂತಿತ್ತು. ಸುತ್ತಲೂ ತಾಳೆಯ ಮರ
ಗಳು; ಬಿದುರ ಬೆತ್ತಗಳು, ಬಾಳೆಯ ಬನಗಳು ನಿಂತಿದ್ದವು; ಆದರೆ ಅವೆಲ್ಲ
ಈಗ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕುವದಿಲ್ಲ; ಹಳ್ಳಿಯೇ ಹಾಳು ಬಿದ್ದಿದೆ; ಅಲ್ಲಿ ಇಂದು
ಮಸಣಶಾಂತಿ ನೆಲೆನಿಂತಿದೆ; ಆಗ ನಾನು ಅಜತ ಜಮೀನುದಾರರ ಮಗಳಿಗೆ
ಸಿತಾರ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ; ಜಮೀನುದಾರರಿಂದ ಎರಡು ದಿನ ರಜೆ
ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಮೊದಲು
ನೋಡಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಬಂಗಾಲದ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಈತೆರನಾದ ದುಃಖ ಹುದುಗಿದೆಯೋ
ನನಗಂತೂ ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ. ಬಂಗಾಲದ ಭೂದೇವಿ ಮೌನಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ;
ಬಂಗಾಲದ ಬಿತ್ತರವಾದ ಕಡಲು ಗಂಭೀರವಾಗಿ, ಶಾಂತಚಿತ್ತವಾಗಿ ಮಲಗಿ
ಬಿಟ್ಟಿದೆ ಬಿದುರಿನಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಗುಡಿಸಲುಗಳಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾನವು ತುಂಬಿ-
ಹೋಗಿದೆ—ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕತ್ತಲೆ! ಆಕ್ರಮಣ! ಅಜ್ಞಾನ!! ತುಳಿತ!!
ಕೊಳೆತ ಮೊನಗಳ ದುರ್ಗಂಧ, ವಾತಾವರಣವನ್ನೆಲ್ಲ ಆವರಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಹಳ್ಳಿಯ
ಹೊಂಡಕೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರಗಂಗೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು
ನೀರಿಲ್ಲ; ಎತ್ತರವಾದ ತಾಳೆಯ ಮರಗಳು ಒಂಟಿಯಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು
ಬಾನಹೃದಯವನ್ನು ಬಡಿಯುತ್ತಿವೆ. ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಸದಾಕಾಲದಲ್ಲಿ,
ಸಹಿಸಲಸಾಧ್ಯವಾದ ದುಃಖ, ಭೀಕರ ಮೌನ, ಜಾಡ್ಯದ ದೌರ್ಬಲ್ಯ, ಸಾವು
ನೋವುಗಳೇ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ನಲ್ಲನಲ್ಲೆಯರ ನಿತ್ಯದ ಒಡನಾಟದಲ್ಲಿ,
ಸಾವಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ, ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಈ ನೋವಿನ
ಹಿರಿದ್ವನಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕೇಳಿಬರುತ್ತದೆ; ಅದರ ಮೂಲ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ; ನಂತರ
ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಪ್ರಸರಿಸಿದೆ

ಮೊದಲುಸಲ ನಾನು ಆಕೆಯನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಆಕೆ ನನಗೆ ದೇವಕನ್ಯೆಯಂತೆ ಸುಂದರಳಾಗಿ ಕಂಡಳು. ಆದಾವುದೋ ರಾಗ ನನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಗುಣುಗುಡುತ್ತ ಲಿತ್ತಾಗ! ಆಕೆ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಈಜುತ್ತಿದ್ದಳು. ದಂಡೆಯ ಉಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲಡಿಯಿಡುತ್ತ ನಡೆದಿದ್ದೆ. ಒಮ್ಮೆಲೇ ಮಂಜುಳ ಧ್ವನಿ ತೇಲಿಬಂತು.

“ ದೂರ ಹೋಗು! ನಾನು ಹೊರಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆ ” ಸಾಗರದ ಕಡೆಗೆ ದಿಕ್ಕಿಸಿದೆ. ಥಳಥಳಿಸುವ ಕಪ್ಪುಗೂದಲುಗಳು! ನಗುಮೊಗದ ರುಗರುಗಿಸುವ ಮುಖ! ದೂರದಲ್ಲಿ ಆಗಸವು ಕಡಲನ್ನು ಚುಂಬಿಸುವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಳಿಯ ಡೋಣಿಯೊಂದು ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಿಯ ತಗಡಿನಂತೆ ಶೋಭಿಸಿತು.

ನಾನು ಕೇಳಿದೆ

“ ನೀನು ಏಳು ಕಡಲುಗಳಾಚೆಯಿಂದ ಬಂದೆಯಾ ? ”

ಆಕೆ ನಕ್ಕಳು

“ ಇಲ್ಲ; ನಾನು ಇದೇ ಹಳ್ಳಿಯವಳು; ಅದು ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಡೋಣಿ; ಅವನು ಮೀನ ಹಿಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಅನ್ನ ತಂದಿದ್ದೇನೆ.....ಎಲ್ಲಿ ಹೊರಟೆ? ನೋಡು! ತಾಳೆಯ ಮರದಡಿಯಲ್ಲಿ ಅನ್ನದ ಗಂಟನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಸೀರೆಯೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ ”

ಆಕೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳಗಿದಳು. ಬೆಳ್ಳಿಯಂತೆ ಬೆಳ್ಳಗಾದ ಗುಳ್ಳೆಗಳು ‘ ಗುಳುಗುಳು ’ ಸದ್ದು ಮಾಡುತ್ತ ಎದ್ದವು; ದಂಡೆಯ ಕಡೆಗೆ ಈಜುತ್ತ ಬಂದಳು

“ ದಯವಿಟ್ಟು, ಮರೆಯಾಗು; ನನ್ನ ಸೀರೆಯನ್ನಷ್ಟು ಕೊಡುತ್ತೀಯಾ ? ”

“ ಒಂದು ಕರಾರಿನ ಮೇಲೆ; ”

“ ಯಾವ ಕರಾರು ? ”

“ ನನಗೂ ಹಸಿವೆ ಬಹಳವಾಗಿದೆ; ಮೀನ ಮತ್ತು ಅನ್ನ ಕೊಡಬೇಕು ”

ಆಕೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಘೊಳ್ಳಿಗೊಡು ನಕ್ಕಳು; ಬಿಟ್ಟುಬಾಣದಂತೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ನೇಸರಿನ ಕಿರಣಿಗಳಿಂದ ಥಳಥಳಿಸಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತ ಸಿಂಗರಗೊಂಡ ನೀಲಕಡಲಿನಲ್ಲಿ ಧುಮುಕಿದಳು.

ಮತ್ತೆ ದಂಡೆಯ ಕಡೆಗೆ ಈಜುತ್ತ ಬಂದಳು. 'ಈ ಸಲ ವೇಗವಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ, ಮಗುವಿನಂತೆ ಚಿನ್ನಾಟಗೈಯುತ ಬಂದಳು.

“ ಏನಂದಿ ?.....” ನಾನು ಕೇಳಿದೆ.

“ ಅಕ್ಕಿ ತುಟ್ಟಿಯಾಗಿದೆ; ರೂಪಾಯಿಗೆ ಎರಡೇ ಸೇರು ! ನಿನಗೆ ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಕೊಡುವದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ”

“ ಹಾಗಾದರೆ ಏನು ತಿನ್ನಲಿ ? ನಾನು.....”

“ ಸಾಗರದ ಉಪ್ಪುನೀರು ಕುಡಿ ”

ಅಣಕನಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಕಡಲಿನಲ್ಲಿ ಜಿಗಿದುಬಿಟ್ಟಳಾಕೆ !

ಮದುವಣಗಿತ್ತಿಯಾಗಿ ಆಕೆ ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಅಕ್ಕಿ ರೂಪಾಯಿಗೆ ಎರಡು ಸೇರು ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿತ್ತು. ನನಗೆ ಆಗ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳ ವೇತನ; ಮದುವೆಯಾಗುವ ಮೊದಲು ನಿತ್ಯ ನಸುಕಿನಲಿ ಎದ್ದು, ನನ್ನ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಜಮೀನುದಾರರ ಮಗಳು ಮುಂಜಾನೆ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಕೆಗೆ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವದರೊಳಗಾಗಿಯೇ ಸಿತಾರಪಾಠಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಸಂಜೆಯ ಮುಂದೆ ಮತ್ತೆ ಎರಡು ತಾಸು ಪಾಠ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ; ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ಜಮೀನುದಾರರು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದಾಗ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

“ ಏನನ್ನಾದರೂ ಬಾರಿಸು; ನನಗೇಕೋ ಬೇಜಾರಾಗಿದೆ ”

ಕೆಲ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಈ ನಮ್ಮ ಮಗು ಜನಿಸಿತು.....ಮಗು ! ಬಾ ! ಇಲ್ಲಿ ಬಾ.....ನಗು.....ಇವರನ್ನು ನಗಿಸು; ಹೇಳು ಇವರಿಗೆ ಹೇಳು;

“ ನಾನು ನಿರಪರಾಧಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ; ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದೇನೆ; ಇನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಎರಡು ವರುಷಗಳು ತುಂಬಿಲ್ಲ; ಲಿಲಗಂಜಿ, ಗೊಂಬೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಆಡುವದು, ತಾಯಿಯ ಮೊಲೆಗಳನ್ನು ಜೀಪುವದು, ತಾಯಿಯ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗುವದು ನನಗೆ ಸೇರುತ್ತವೆ; ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಾನು ಮುಗುದೆ ! ಇನ್ನೂ ನನಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾತು ಬಾರವು; ನನ್ನ ಮುದ್ದಾದ ಬಾಲಲೀಲೆಗಳಿಂದ, ನಕ್ಕು ನಲಿದು, ಕತ್ತಲೆ ತುಂಬಿದ ನನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳ ಗುಡಿಸ

ಲನ್ನು ಶೋಭಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ದೇವರಿಂದ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ; ಆಗಸದ ಕಡೆಗೆ ಆಗಾಗ ನೋಡುತ್ತೇನೆ.....”

ಹೂಂ! ಬಾ, ಮಗು; ಹೆದರಬೇಡ, ಬಾ! ನಗು; ಇವರನ್ನೂ ನಗಿಸು.....

ಈ ಕೂಸು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಅಕ್ಕಿ ರೂಪಾಯಿಗೆ ಒಂದು ಸೇರಾಗಿತ್ತು; ಆದರೂ ಅಕ್ಕಿಯ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ದೇವನನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದೆವು; ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತಿದ್ದ ಜಮೀನುದಾರರ ಪಾದಗಳನ್ನು ಚುಂಬಿಸುತ್ತಲಿದ್ದೆವು; ಬೆಳೆಯುವವರ ಮತ್ತು ತಿನ್ನುವವರ ಒಡನಾಟದಲ್ಲಿಯೇ ಯಾವತ್ತೂ ಮಾನವ ಉತ್ಪ್ರಾಂತಿಯ ಚರಿತೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ನಾಗರಿಕತೆ, ಧರ್ಮ, ತತ್ವಜ್ಞಾನ, ಸಾಹಿತ್ಯಗಳು ಅಡಕವಾಗಿವೆ: ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ವಿನಿಯೋಗ! ಬರಿಯ ಎರಡು ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಬ್ದಗಳು; ಆದರೆ ಅವೆರಡರಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದ ಅಂತರವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ್ದಿರಾ?

ರೂಪಾಯಿಗೆ ಒಂದೇ ಸೇರು ಅಕ್ಕಿ !

ಅಕ್ಕಿ ರೂಪಾಯಿಗೆ ಮುಕ್ಕಾಲು ಸೇರಾಯಿತು.

ಅರ್ಧ ಸೇರಾಯಿತು ಅಕ್ಕಿ ರೂಪಾಯಿಗೆ;

ಕಾಲು ಸೇರಾಯಿತು !

ನಂತರ — ಅಕ್ಕಿ ಕ್ರಮೇಣ ಕಾಣದಾಯಿತು !

ಗಿಡಗಳಿಂದ ಹಣ್ಣುಗಳು ಮಾಯವಾದವು; ಕಾಯಿಪಲ್ಲೆಗಳು ಅದೃಶ್ಯವಾದವು; ಮೀನಗಳು ಸಿಕ್ಕದಂತಾದವು. ಬೆಂಗಳೂರು ಕಾಯಿಗಳು ಕಾಣದಾದವು. ಜಮೀನುದಾರರಲ್ಲಿಯೂ ಬನಿಯೂ ಜನರಲ್ಲಿಯೂ ಟೆನ್ನಗಟ್ಟಲೆ ಅಕ್ಕಿ ಇತ್ತೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅಕ್ಕಿ ಎಲ್ಲಿ? ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಒಂದಿನಿತು ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ದೊರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಭಗೀರಥ ಯತ್ನ ನಡೆಸಿದ್ದಾಯಿತು. ಬೇಡಿ-ಕೊಂಡದ್ದಾಯಿತು; ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದಾಯಿತು; ದೇವರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದವು. ಹಲವರು ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ದೇಹವನ್ನು ಶಪಿಸಿದರು. ಮಾಡಬೇಕಾದುದೆಲ್ಲವನು ಮಾಡಿದವು. ಆದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಹುಣಿಸೆಫಣ್ಣು ತೊಳೆದಂತಾಯಿತ್ತು ಎಲ್ಲವೂ ಹಾಳಾದವು; ಉಳಿದವುಗಳೆಂದರೆ ಜನರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ದೇವರ ನಾಮಾವಳಿಗಳು; ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಬನಿಯಾಗಳ ಬಂಗಲೆಗಳು !

ಜಮೀನುದಾರರು ಸಿತಾರ ಪಾಠಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಉಪವಾಸ ದಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿರುವಾಗ ಸಂಗೀತ ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕಾದೀತು! ಸಿತಾರವನ್ನು ನುಡಿಸುವದಕ್ಕೆ ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಯಾರು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ ?

ಹಸಿವು ! ನಿರಾಶೆ ! ಚಟಪಡಿಸುವ ಕೂಸು !! ನಾನು ಆಕೆಗೆ ಸೂಚಿಸಿದೆ.

“ಕಲಕತ್ತೆಗೆ ಹೋಗೋಣ; ಲಕ್ಷಗಟ್ಟಲೆ ಜನರಿದ್ದಾರೆ; ಅಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಕೆಲಸ ಸಿಕ್ಕರೂ ಸಿಗಬಹುದು”

“ಕಲಕತ್ತೆಗೆ ಹೋಗೋಣ !”

“ನಾವೂ ಕಲಕತ್ತೆಗೆ ಹೋಗೋಣ !! ”

ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬಂದಂತಿತ್ತು. ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಕಲಕತ್ತೆಯ ಕಡೆಗೆ ನುಗ್ಗಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಅದಾವುದೋ ಒಂದು ಒಡ್ಡು ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಿತ್ತು. “ಕಲಕತ್ತೆಗೆ ಹೋಗೋಣ”ವೆಂಬ ಕೂಗು ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ತೂತು ಮಾಡಿತು, ಜನರು ಆ ತೂತಿನೊಳಗಿಂದ ಪ್ರವಾಹಸತಿತರಾಗಿ ತೇಲಿ ನಡೆದರು. ಎಲ್ಲರ ಬಾಯಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ನುಡಿ.

“ಕಲಕತ್ತೆಗೆ !”

“ಕಲಕತ್ತೆಗೆ !!”

“ಕಲಕತ್ತೆಗೆ !!!”

ಹಳ್ಳಿಸಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಸಾಗಿ ಕಲಕತ್ತೆಯನ್ನು ಬಂದು ಸೇರುವ ಕರ್ಮ ವಾಗರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅವರೆಲ್ಲ ನಡೆದರು; ಮಾನವತ್ವದ ಹೊನಲಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಒಂದೇ ಒಂದಾದ ಜೀವನ ವಾಗರ್ಗವಾಗಿ ಅದು ಅವರಿಗೆ ತೋರಿತ್ತು. ಅಂತೆಯೇ ಅದೇ ವಾಗರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅವರೆಲ್ಲ ನಡೆದಿದ್ದರು.

“ಕಲಕತ್ತೆಗೆ !”

“ಕಲಕತ್ತೆಗೆ !!”

ಇರುವೆಗಳ ತಂಡ ಅನ್ನಾನ್ವೇಷಣೆಗಾಗಿ ಕಲಕತ್ತೆಗೆ ನಡೆದಿತ್ತು; ಮೃತ್ಯು ವಿನ ತಂಡ.....ಮೇಲೆ ಆಗಸದಲ್ಲಿ ಹದ್ದುಗಳು ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವುಗಳಿಗೇನೂ ಆಹಾರದ ಕೊರತೆಯಿರಲಿಲ್ಲ... ..ಅಡಿಗಡಿಗಿ ಮಾಂಸದ

ವಾಸನೆ, ನರಳುವ ಹೆಂಗಸರ ಧ್ವನಿ, ಕಿರುಚುವ ಬಾಲಕರ ಗೋಳಾಟಗಳು ಕೇಳಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಪ್ಲೇಗು ಬಂದು ಸಾಯುವ ಇಲಿಗಳಂತೆ ದೇಹಗಳು ಬೀದಿಯ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ತು ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವು; ಅವುಗಳನ್ನು ಹದ್ದು, ಕಾಗೆ, ನಾಯಿ, ನರಿಗಳು ಹರಿಮಕೊಂಡು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದರೂ ಇರುವೆಗಳ ತಂಡ ಮುನ್ನಡದೇ ಇತ್ತು. ಬಂಗಾಲದ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗಳಿಂದ ಅವರು ಬಂದಿದ್ದರು; ಅವರೆಲ್ಲ ಕಲಕತ್ತೆಗೇನೇ ಹೊರಟಿದ್ದರು. ಕಲಕತ್ತೆಗೇನೇ! ಕಲಕತ್ತೆಗೇನೇ!!

ಯಾರು ನೆರವೀಯುವರು? ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ? ಎಲ್ಲರೂ ಅತಿ ಹೀನರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರಿದ್ದು ಕೇಳುತ್ತನದ ಕೊನೆಯ ಮೆಟ್ಟಲಿನಲ್ಲಿ, ಕ್ರೂರತನ, ನಿರಾಶೆ, ಆತ್ಮಸಂರಕ್ಷಣೆಗಳಿಗೇ ಅವರೆಲ್ಲರು ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಹಸಿವು! ನಿರಾಶೆ!! ಸಾವು!!! ಜರ್ಜರಗೊಂಡು ಕೃಶವಾದ ದೇಹಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಭಾರವಾದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಕ್ರುತ್ತ ಮಾನವ ಕೀಟಕಗಳು ನಡೆದಿದ್ದವು. ಹಲವರು ತಮ್ಮತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕಾದಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ನಿರ್ವೀರ್ಯರಾಗಿ ಅಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇನ್ನಿತರರು ರಕ್ತಕಾರಿ ಕೆಮ್ಮಿ ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದರು; ಇರುವೆಗಳಲ್ಲಿರುವಷ್ಟಾದರೂ ಶಿಸ್ತು, ಸಂಯಮನಗಳು ಅವರಿಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ? ಇರುವೆ, ಇಲಿಗಳು ಸಹಿತ ಇಷ್ಟೊಂದು ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಸಾಯುವದಿಲ್ಲ.....

ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ದಾನ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು; ಅಲ್ಪದಾನ ಯಾವ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನೂ ಪೂರ್ತಿ ಮಾಡಲಾರದು. ಆ ದಾನದಿಂದ ತೆರಳುವ ಪ್ರಾಣ ತಡೆದು ನಿಲ್ಲುವದಿಲ್ಲ; ಮೇಲಾಗಿ ಅದರಿಂದ ವಂಚನೆಯೇ ಹೆಚ್ಚಾಗುವದು! ಅಲ್ಪದಾನ ಕೊಡುವವನನ್ನೂ, ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವನನ್ನೂ ಕೂಡಿಯೇ ಮೋಸ ಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ!

ನಮಗೂ ಆಗಾಗ ಭಿಕ್ಷೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು; ಒಂದು ದಿನ ಇಡೀಯ ಟೆಂಗಿನಕಾಯಿ ದೊರೆಯಿತು; ಕೂಸು ಹಾಲಿಗಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ದಿನಗಳಿಂದ ಕಿರುಚುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ತಾಯಿಯ ಎದೆಯು, ಹಲವು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಒಂದನಿ ಮಳೆ ಬೀಳದೆ ಒಣಗಿಹೋದ ಭೂಮಿಯಂತೆ ಒಣಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು;

ಆಕೆಯ ದೇಹ ಬತ್ತಿದ ಹೂವನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತಂದುಕೊಡುತ್ತಿತ್ತು. ಮಗುವನ್ನು ಸಂತೈಸುವದಕ್ಕೆಂದು ಆಕೆ ಅದರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಗಿಲಗಂಚಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಆ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಆಟಿಗೆಯೆಂದರೆ ಮಗುವಿಗೆ ತುಂಬಾ ಮಮತೆ! ತನ್ನ ಪುಟ್ಟ ಮುಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಳಾಕೆ! ಆ ದಿವಸ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಆಟಿಗೆಯಿತ್ತು; ಕೂಸು ತಾಯಿಯ ಕೊಂಕಳಲ್ಲಿ ಅವಿಶುಕೊಂಡು, ಹೌಹಾರಿ ಗಾಯಗೊಂಡ ಪ್ರಾಣಿಯಂತೆ ಚಟಪಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು; ಸಾವೊಂದೇ ಆ ಕೂಸನ್ನು ರಮಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತಾಗ!.....ಅಂದೇ ಒಂದು ಟಿಂಗಿನಕಾಯಿ ದೊರೆಯಿತು; ಹಾಲನ್ನು ಮಗುವಿಗೆ ಕುಡಿಸಿ ಕೊಬ್ಬರಿಯನ್ನು ನಾವು ತಿಂದೆವು; ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ಇಡೀಯ ವಿಶ್ವವೇ ಮತ್ತೆ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದಂತೆನಿಸಿತು.

“ ಕಲಕತ್ತೆಗೆ! ಕಲಕತ್ತೆಗೆ!! ”

ನಾವಿನ್ನೂ ಆ ಅನಂತವಾದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದೆವು. ಪಯಣಿಗರಲ್ಲಿ ಏನೂ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ; ಹತ್ತಿರವಿದ್ದ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಮಾರಿದ್ದರು; ಕೆಲವನ್ನು ಅದಲು ಬದಲು ಮಾಡಿದ್ದರು; ಬರಿಯ ದೇಹಗಳ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವದಷ್ಟು ಉಳಿದಿತ್ತು. ಉತ್ತರ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಿಂದ ಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆಂದು ಜನರು ಬಂದಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ‘ವಿಧವಾಶ್ರಮ’ ಮತ್ತು ‘ಅನಾಥಾಶ್ರಮ’ಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕರೂ ಇದ್ದರು. ಅವರು ಬರೀಯ ವಿಧವೆ ಮತ್ತು ಅನಾಥರ ಷಷ್ಟೇ ಆರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳುಗಳನ್ನು ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳೇ ಕೊಟ್ಟು ಅನಾಥರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು ಬದುಕಿದ್ದುದು ಅಷ್ಟೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಮಾತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ದಾರಿದ್ರ್ಯವೇ ಅವರನ್ನು ಅನಾಥರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು! ಅವರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಅನುಭವಿಕ ಮಾನವ ಮಾಂಸದ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿದ್ದರು. ನೈತಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟಳೆಗಳ ಹೆದರಿಕೆಗಳೊಂದೂ ಅವರಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ದನ ಕುರಿಗಳನ್ನು ಪೇಟಿಯಲ್ಲಿ ಆರಿಸುವಂತೆ ಹುಡಿಗೆಯರನ್ನು ಆರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು,

“ ಪರವಾಯಿಲ್ಲ; ಮೈತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ ”

“ ಕೊಂಚ ಕಪ್ಪು ! ”

“ ತೀರ ಕಡ್ಡಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ ”

“ ಗಾಯದ ಕಲೆಯಿದೆ. ”

“ ಓರಿಯ ಎಲುವುಗಳೇ ! ಮಾಂಸವೇ ವರ್ಜ್ಯ !! ”

“ ಏನೇ ಆಗಲಿ, ಈಕೆ ನಡೆಯಬಹುದು ”

“ ಹತ್ತೇ ರೂಪಾಯಿಗಳು—ಹೆಚ್ಚಿಗಿಲ್ಲ ”

ಗಂಡಂದಿರು ಹೆಂಡಂದಿರನ್ನು ಮಾರುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಾತೆಯರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮಾರುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಹೋದರರು, ಸಹೋದರಿಯರನ್ನು ಮಾರುತ್ತಿದ್ದರು. ನಿರ್ಗತಿಕರಾಗುವ ಮೊದಲು ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಂದು ವೇಶ್ಯಾವೃತ್ತಿಯ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು; ಅಂಥ ಉಚ್ಚ ವಿಚಾರ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗಿರಲಿ; ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಖಿನ್ನರಾಗಿ ಅನಿವಾರ್ಯವೆಂದು ಮಾರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಎಷ್ಟೆ ಹಾಕಿಬಿಡುವ ಹೀನ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರಂತೆ, ಕೊಳ್ಳಲು ಬಂದವರ ಮುಖಸ್ತುತಿ ಮಾಡಿ, ಒಂದೊಂದು ಪೈಗೂ ಜಗಳ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಧರ್ಮ, ನೀತಿ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಕತೆ, ಮಾತೃತ್ವ ಮೊದಲಾದ ಮಾನವತೆಯ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಎಷ್ಟೋ ಆದರ್ಶಗಳು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಮಾಯವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದವು. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿಯ ಕ್ರೂರ ಪಶುಗಳಂತೆ, ಮಾನವನ ಬಾಳೂ ಪಶುತ್ವಕ್ಕಿಳಿದಿತ್ತು; ಹಸಿವು, ರಕ್ತಶೋಷಣೆ, ಕ್ರೂರತನ, ಭೀಕರತೆಗಳೇ ಮಾನವ ಜೀವಿತದ ನಿತ್ಯದ ಮಾತಾಗಿದ್ದವು.

“ ನಮ್ಮ ಮಗಳನ್ನೂ ಮಾರೋಣ ” ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಸೂಚಿಸಿದಳು. ಅಂಜಿ, ನಾಚಿ, ಮುಖವನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಹಾಕಿ, ನೆಲವನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ಅಷ್ಟು ಹೇಳಿ, ಮಾತು ಮುಗಿಯುವ ಮೊದಲೇ ಮೌನಳಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಳು; ತನ್ನ ನುಡಿಯಿಂದ ಗಂಡನಷ್ಟು ನೊಂದುಕೊಳ್ಳುವನೆಂದು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಆಕೆ ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಕಡೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿದಳು; ನಾನೂ ಆಕೆಯನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿದೆ; ಆಕೆ ಅಪರಾಧಿಯಂತೆ ತೋರಿದಳು; ಆಕೆಯ ಕಂಗಳಲ್ಲಿ, ಸ್ವಂತ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಕೊಸನ್ನು ಕತ್ತು ಹಿಚಿಕಿ ಕೊಂದ, ಪತಿಯನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಚಪ್ಪರಿಸಿದ. ತನ್ನ ಕುತ್ತಿಗೆಗೇನೇ ನೇಣು ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಅಪರಾಧದ ಸುಳಿವು ನೂಡಿತು !

ಆಕೆ ಸತ್ತಿದ್ದಾಳೆ; ಆದುದರಿಂದ ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡುವದಿಲ್ಲ; 'ನಾವೂ ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮಾರೋಣ' ವೆಂದಾಗಲೇ ಆಕೆ ನಿಜವಾಗಿ ಸತ್ತಿದ್ದಳು. ಆ ಮೊದಲೇ ಸತ್ತಿದ್ದರೂ ಸತ್ತಿರಬೇಕು; ನಾನು ಸತ್ತಿದ್ದೇನೆ— ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನ ವರೆಗೆ, ಸತ್ತಮೇಲೂ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ; ಅಂದು ಆಕೆಯ ಬಾಯಿಂದ ಈ ನುಡಿಗಳು ಹೇಗೆ ಬಂದುವೆಂಬುದು ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ. ಮಾತೃತ್ವವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ, ಆತ್ಮವನ್ನು ಜಜ್ಜಿ ಬಿಟ್ಟ ಆ ಶಕ್ತಿಯೆಷ್ಟು ಉಗ್ರವಾಗಿರಬೇಕು! ಆಕೆಯ ಕೊಂಕುಳೊಳಗಿಂದ ಕೂಸನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡು, ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ದುರುದುರನೇ ಆಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿದ್ದು ನನಗಿನ್ನೂ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿದೆ. ಆ ನನ್ನ ಕೋಪ, ದುಢ್ಧತೆಗಳು ಆಕೆಯ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಪರಿಣಾಮವನ್ನೂ ಮಾಡಿದಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಅಂಥಳಂತೆ ನನ್ನ ಹಿಂದೆ ಯಾಂತ್ರಿಕವೆಂಬಂತೆ ನಡೆದಿದ್ದಳು.

ಆಕೆಯ ಕೇಶರಾಶಿಯೆಲ್ಲ ಧೂಳದಿಂದ ಮಲಿನವಾಗಿತ್ತು! ಸೀರೆ ಕೊಳಕಾಗಿತ್ತು; ಹರಿದಿತ್ತು; ಬಲಗಾಲಿನಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ಚಿಮ್ಮುತ್ತಿತ್ತು; ಕಣ್ಣುಗಳು..... ಮೂರು ವರುಷಗಳ ಕಡಲಕನ್ನೆ!.....ಅಂದು ಮೊದಲು ಕಡಲಿನಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಈಜುವಾಗ ಕಂಡ ಮಧುರ ಮನೋಹರಳಾದ.....ಭಂಗಾರದ ಬಣ್ಣದ ಮಿನದಂತಿದ್ದ.....ಕಡಲಕನ್ನೆ ಎಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾದಳು?.....ಆಕೆಯ ಅಂದಿನ ಸೌಂದರ್ಯ ಅಪೂರ್ವವಾಗಿತ್ತು; ತಾಜಮಹಾಲಿನ ಗಾಂಭೀರ್ಯ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮೋಹಕತೆ, ಅಶೋಕನ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳ ಅನಂತತೆಗಳು ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳಿಗೂಡಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಇಂದು ಅವೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದವು? ಆ ಸೌಂದರ್ಯ, ಆ ಆತ್ಮ. ಆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ತಾಯಿತನಗಳು, ತುಳಿತದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು, ನುಗ್ಗಾಗಿ ಗುರುತಿವಲು ಬಾರದಂತಾದ ಹೆಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ದೂಳದಲ್ಲೇಕೆ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು?.....ಹೆಣ್ಣು ದೇವಿಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ನಂಬುಗೆಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಮೂರುತಿಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: ಅದು ನಿಜ! ಅವಳು ನನ್ನ ಬಾಳಿನ ಸತ್ಯದೇವತೆ! ನನ್ನ ಬಾಳಿನ ಸರ್ವಸ್ವ! ಹೆಣ್ಣಿನಲ್ಲಿಯ ನಂಬುಗೆ, ಸತ್ಯ, ದೇವತ್ವಗಳೆಂದು ಅಕ್ಕಿಯ ಕಾಳುಗಳಾಗಿ ಜನಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ; ಅಕ್ಕಿಯ ಕಾಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಎನೂ ಉಳಿಯುವದಿಲ್ಲ.

ಕಡಲಕನ್ನೆ ನನ್ನ ತೆರಿಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ತಲೆಯಿರಿಸಿ, ಕೊನೆಯುಸಿರು ಬಿಟ್ಟಳು; ಆಗ ತುಂಬಾ ದಣಿದಿದ್ದಳಾಕೆ! ಧೂಳದಿಂದ ಆಕೆಯ ದೇಹವೆಲ್ಲ

ಮಲಿನವಾಗಿತ್ತು; ಬೀದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಆಕೆ ಮಲಗಿ ಅನಂತತೆಯ ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನಳಾದಳು. ಸಾಯುವ ಮೊದಲು ಒಂದಿನಿತು ಸಮಯ ಆಕೆಯ ಬಾಯಿಂದ ಧ್ವನಿಯೇ ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ನಂತರ ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅತ್ತಳು. ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ದೇಹದಿಂದ ಪ್ರಾಣಸಕ್ತಿ ಹಾರಿತು!

ನನಗಂತೂ ಏನೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ; ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಮೂರು ವರುಷ ಹಿಂದಕ್ಕೋಡಿತ್ತು. ಮೊದಲು ಮುತ್ತಿಟ್ಟಾಗ ಆಕೆಯ ದೇಹವು, ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ವಾಸನೆಯನ್ನು ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿತ್ತು; ಆಕೆ ಪ್ರಾಣ ಬಿಟ್ಟಕೂಡಲೇ ಅದೇ ವಾಸನೆಯು ಮತ್ತೆ ತೇಲಿಬಂತು. ಕಂಗಳು ನೀರಿನಿಂದ ತುಂಬಿದವು. ಎವೆಯಿಕ್ಕುವೆ ಆಕೆಯ ನಿರ್ಜೀವ ಶುಟಗಳನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿದೆ; ಕಣ್ಣೀರುಗಳು ಆಕೆಯ ತುಟಿ, ಕಣ್ಣು, ಗಲ್ಲಗಳನ್ನು ತೋಯಿಸಿದವು; ನನ್ನ ತೊಡೆಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ಆಕೆಯ ಪ್ರಾಣ ಹಾರಿತು! ಕಡಲಕನ್ನೆ, ಹಸಿದು, ನೀರಡಿಸಿ, ಮಲಿನಳಾಗಿ, ಹರಕು ಚಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯ ವರುಷದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಾಣ ಬಿಟ್ಟಳು; ಆಗ ಕಡಲಕನ್ನೆ ವಾಟಗಾತಿಯಂತೆ ತೋರಿದಳು. ಸಾವಿಗಾಗಿ ನಾನು ದುಃಖಪಡುವದಿಲ್ಲ. ಒಡೆದುಹೋದ ಬಾಳನ್ನು ನೆನೆದು ಕಣ್ಣೀರಿಡುವದಿಲ್ಲ. ಏನನ್ನೂ ಆಶಿಸದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಸಾಗಹೋದ ಬಾಳನ್ನು ನನ್ನಾಕೆಗಾಗಿಯೂ ದುಃಖಿಸುವದಿಲ್ಲ; ಆಗರೆ? ಆಕೆಗೆ ಇಂಥ ಸಾವು ಬರಬಾರದಾಗಿತ್ತು; ಈ ಲೋಕದ ಒಡೆಯರನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. 'ಆಕೆಯ ಬಾಳು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಆಕೆ ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧವಾದರೂ ಏನು' ಎಂದು! ಲಕ್ಷ್ಮಾಂತರ ಸಾವಾನ್ಯ ಜನರು ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿಗೇನನ್ನೂ ಬಯಸುವದಿಲ್ಲ; ಅವರಿಗೆ ಕೀರ್ತಿಯ ಲಾಲಸೆಯಿಲ್ಲ; ಧನದ ಆಶೆಯಿಲ್ಲ; ಸಾವ್ರಾಜ್ಯದ ಹಂಬಲವಿಲ್ಲ; ಸಾಧುತ್ವದ ಕಲ್ಪನೆಯೂ ಕೂಡ ಅವರಿಗಿರುವದಿಲ್ಲ; ಆದರೂ ಅಲ್ಪ ಸುಖಗಳೂ ಅವರಿಗೆ ದೊರೆಯುವದಿಲ್ಲ; ಆಕೆಗೂ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆ ಈ ರೀತಿ ಸಾಯಬೇಕಿತ್ತೇಕೆ? ಸಾಯುವದೇ ಆಗಿದ್ದರೆ, ತನ್ನ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ, ಕಡಲು ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ, ತಂಗಾಳಿಗೆ ತೂಗುವ ತಾಳೆಯ ಬನಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಯಬೇಕಿತ್ತಲ್ಲ! ಈ ರೀತಿಯ ಭೀಕರ ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗಬೇಕೆಂದಿತ್ತೇ ಆಕೆಯ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ?—ಸಹಸ್ರಾರು ಹೆಣಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ; ಜೀವಂತರಾಗಿರುವವರ ಕೂಗಾಟದ ಕೋಲಾಹಲದಲ್ಲಿ, ದುಃಖದ

ಜಂಜಾಟದಲ್ಲಿ, ನಿರಾಶೆಯ ಮಬ್ಬಿನಲ್ಲಿ ಹಸಿದು ಬೊಗಳುವ ನಾಯಿಗಳ ನೆರವಿ ಯಲ್ಲಿ ಸಾಯಬೇಕಾಗತ್ತೇ ಆಕೆ ?

ಆಕೆಯನ್ನು ಹುಗಿಯಲೂ ಇಲ್ಲ. ಸುಡಲೂ ಇಲ್ಲ; ಮಾರ್ಗದೊಂದು ಸಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸರಿಸಿ, ಮಗುವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ನಡೆದನು.

ಕಲಕತ್ತೆ ಇನ್ನೂ ದೂರದಲ್ಲಿತ್ತು—ಎಷ್ಟೋ ದಿನಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಕೂಸಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಮಗುವಿಗೆ ಅಳುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಗಂಟಲದೊಳಗಿಂದ ಧ್ವನಿಯೇ ಹೊರಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಆ ಪುಟ್ಟ ಕಡಲಕನ್ನೆ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಗಿಲಗಂಚಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ನೀರ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿದ ಮೀನಿ ನಂತೆ ಸಕಸಕ ಬಾಯಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಂದಿಹೋಗುವ ಜ್ಯೋತಿಯಂತೆ ಆಕೆಯ ಪ್ರಾಣ ನನ್ನೆದುರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹಾರಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು ! ಏನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಾರ್ಗವಿಡಿದು ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತಲಿದ್ದೆ.; ನನ್ನ ಮುಂದೆ, ಹಿಂದೆ, ಇಕ್ಕೆಲ್ಲಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಜನರೂ ಸಾಗಿದ್ದರು—ಮೃತ್ಯುವಿನ ಯಾತ್ರೆಯೇ ಸಾಗಿತ್ತು ! ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರು ತಮ್ಮನ್ನೇ ಮರೆತು ಅದೇ ನಿರಾಶೆಯ ಕೊಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಸಾಗಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಕಂಗಳಲ್ಲಿ, ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಅದೇ ದುಃಖದ ನೆರಳು ಬಿದ್ದಿತ್ತುಆಗಸದ ಕಡೆಗೆ ಮುಖ ಮಾಡಿ ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದೆ.

“ಪರಮಾತ್ಮಾ ! ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತಾ ! ಈ ನಿರಪರಾಧಿ ಕೂಸಿನ ಕಡೆಗಷ್ಟು ನೋಡು !.....ಲೋಕನಾಥಾ ! ಅನ್ನದೇವಾ ! ನಿನ್ನ ಬಿತ್ತರವಾದ ಸಾವ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಈಕೆಗಾಗಿ ಒಂದು ಹನಿ ಹಾಲು, ಒಂದು ತುತ್ತು ಅನ್ನವಿಲ್ಲವೇ ?.....ನೋಡು ! ನೋಡು ! ಆಕೆಯ ಕಡೆಗಿಂತು ನೋಡು ! ಒಣಗಿ ಬಾಡಿ ಹೋದ ಬಾಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಿಡುತ್ತಾಳೆ ? ಹಸಿವೆಯ ಜಳಕ್ಕೆ ಆಕೆಯ ದೇಹ ಬೆಂದುಹೋಗಿದೆ;.....ದೇವಾ ! ಮೃತ್ಯು ಅಂದವಾದುದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿಯೂ ಈ ಸಾವು ಅಂದವಾಗಿಲ್ಲ; ಈ ಚಿಕ್ಕ ಕೂಸು ಸುಖವಾಗಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಬೇಕಾಗುತ್ತ !.....ಯಮಧರ್ಮರಾಯಾ ! ಇನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಅರಳದ ಮೊಗ್ಗೆಯನ್ನು ಏಕೆಂತು ಧೂಳದಲ್ಲಿ ತುಳಿಯುತ್ತಿದ್ದಿ ?.....ಸೊಗಸಾದ ಕನಸು ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವ ಮೊದಲೇ ಏಕೆ.....ಹೊಳೆಯುವ ಗುಳ್ಳೆಗಳ ಸಮೂಹ, ತೆರೆಗಳ ಮೇಲೆ ಚಂದದಿಂದ

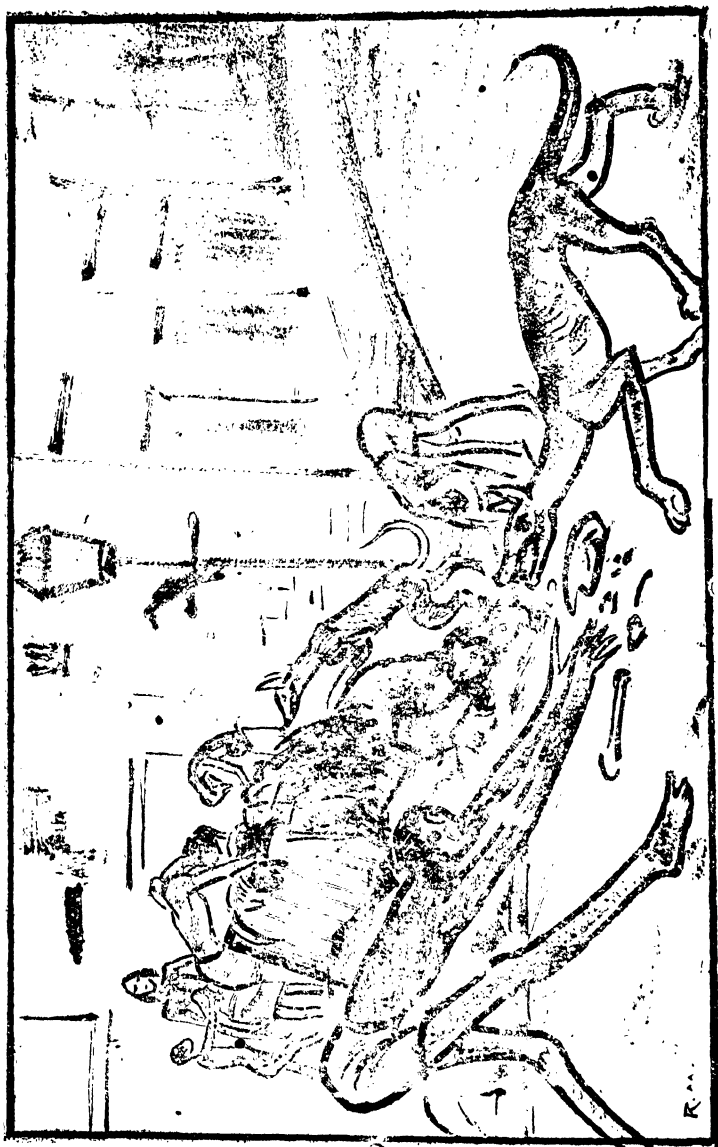
ನಲಿಯುವ ಡೋಣೆ, ಸುಶ್ರಾವ್ಯ ಸಂಗೀತ; ತಾಳೆಯ ಜಗಗಳ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿಯ ಮೊದಲು ಮುತ್ತು.....ಅಯ್ಯೋ, ಕ್ರೂರಾ, ಅಂಧ ನಿರ್ದಯ ದೇವರೇ ! ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆಯಿಸಿ ಬಿಡುವೆಯಾ ?

ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳು, ಬೈಗಳು ವ್ಯರ್ಥವಾದವು. ನನ್ನ ಕೂಸು ಸತ್ತಿತು. ಅಯ್ಯೋ ! ಆ ಕೊನೆಯಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಭೀಕರವಾಗಿತ್ತು ! ಕಲ್ಲಿನಂತಿರುವ ನನ್ನ ನಿರ್ಜೀವ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿರಿ; ಕಂಡುದುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಹನಿ ಹಾಲಿಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸಿ ಆಕೆ ಸತ್ತಳು—ಒಂದು ಹನಿ ಹಾಲು ಬಾನಿ ನಿಂದಾದರೂ ಹನುಕಲಿಲ್ಲ; ಭೂಮಿಯಿಂದಾದರೂ ನೆನೆಯಲಿಲ್ಲ. ನಿರ್ದಯ ಬಾಣು ! ನಿರ್ದಯ ಭೂಮಿ !!

ಕಠಿನ, ಕ್ರೂರ, ನಿರ್ದಯವಾದ ಆ ಬೀದಿ !.....

ಸಾಯುವದು ಇನ್ನೂ ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷಗಳಿರುವಾಗ ನನ್ನ ಮಗಳು ತನ್ನ ಮೆಚ್ಚಿಗೆಯ ಗಿಲಗಂಜಿಯನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು ನೋಡಿರಿ; ನನ್ನ ಸತ್ತ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಇದೆ; ಆಕೆ ಸಾಯುವ ಮೊದಲು ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಕಾಣಿಕೆಯಿದು; ಇಲ್ಲ; ಆಕೆ ನನ್ನೆಲ್ಲ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಈ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಇತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಇದು ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಗೆ ಸಿಕ್ಕುವ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಗಿಲಗಂಜಿ ಎಂಬುದೇನೋ ನಿಜ ! ನನಗೆ ಪೂರ್ತಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿದೆ; ಆಕೆ ಕ್ಲಮೋಪಾತ್ರಾ ಆಗಿದ್ದರೆ ತನ್ನ ವಾತ್ಸಲ್ಯವನ್ನರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು; ಮಮತಾಜ ಮಹಾಲಳಾಗಿದ್ದರೆ ತನ್ನ 'ತಾಜ'ವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಐಕ್ಯೋರಿಯಾ ಮಹಾರಾಣಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ತನ್ನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಳು ! ಆದರೆ ಆಕೆ ದರಿದ್ರಳಾದ ಪುಟ್ಟ ಹುಡುಗಿ; ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದೆಂದರೆ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಗಿಲಗಂಜಿಯೊಂದೇ ! ಅದನ್ನೇ ಆಕೆ ತನ್ನ ನಿರ್ಗತಿಕ ತಂದೆಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು. ಈ ಪುಟ್ಟ ಆಟಿಗೆಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಜತನದಿಂದಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರಾರೂ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಲ್ಲವೆ ? ಅಲ್ಪ ತ್ಯಾಗವನ್ನೇ, ಹಿರಿದೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ನೀವು, ಈ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಗಿಲಗಂಜಿಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು, ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಆತ್ಮವು ನಿಮಗಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಬಹುದಾದ ಮಾನವತ್ವದ ದೇಗುಲದಲ್ಲಿ ಇಡಿರಿ.....

ಕೊನೆಗೆ ಕಲಕತ್ತೆ ಬಂದಿತು ! ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಜನರು ಉಪವಾಸ ದಿಂದಿರುವ, ಹಾಳಾದ ನಗರ ! ಆತ್ಮ ರಹಿತ, ನಿರ್ದಯ ಕ್ರೂರ ಪಟ್ಟಣ !

ಅಭಯಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲ; 'ಆಶ್ರಯವಿಲ್ಲ; ಒಂದು ತುತ್ತು ಅನ್ನವೂ ದೊರೆಯುವ
ದಿಲ್ಲ. ಸಿಲ್ದಾ ನಿಲ್ದಾಣ, ಶ್ಯಾಮ ಬರ್ಬಾರ, ಬುರ್ರಾ ಬರ್ಬಾರ, ಹ್ಯಾ
ಸನ್ನ ಬೀದಿ, ರುಕರಿಯಾ ಬೀದಿ, 'ಬೊ' ಬರ್ಬಾರ, ಸೋನಾಗಚಿ ನ್ಯೂ
ನಾರ್ಕೆಟ, ಭವಾನಿಪುರ—ಎಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಅಕ್ಕಿಯ ಕಾಳು ಸಿಗಲಿಲ್ಲ!
ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಜನರೇ ಜನರು!

ಉಪವಾಸಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾದ ನಿರ್ಗತಿಕರು, ಸತ್ತು, ಭವ್ಯವಾದ ಹೋಟೆಲು
ಗಳ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾಯಿ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯರು ಒಂದೇ
ಹೊಲಸು ತುಂಬಿದ ಕುಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಅನ್ನವನ್ನು ಆರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ತುತ್ತು
ಎಂಜಲಕ್ಕಾಗಿ ನಾಯಿಗೂ ಮನುಷ್ಯರಿಗೂ ಜಗಳ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು; ದೊಡ್ಡ
ದೊಂದು ಮೋಟಾರು ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಮಾಯವಾಗಿ ಹೋಯಿತು; ಅದರಲ್ಲಿಯ
ಜನರು ಗಹಗಹಿಸಿ ನಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ಬತ್ತಲೆಯಾದ ಜನರ ಪಕ್ಕಿಲವುಗಳು ಕಬ್ಬಿಣದ ಸರಪಳಿಗಳಂತೆ ತೋರು
ತ್ತಿದ್ದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವೇಕೆ ಬಂಧಿಯಾಗಿರಬೇಕು? ಅದೂ ಹಾರಿ
ಹೋಗಲಿ! ಭೀಕರವಾದ ಕಾರಾಗಾರದ ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಿರಿ.....
ಮತ್ತೊಂದು ಕಾರು ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಸುಳಿದು ಹೋಯಿತು;

ಆತ್ಮದ ಗೋಳಾಟದ ಕಲ್ಪನೆಯ ಅರಿವು ದೇಹಕ್ಕಾಗುವದಿಲ್ಲ.....
ತಾಯಂದಿರು ಸಾಯುತ್ತಾರೆ. ಮಕ್ಕಳು ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುತ್ತವೆ; ಹೆಂಡತಿಯು
ಸಾಯುತ್ತಾಳೆ; ಗಂಡನು ಗೋಳಿಡುತ್ತಾನೆ—ರಿಕ್ಷಾದಲ್ಲಿಯ ಸಾಹೇಬನನ್ನು
ಒಬ್ಬನು ಬಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಿದನು. ಅ ತರುಣಿ ಬತ್ತಲೆಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ; ಅದರ ಅರಿವೇ
ಆಕೆಗಿಲ್ಲ; ಆಕೆ ಯುವತಿ; ಆಕೆಗೆ ತಾನೂ ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸೆಂಬುದರ ಕಲ್ಪನೆಯೂ
ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಹಸಿದಿರುವದೊಂದೇ ಗೊತ್ತು; ಹಸಿವು ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೂ ಹಾಳು
ಮಾಡಿತ್ತು.

ದರಬಾರದ ಪಾವಟಿಗೆಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ; ಸಧ್ಯಕ್ಕೆ
ಭ್ರಾಂತಚಿತ್ತನಾಗಿ, ಗಾಢನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದೇನೆ. ಕೆಲವರು ಬಂದು ನನ್ನ
ಸನಿಯದರಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ನನ್ನನ್ನು ಈಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ; ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ತಮ್ಮ
ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿಬಿಡುವರು.

“ ಸೂಳೀಮಗಳ ಹಿಂದುವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತಿ; ”

ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಬರುತ್ತಾರೆ. ನಿಂತು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಕೇಳಿದನು.

“ ಯಾರು ನೀನು ? ”

“ ನನಗೆ ಹಸಿವಾಗಿದೆ ” ಭಾರವಾದ ಎವೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ಉತ್ತರಿಸಿದೆ.

“ ಸೂಳೇಮಗ ! ಮುಸಲ್ಮಾನನಾಗಿರಬೇಕು ”

ಹಸಿವು ಧರ್ಮವನ್ನೂ ಕೊಂದಿದೆ !

ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಕತ್ತಲಾಯಿತು. ಸಂಪೂರ್ಣ ಕತ್ತಲೆ. ಬೆಳಕಿನ ಸುಳಿವೇ ವಾಯವ್ಯಾಯಿತು.

ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಮೌನ ! ಗಂಭೀರತೆ ಎದ್ದು ನಿಂತಿತು !! ಸುತ್ತು-ಮುತ್ತಿನ ಸ್ಥಳವೆಲ್ಲ ನಿರ್ಜನವಾಗಿತ್ತು !!!

ಒಮ್ಮೆಲೇ ದೇಗುಲ ಮತ್ತು ಚರ್ಚುಗಳಲ್ಲಿಯ ಗಂಟೆಗಳ ಹಿರಿಧ್ವನಿ ಕೇಳಿಸಿತು. ಇಡೀಯ ವಿಶ್ವವೇ ಮಧುರವಾದ ಆನಂದದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಕೆ ಹಾಕಿತು; ವರ್ತಮಾನಪತ್ರ ಮಾರುವ ಹುಡುಗನು ಅಂದಿನ ಪತ್ರದಲ್ಲಿಯೆ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದನು.

“ ಮೂವರು ಮಹನೀಯರು ತೆರಹಾನದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದಾರೆ..... ಹೊಸ ಜಗತ್ತು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತಿದೆ ! ”

ಆನಂದಾತಿಶಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳು ತೆರೆದವು; ಕೊನೆಯ ವರೆಗೆ ತೆರದೇ ಇವೆ; ನನ್ನದೆಲ್ಲ ಮುಗಿದಂತಾಗಿದೆ.

ಅಂದಿನಿಂದಲೂ ಸೋಜಿಗಗೊಂಡು ನನ್ನ ಕಂಗಳು ತೆರೆದೇ ಇವೆ.

ನಾನು ರಾಜಕಾರಣಿಯಲ್ಲ. ನಾನೊಬ್ಬ ಸಿತಾರ ನುಡಿಸುವವನು; ನಾನು ಅಳುವವರಲ್ಲೊಬ್ಬನಲ್ಲ. ಕಟ್ಟಳೆಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವವರಲ್ಲೊಬ್ಬನು; ದರಿದ್ರ ಸಂಗೀತಗಾರನಿಗೂ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುವ ಹಕ್ಕಿದೆ—

“ ದರಿದ್ರರಾದ, ಉಸವಾಸಬಿಡ, ಹತ್ತಿ ಕಲ್ಪಟ್ಟ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನರಾದ ನಮಗೂ ಹೊಸ ಜಗತ್ತಿನ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪಾಲಿದೆಯೆ ? ”

ಆ ಮೂವರು ಮಹಾಶಯರು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಹೊಸ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ಜೀವಿಸಬೇಕಾಗಿರುವೆ; ಅಂತೆಯೇ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ; ನಾನೂ ‘ಪಾಸಿಜಂ’ ವಿರೋಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು; ಯುದ್ಧ, ಬಲಾತ್ಕಾರ, ಅನ್ಯಾಯ..... ನಾನು ರಾಜಕಾರಣಿಯಲ್ಲ; ಸಂಗೀತದ ಅನುಭವದಿಂದ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಹೇಳ

ಬಲೆ; ಶೋಕರಸದಿಂದ ತುಂಬಿದ ಹಾಡು ಕೇಳುವವರ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತವೆ: ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಐವರಲ್ಲೊಬ್ಬನು ಭಾರತೀಯನಿದ್ದಾನೆ. ದಾಸ್ಯದ ಸರಸಳಯಿಂದ ಒಬ್ಬ ಭಾರತೀಯನನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಭಾರತೀಯನೊಂದಿಗೆ ಬಿಗಿದುದರ ನೋವನ್ನು ಉಳಿದ ನಾಲ್ವರು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರರು. ನನ್ನ ಸಿತಾರದಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ತಂತಿಯಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾದರೆ, ಅದರಿಂದ ಹೊರಡುವ ರಾಗದ ಧ್ವನಿಯೇ ಬದಲಾಗುವದು. ಸಂಗೀತ ಅಪಸ್ವರಕ್ಕಿಟ್ಟು, ತಾಳ ತಪ್ಪಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜೀವಿಗೆ ಅನ್ನ ದೊರೆಯದ ಸ್ಥಿತಿಯಿರುವ ತನಕ ಇಡೀ ವಿಶ್ವವೇ ಬಡತನದಲ್ಲಿರಬೇಕಾಗುವದು; ಒಬ್ಬನು ಬಡತನದಲ್ಲಿದ್ದು ದಾದರೆ ಅಖಿಲ ವಿಶ್ವವೇ ಬಡತನದಲ್ಲಿರಬೇಕಾಗುವದು; ಒಬ್ಬನು ದಾಸ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದು ದಾದರೆ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಬಂಧನದಲ್ಲಿರಬೇಕಾಗುವದು.

ಅಂತೆಯೇ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದು.

ನಾನು ಸತ್ತವನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡಿರಿ. ಸತ್ತವರು ನೀವು! ನಾನು ಜೀವಂತನಿದ್ದೇನೆ; ನನ್ನ ನಿರ್ಜೀವ ಕಣ್ಣುಗಳೇ ನಿಮಗೆ ಸದಾ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳುವದಿಲ್ಲವೇ? ನೀವು ಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿರಿ; ನಿಮ್ಮನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತೇನೆ. ನೀವು ಮಲಗಿದಾಗಲೂ ನಿಮ್ಮೆದುರು ನಿಲ್ಲುತ್ತೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ಸುಖ ಸ್ವಪ್ನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ದುಃಸ್ವಪ್ನಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ಜೀವಿತವನ್ನು ಸಹಿಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ; ನನ್ನ ಕಾಟದಿಂದ ನಿಮಗೆ ಮಾತನಾಡುವದು, ತಿನ್ನುವದು, ಕುಡಿಯುವದು, ಕೆಲಸ ಮಾಡುವದು ಅಸಾಧ್ಯವಾದೀತು! ನೀವು ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲೇಬೇಕು. ನನಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಯಾಗುವತನಕ ಉತ್ತರ ದೊರೆಯುವವರೆಗೆ ನಾನು ಸಾಯುವದಿಲ್ಲ; ಸಾಯುವದೇ ಇಲ್ಲ!

ಹೊಸ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ಬದುಕಬೇಗಂದು ಮಾತ್ರ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳುವದಿಲ್ಲ.

ನನ್ನ ಕಡಲಕನ್ನೆಯನ್ನು ಬೀದಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಹುಗಿಯದೆ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ; ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಗಿಲಗಂಜಿಯಿದೆ.....ಅಂತೆಯೇ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ವಿ. ಚಿ. ಹಿತ್ತಲಮನಿ ಅವರ ಪುಸ್ತಕಗಳು

ಅಚ್ಚಾಗಿರುವವು

೧. ಮದುವೆಯ ಗುರಿ (ಲೈಂಗಿಕ ವಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರಬಂಧ)
೨. ದಿವ್ಯ ಪ್ರೇಮ (ಕಥಾ ಸಂಗ್ರಹ)
೩. ಅನ್ನದಾತ (ಬಂಗಾಲದ ಕತೆ)

ಅಚ್ಚಿನಲ್ಲಿರುವವು

೪. ಗೊಬ್ಬರ (ಒಕ್ಕಲುತನದ ವಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರಬಂಧ)
೫. ಭೂಮಿಗಿಳಿದ ತಾರೆ (ಕಥಾಸಂಗ್ರಹ)
೬. ರಸ—ವಿರಸ (ಕಥಾ ಸಂಗ್ರಹ)

ಅಚ್ಚಿಗಾಗಿ ಕಾದಿರುವವು

೭. ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿ (ಕಥಾಸಂಗ್ರಹ)
೮. ಹಾಲು (ವಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರಬಂಧ)
೯. ಸೊತಿಯಾಬೀನ (ಒಕ್ಕಲುತನದ ಪ್ರಬಂಧ)
೧೦. ತಾಂಡವ ನೃತ್ಯ (ದೊಂಬೆಯ ಕತೆಗಳು)
೧೧. ವೀರಪ್ಪರ್ಗ (ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಕತೆಗಳು)
೧೨. ಸಂಚಕಾರ (ಬರಗಾಲದ ಕತೆಗಳು)